

**Міністерство освіти і науки України  
Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

**Кафедра теорії, практики та перекладу французької мови**

# **Сучасні тенденції фонетичних досліджень**

**Збірник матеріалів  
IV Круглого столу з міжнародною участю  
(23 квітня 2020 р.)**

**Київ  
КПІ ім. Ігоря Сікорського  
2020**

УДК 81'342(062)

С 91

**Редакційна колегія:**

А. А. Калита (відповідальний редактор)

І. С. Полюк

Л. І. Тараненко

**С91**            **Сучасні тенденції фонетичних досліджень** // зб. матеріалів  
IV Круглого столу з міжнар. участю (23 квіт. 2020 р. м. Київ). – Київ : КПІ  
ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. – 140 с.

ISBN 978-966-622-988-8

Матеріали збірника містять доповіді фахівців, які віддзеркалюють сучасні напрями фонетичних досліджень. Висвітлено різноаспектні питання звукової будови мови й мовлення; когнітивний, культурологічний, прагматичний та енергетичний аспекти фонетичних досліджень дискурсу; фоносемантичні й фоностилістичні особливості текстів різних жанрів; закономірності впливу емоційного стану особистості на просодичні характеристики мовлення; специфіку ідентифікації мовця за фонетичним оформленням його мовлення; константність і варіативність соціофонетичних параметрів мовлення; паралінгвальні характеристики емоційного мовлення; результати лінгвоконтрастивних досліджень фонетичних систем іноземної та української мов, а також актуальні питання методики викладання фонетики іноземної мови.

Матеріали круглого столу можуть бути цікавими й корисними широкому загалу науковців, викладачів і аспірантів.

**УДК 81'342(062)**

Наукове видання затверджено до друку рішенням кафедри теорії,  
практики та перекладу французької мови  
КПІ ім. Ігоря Сікорського  
(Протокол №12 від 08.04.2020 р.)

ISBN 978-966-622-988-8

© КПІ ім. Ігоря Сікорського (ФЛ), 2020

© Автори публікацій, 2020

## ЗМІСТ

### СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВУКОВОЇ БУДОВИ МОВИ Й МОВЛЕННЯ ..... 6

<i>Калита А.А.</i> Універсальні та диференційні ознаки інтонаційного вираження смислу англійських емоційних висловлень.....	6
<i>Valigura, Olga &amp; Nasikan, Zoryana.</i> Iconic Nature of Prosody.....	13
<i>Макарук Л.Л.</i> Універсальність мультимодальної лінгвістики.....	16
<i>Алексієвець О.М.</i> Інтонаційні засоби впливу у політичному мовленні.....	20
<i>Burka, Nataliia.</i> Regularities of the Changes in English Consonantal Syntagmatics throughout its History.....	23
<i>Sokyrska, Olha.</i> Prosodic Organization of Implicit Refusal Utterances.....	27

### КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ, ЕНЕРГЕТИЧНИЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ПРАГМА- ТИЧНИЙ АСПЕКТИ ФОНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИСКУРСУ..... 32

<i>Taranenko, Larysa.</i> Methodological Potential of the Models Interpreting the Individual's Cognitive Activities.....	32
<i>Гуменюк І.Л.</i> Тональні характеристики міських статично-динамічних пейзажних описів англійської прози.....	35
<i>Куценко М.А.</i> Вплив комунікативної ситуації на просодичну організацію висловлень співчуття в англійському мовленні.....	40
<i>Marchenko, Valentyna.</i> Characteristics of a Speech-and-Music Work as a Multimodal Phenomenon.....	44
<i>Мусієнко Ю.А.</i> Синергетичний аспект вивчення компліменту в сучасній англійській мові.....	47
<i>Савчук В.І.</i> Особливості тональних інтервалів висловлень-актуалізаторів комунікативних ходів в англійських президентських зверненнях.....	51
<i>Vitale, Alessandro.</i> Totalitarian and Post-totalitarian Languages: "Spontaneous" vs. "Artificial" in Language Development.....	57

**ФОНОСЕМАНТИЧНІ Й ФОНОСТИЛІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ  
ТЕКСТІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ ..... 60**

*Aghayeva, Mansura Tiflis.* Stylistic Variety of Problems and Themes  
Presentation in W. Faulkner's Works ..... 60

*Barna, Claudio.* A Confrontation between the Ukrainian Word *Dim* and the  
Latin *Domus* ..... 64

*Борбенчук І.М.* Засоби ритмічності поезії Катулла. .... 65

*Chung, Raung-fu.* On the Gradient Variation of the Hakka Zero-Initial  
Onset ..... 69

*Існюк О.Ю.* Взаємодія фонетичних і стилістичних засобів в актуалізації  
топонімів у творах Дена Брауна ..... 70

*Кривов'яз Я.О.* Класифікація франкомовних міфів. .... 74

*Лісовська А.О.* Молитва докору в усному англomовному  
кінодискурсі ..... 78

*Мамедова Кенуль Габиб.* Дистрибутивний метод в дескриптивном  
языкознании ..... 82

*Мамедова Рена Гамид.* О пословицах и поговорках Кабус-наме ..... 85

*Марценюк В.В.* Участь фонетичних засобів мови в організації текстів  
афоризмів ..... 89

**ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ МОВЦЯ ЗА ФОНЕТИЧНИМ  
ОФОРМЛЕННЯМ ЙОГО МОВЛЕННЯ ..... 92**

*Petljutschenko, Natalija.* Identifikation der Charismatischen Merkmale in  
Prosodie und Gestik der Grassroots-Politiker ..... 92

*Андрущенко І.О.* Результати акустичного аналізу динамічних  
характеристик публічного мовлення застрягаючих акцентуєваних  
особистостей ..... 96

*Колісник М.П.* Фонетичні розбіжності у системі приголосних звуків  
північно-східного діалекту Англії ..... 100

*Snegireva, Elizaveta.* Voice Recognition Techniques: Voiceprint ..... 102

*Urbanavičienė, Jolita.* Spectral Characteristics of the Lithuanian Obstruents  
According to Gender: Preliminary Results of Experimental Research ..... 106

**ЛІНГВОКОНТРАСТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ ТА  
УКРАЇНСЬКОЇ МОВ ..... 112**

*Варецька О.О.* Використання програмного пакету *ELAN* для анотації супроводжувальних жестів критики в мовленні німецьких та українських політиків ..... 112

*Mshvidobadze, Tinatin.* The History of Ukrainian Literature Translation into English ..... 118

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ  
ФОНЕТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ..... 121**

*Ilchenko, Olha & Shelkovnikova, Zinaida.* The Evocative Power of Phonetics in Mixed Ability English Class ..... 121

*Полюк І.С.* Особливості формування франкомовної фонологічної компетентності ..... 126

*Корнєва З.М.* Методичний принцип занурення у предметний зміст засобами виучуваної іноземної мови професійного спрямування ..... 130

*Koulykova, Viktoriya.* Le Phenomene D'interference Phonetique Chez les Eleves Debutants ..... 133

**ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ..... 135**

## СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВУКОВОЇ БУДОВИ МОВИ Й МОВЛЕННЯ

### УНІВЕРСАЛЬНІ ТА ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ ІНТОНАЦІЙНОГО ВИРАЖЕННЯ СМISЛУ АНГЛІЙСЬКИХ ЕМОЦІЙНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ

*Калита А.А.*

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
kalitanewadd@gmail.com*

*The paper is aimed at singling out the intra-lingual intonation universals that actualize English emotional utterances, namely the utterances of despair-and-fear and that of despair-and-hopelessness. As a result of the contrastive analysis the author describes the set of intonation means capable of differentiating the shades in the meaning of despair utterances.*

*Key words: English emotional utterances, intonation means,, intra-lingual universals, utterances of despair, meaning of the utterance.*

Питання коректного інтонаційного оформлення емоційних висловлень та декодування їхнього смислу в мовленні представників різних мовних груп без перебільшення може бути віднесене до низки найбільш значущих багатоаспектних проблем інтонології та універсології. Тому уявлення про універсальність певних явищ у мові викликали й викликають постійний інтерес дослідників різних галузей знання (антропология, етнопсихология, філософія, культурология, лінгвістика, універсология тощо). Проблема функціонування універсалій зводиться переважно до питань походження мови; пошуку подібних і відмінних рис у різносистемних мовах; поглиблення теорії значення; виявлення й установлення універсалій, їхнього статусу, природи, класифікації; визначення потенційного впливу універсалій на процес оволодіння іноземною мовою та її сприйняття, а також пошуку лінгвальних і позалінгвальних чинників, завдяки яким подібні явища закріплюються, розвиваються й функціонують у мовах, що не взаємодіють одна з одною.

На увагу заслуговує твердження М.С. Трубецького про універсальний характер інтонаційного вираження емоцій, а також про те, що "більшість інтонацій, що викликають емоції мають одне й те саме значення в досить різних і далеких... мовах світу" [2, с. 31]. Має рацію і М.С. Трубецький [там само, с. 30-32], пов'язуючи такі універсалії зі зміною психічних процесів, що

супроводжують мовну діяльність людини у будь-якій мові. Цілком логічним є й те, що передача емоцій у всіх людей пов'язана з подібними фізіологічними процесами (способом дихання, кровообігу тощо), через що їхня міміка і жести при вираженні емоцій багато в чому подібні. Очевидно, що розробка проблеми інтонаційних універсалій вимагає зусиль не лише лінгвістів, але й фахівців у галузі фізіології та психології, а також інших галузей знання. Таким чином, інтонаційні універсалії як мовні засоби характеризуються відносністю їхнього функціонування у мовленні індивіда відповідно до становлення й розвитку його особистості. Інакше кажучи, сам процес опанування й використання фонетичних універсалій реалізується у напрямку від елементарних до структурно складніших, які належать до більш високого рангу.

Зауважимо, що функціонування інтонаційних універсалій базується також на універсальності функцій мови й мовлення (комунікативній, пізнавальній, регулятивній чи волюнтативній, естетичній, емотивній тощо), які властиві для всіх мов. Організовані таким чином знання людини зазвичай групуються навколо специфічних тем, ситуацій, радше, ніж складаються з випадкових наборів фактів. Ці організовані знання асоціюються зі стереотипними ситуаціями. Тому, можна припустити, що мовці, перебуваючи у певних стереотипних ситуаціях, відтворюють ті чи ті інтонаційні моделі, які складають фонофонд конкретної мови і можуть розглядатися як внутрішномовні універсалії, або входять до складу фонофондів певних мов, тобто можуть уважатися міжмовними універсаліями. Безумовно стереотипні інтонаційні моделі здатні набувати певних незначних модифікацій, залежно від соціокультурного рівня мовця, його темпераменту, психотипу, намірів, віку тощо, при цьому вони не притаманні іншим мовленнєвим ситуаціям.

Тому метою цієї праці є встановлення внутрішномовних інтонаційних універсалій шляхом виконання зіставного аналізу просодичної організації англійських емоційних висловлень, що виражають розпач-страх і розпач-безнадію.

Матеріалом дослідження слугували англійські висловлення *Where am I to go?*, *What am I to do?* [3], що мають структуру спеціальних питань, кваліфікованих у досліджуваних ситуаціях як риторичні питання. Висловлення актуалізовано у двох варіантах: нейтральному, безвідносно до ситуації, та емоційному, реалізованому відповідно до ситуації. Досліджувана комунікативна ситуація передає розпач Елізабет Дулітл у зв'язку з повідомленням професора Хігінса про закінчення занять після першого

вдалого виходу "в люди" і про те, що Елізабет вільна у своїх подальших учинках.

Аналіз показав, що наведені англійські висловлення у виконанні двох дикторів (А і В) були оформлені різними тонами. Так, у диктора А обидва висловлення оформлені спадним тоном, у диктора В – висхідним. При цьому основне емоційне значення супроводжувалось певними співзначеннями, а саме: розпач-страх перед майбутнім у реалізаціях диктора А та розпач-безнадія, безвихідь, невпевненість у собі в реалізаціях диктора В. Як бачимо, різне розуміння дикторами ситуації є причиною змін у мелодійній структурі висловлень, а, отже, і модифікацій їхнього смислу. Крім функціонування різних термінальних тонів, смислова градація аналізованих висловлень маркується також інтенсивністю, флуктуації якої при зростанні емоційної напруги мовця характеризують висловлення *What am I to do?* як комунікативно вагомніше порівняно з *Where am I to go?* На інтонаційному рівні такий емоційний стан мовця передається за допомогою високих показників ЧОТ та інтенсивності.

Почуття розпачу-страху у висловленнях зі спадним тоном у завершенні оформлюється високими показниками інтенсивності на першому та останньому наголошених складах. При цьому інтенсивність усіх складоносіїв, розташованих між ними, у 2-2,5 рази нижча. Така актуалізація висловлення наближається до голосіння, туги, що також є певним виявом розпачу. Слово "go" як семантичний центр висловлення *Where am I to go?* виділено найвищими показниками тривалості та інтенсивності. Тональний рівень на цій ділянці інтонаційного контуру менш інформативний. Пік ЧОТ локалізується на ненаголошеному складі першої ритмогрупи. Висхідний рух тону у цій ритмогрупі свідчить про спрямованість висловлення на співрозмовника, від якого мовець не чекає ні відповіді, ні співчуття. Зазначимо також, що завдяки різкому перепаду показників інтенсивності між першим наголошеним і наступним ненаголошеним складами, на цій ділянці інтонаційного контуру зареєстровано спадний тон. Мала швидкість спадного термінального тону підкреслює почуття страху, розгубленості мовця. Висловлення *Where am I to go?* вирізняється двома піками інтенсивності й ЧОТ, які сприяють акцентному виділенню слів "where" і "go" як семантично найважливіших і найвагоміших.

У свою чергу, у висловленні *What am I to do?* інформативним є пік інтенсивності на слові "do", де концентрується вся сила розпачу й страху. Таке інтонаційне оформлення дозволяє прослідкувати смислові відношення



та зв'язок між словами і в середині кожного висловлення, і між обома висловленнями. Вимова слів "where", "go", "what" і "do" свідчить про високий ступінь синсемантичності досліджуваних висловлень, а також про те, що в цій ситуації саме таким чином конкретизується їхній смисл. Питальні висловлення такого типу є, зазвичай, реакцією на почуту несподівану інформацію, яка інтенсифікує таким чином емоційний вплив мовця на співрозмовника. Високий ступінь емоційно-прагматичного потенціалу риторичних питань виявляється в їхній інтонаційній будові завдяки паралельним конструкціям на синтаксичному й фонетичному рівнях.

Поступове зростання емоційної напруги мовця відображається у висловленні *What am I to do?* за допомогою підвищення інтенсивності від його початку до кінця. Її пік локалізується на останньому наголошеному складі, який і є семантичним центром висловлення. Інтенсивність на цій ділянці майже втричі вища, ніж на першому наголошеному складі та удвічі перевищує відповідні показники передостаннього ненаголошеного складу. Це свідчить про високий рівень емоційного збудження мовця, його розпач і страх перед майбутнім. Крім того, значний перепад інтенсивності між перед'ядерним ненаголошеним та ядерним складами, а також найвищі показники тривалості допомагають виокремити семантичний центр висловлення і передати почуття розгубленості, розпачу і страху мовця. Інформативними є й показники ЧОТ, зокрема значний негативний тональний інтервал між /a/ та /u:/, який слугує засобом інтенсифікації семантичного центру висловлення. На перцептивному рівні відзначено висхідно-спадний напрям руху тону в аналізованій інтоногрупі завдяки зростанню показників інтенсивності у висловленні. Зіставний аналіз інтонації наведених вище висловлень свідчить про динаміку розгортання емоційного стану мовця, яка відбувається завдяки значному перепаду інтенсивності на останньому наголошеному складі першої репліки порівняно з першим наголошеним складом другої, при цьому почуття розпачу й страху зростає, досягаючи піку емоційного збудження на слові "do" у другому висловленні.

Досліджувані висловлення, актуалізовані диктором В, кваліфікуються як такі, що виражають розпач-безнадію, безвихідь, невпевненість мовця у собі. Початок висловлення характеризується висхідно-спадним тоном, що означає спрямованість висловлення на співрозмовника. Ядерний склад оформлюється висхідним тоном, у той час як типовим тоном для спеціальних питань є спадний. Саме висхідний тон, на нашу думку, і сприяє вираженню

розпачу-безнадії і невпевненості. Показники ЧОТ на ядерному складноносієві зростають при малій швидкості зміни напрямку руху тону.

Інтонація риторичних питань, що розглядаються в цій ситуації як засіб інтенсифікації виразності мовлення, має дещо іншу структуру порівняно з нейтральними і може бути представлена певною кількістю специфічних моделей, які вказують на характер вираження емоції та на необхідність відповіді. У семантичному аспекті такі риторичні питання містять імпліцитно виражене заперечення: *Where am I to go? – I have nowhere to go. What am I to do? – I don't know what to do*, інтонаційне вираження яких і відрізняє їх від власне питальних речень.

Пошук найінформативнішої ділянки інтонаційного контуру аналізованих висловлень показав, що саме термінальний тон і диференціює їхні емоційні значення (розпач-страх та розпач-безнадія). Це свідчить про те, що основна інформація про комунікативно-прагматичну спрямованість висловлень та їхній емоційно-прагматичний потенціал міститься саме в термінальній частині інтонаційного контуру. Візуальним аналізом ЧОТ та кривої інтенсивності встановлено, що термінальний тон інтенсифікується перепадами інтенсивності між першим наголошеним та ненаголошеними складами. Нагадаємо тут, що зазначену реалізацію, типову саме для риторичних питань, Д. Болінджер [2, с. 229-230] називає "актуалізованою з термінальним протягуванням".

Вираженню безнадії, безвиході, розпачу сприяють також і невисокі показники інтенсивності. При цьому, як і в попередніх реалізаціях, її найвищі показники зареєстровані на словах "where", "am" і "go". Ці слова відзначені також найвищими показниками ЧОТ і тривалості, акцентуючи семантичну вагомість і зв'язність цих слів в аналізованому висловленні. Діапазон інтенсивності вузький, а її перепади сприяють сприйняттю висловлення як емоційно насиченого.

На відміну від нейтральних висловлень, у яких тональний максимум локалізується в першій ритмогрупі на наступному за наголошеним ненаголошеному складі, у висловленнях розпачу-безнадії, що мають висхідний тон у завершенні, спостерігаються два піки ЧОТ: на першому наголошеному або на наступному ненаголошеному та на ядерному складах. Тривалість реалізацій висловлення *Where am I to go?*, що мають спадний або висхідний тон у завершенні, майже однакова.

Динаміка розгортання емоцій у висловленні *What am I to do?* характеризується значно більшими, ніж у попередньому, перепадами

інтенсивності між початком висловлення і його середньою ритмогрупою, а також між нею та ядерною. Тут, як і у висловленні *Where am I to go?*, найвищі показники притаманні першому та останньому наголошеним складам. Діапазон інтенсивності дещо розширюється порівняно з попереднім висловленням, підкреслюючи зростання емоційної напруги мовця. При цьому показники ЧОТ не мають функціонально значимих характеристик. Зазначимо, що підвищений рівень емоційно-прагматичного потенціалу другого висловлення сприймається саме за рахунок різких перепадів інтенсивності. Дещо збільшена тривалість ядерного складу в ньому свідчить не лише про розпач-безнадію, безвихідь, а й про тугу мовця.

У досліджуваних висловленнях темп приблизно однаковий. Порівняно з нейтральними реалізаціями, спостерігалися його незначні модифікації у бік прискорення чи сповільнення залежно від психологічного типу мовця. При цьому зареєстровано збільшення у 2-2,5 рази тривалості голосних у всіх наголошених складах. Слід відзначити незначне збільшення тривалості приголосних. Інтенсифікації розпачу-страху сприяє також і внутрішньосинтагменна пауза між словами "to" і "do".

Аналіз показав, що в усіх висловленнях, які виражають розпач-страх та розпач-безнадію, зареєстровано зменшення значень тонального діапазону, варіативність якого пов'язана із темпераментом і ступенем акцентуїзованості особистості мовця. Комунікативно вагомі склади (перший і ядерний) марковані розширенням тонального діапазону.

Дані акустичного аналізу свідчать, що пік ЧОТ локалізується на першому складі емоційних висловлень, які вимовляються зі спадним термінальним тоном, що додає семантичної ваги і окремому слову, і всьому висловленню. На відміну від них, висловлення розпачу-безнадії, оформленні висхідним тоном, характеризуються, зазвичай, тональними піками на першому наголошеному та ядерному складах. При цьому в нейтральних висловленнях тональний максимум локалізується переважно на ненаголошеному складі першої ритмогрупи.

Інформативними є й результати аналізу середньоскладової тривалості, модифікації якої з певною достовірністю передають інформацію про емоційний стан мовців. Так, середньоскладова тривалість більша в першому висловленні, у другому вона дещо скорочується, хоча кількість складів в обох висловленнях збігається, а їхній фонемний склад приблизно однаковий. У нейтральному мовленні, навпаки, середньоскладова тривалість більша у другому висловленні. Зіставлення тривалості ядерної ритмогрупи в

емоційних та нейтральних висловленнях свідчить про її збільшення в емоційних реалізаціях в останньому – кульмінаційному – висловленні блоку. Зареєстровано також незначне скорочення тривалості ядерної ритмогрупи у висловленні *Where am I to go?* порівняно з нейтральним мовленням.

Проведене таким чином дослідження дозволяє стверджувати, що до внутрішньомовних універсальних ознак інтонаційної організації риторичних питань як різновиду емоційних висловлень, що передають розпач, слід відносити напрям руху тону в термінальній частині інтонаційного контуру: спадний тон передає почуття розпачу-страху, висхідний – розпачу-безнадії, а також вузький діапазон інтенсивності та звужений тональний діапазон. Коректному декодуванню смислу висловлень сприяє також і їхнє специфічне тембральне забарвлення. Отже, можна констатувати, що саме інтонація англійських емоційних висловлень слугує засобом диференціації їхнього смислу. Викладене показує, що універсальність емоцій породжує відповідну універсальність значення інтонаційних одиниць, виявлення яких убачається доцільним для підвищення адекватності наукового опису різних досліджуваних у фонетичній науці явищ.

### Література

1. Болинджер, Д. (1972). Интонация как универсалия // Принципы типологического анализа языков различного строя: Сб. ст. / Отв. ред. Б.А.Успенский. Москва: Наука, С. 214-230.
2. Трубецкой, Н.С. (2000). Основы фонологии: Пер. с нем. / Под ред. С.Д. Кацнельсона. 2-е изд. Москва: Аспект Пресс, 352 с.
3. English Platinum. (1996). An Interactive Course of English. Compact Disc Digital Data: Copyright © ТОО "Мультимедия Технологии"; Copyright © АОЗТ "Все для ПК".

## ICONIC NATURE OF PROSODY

*Olga Valigura, Zoryana Nasikan*

*Kyiv National Linguistic University*

[olha.valihura@gmail.com](mailto:olha.valihura@gmail.com); [znasikan@gmail.com](mailto:znasikan@gmail.com)

*This contribution discusses the iconic nature of prosody within the framework of linguosemiotic and functional-and-pragmatic approaches. It substantiates a theoretical background for the analysis of phonosemantic complexes as a combination of prosodic qualities that together with lexical means can create iconic relations of a meaning (semantics) and a form (prosody) in English emotional speech.*

**Key words:** *iconicity, phonetic means, phonosemantic complex, prosody, sound symbolism.*

Modern linguistic studies show the great scientific potential of iconicity, i.e. a natural resemblance of a meaning and a form in a language. Moreover, some linguists argue that this is not just a marginal peculiarity but a fundamental feature of a language [7; 10; 11] and it undoubtedly contributes to the general theory of a language origin. That is why researches are increasingly turning to in-depth and comprehensive analysis of linguistic iconicity which is regarded to be an integral feature of a language linking its two properties – the linguistic form and the meaning [2; 7; 8; 10; 13].

Reinterpreting the basic Saussurean principle of the arbitrary nature of a linguistic sign, the latter can have both natures: arbitrary and natural. This idea is developed as a result of a great deal of investigations including phonological, phonetic, semiotic and semantic data that support the idea of linguistic iconicity. Iconicity as the natural resemblance of meaning and form is studied mainly within the framework of a semiotic approach according to which any linguistic sign consists of the signifier (sound or form) and the signified (idea or meaning) as well as within a functional-and-pragmatic approach. Nowadays the most developed remain studies of iconicity of phonetic means at a segmental level that focus on such problems as: (a) sound symbolism of phonemes [11] and phonaesthemes [1]; (b) onomatopoeia [5]; (c) iconic words [13]; (d) the role of sound symbolism in language acquisition [3].

However, it should be stated that there appear studies that take into account prosodic iconicity, i.e. iconicity on the suprasegmental level. These investigations consider pitch melody [7; 8], tempo [9], pausation [2]. Being an integral part of phonetic studies, suprasegmentals are worth being included into the objects of phonosemantic investigations due to their considerable iconic potential [4; 6; 12].

The results of our research of English emotional speech prosody show that under certain circumstances phonetic means of suprasegmental level may interact with lexical means which causes associative-symbolic (iconic) relation between two levels. As a result, it creates a motivated language sign, where the signifier denotes the meaning (semantics) and the signified prosodic form (phonetics). Within such understanding of a phonosemantic complex the primary trigger there lies on a lexical level which a phonetic level tries to mime or imitate. This usually happens in emotional speech for intonation performs both attitudinal and meaningful functions that working together potentially make all components of intonation (melody, loudness, tempo, pausation, rhythm and timbre) iconically relevant.

The experimental research proves that iconicity on the suprasegmental level tends to appear in emotional speech due to intonation's essential ability to perform the emotional function. Iconic potential of suprasegmentals is realized through phonosemantic means that are defined as the use of phonetic means that are built upon particular semantic meaning establishing the iconicity principle. The research assumes that phonosemantic means are combined into phonosemantic complexes that include the means of both segmental and suprasegmental levels with their ability to mime the utterance meaning through their formal characteristics. The classification of phonosemantic complexes is based on the semantic criterion and includes the basic phonosemantic complexes as Movement, Physical Dimensions and Emotional State. The obtained experimental data allow us to determine the prosodic peculiarities of the phonosemantic complexes organization in emotional speech. It proves that neutral speech is absolutely poor on phonosemantic complexes, which underlines the fact that these complexes is a privilege of emotional speech.

So, we may conclude that prosodic iconicity is based on the notion of a prosodic iconic (phonosemantic) complex which is a group of prosodic features that have natural resemblance with the meaning of an utterance where they are realized. As a matter of fact, a prosodic iconic complex as a linguistic unit consists of two sides: a signifier (prosodic realization) and a signified (semantics). The results of the experimental phonetic study outline the prospects for further study of the iconic nature of prosody by involving spectral analysis in the research methods and establishing new patterns of iconic connection of the meaning and form.

### References

1. Bergen, B.K. (2004). The Psychological Reality of Phonaesthemes. *Language*, 80(2), 290–311.
2. Ephratt, M. (2018). Iconic silence: A semiotic paradox or a semiotic paragon? *Semiotica*, 2018 (221), 239–259.
3. Imai, M., & Kita, S. (2014). The sound symbolism bootstrapping hypothesis for language acquisition and language evolution. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London: Biological Sciences*, 369 (1651), 1–13.
4. Kalyta, A. (1998). Fonosemantyka u zahalnij systemi fonosemantychnoho znannia [Phonosemantics in general system of phonosemantic realm] *Research bulletin of Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University*, 1 (8), 130–135.
5. Laing, C. E. (2014). A phonological analysis of onomatopoeia in early word production. *First Language*, 34, 387–405.
6. Nasikan, Z. (2019). Phonosemantics: Ongoing Issues and Modern Perspectives. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VII (56), Issue: 190, 36–39.
7. Nygaard, L. C., Herold, D. S., & Namy, L. L. (2009). The semantics of prosody: acoustic and perceptual evidence of prosodic correlates to word meaning. *Cognitive Science*, 33(1), 127–146.
8. Perlman, M., Clark, N., & Falck, M. J. (2015). Iconic prosody in story reading. *Cognitive Science*, 39(6), 1348–1368.
9. Perlman, M., Benitez, N. J. (2010). Talking fast: The use of speech rate as iconic gesture. In F. Perrill, V. Tobin, M. Turner (Eds.), *Meaning, form, and body*. Stanford, CA: CSLI Publications, 245–262.
10. Perniss, P., Thompson, R., & Vigliocco, G. (2010). Iconicity as a general property of language: evidence from spoken and signed languages. *Frontiers in psychology*, 1 (227), 1–15.
11. Schmidtke, D., Conrad, M., & Jacobs, A. M. (2014). Phonological iconicity. *Frontiers in psychology*, 5, 80–84.
12. Valigura, O. Fonosemantychnyi potentsial intonatsii [Phonosemantic potential of intonation]. *Proceedings of the International scientific conference: "Ukraine and the post-1976 world: dialogue of languages and cultures"*, 11-13 April 2018. K.: KNLU: Publishing centre, 2018, 51–53.
13. Winter, B., Perlman, M., Perry, L., & Lupyán, G. (2017). Which words are most iconic? Iconicity in English sensory words. *Interaction Studies*, 18, 433–454.

## УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ МУЛЬТИМОДАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

*Макарук Л. Л.*

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*

*laryssa\_makaruk@ukr.net*

*This paper deals with multimodal linguistics as one of the most innovative trends in modern research. Attention is devoted to the study of non-verbal as well as paraverbal means in oral and written speech. The metalanguage of this linguistic sphere has been characterized. The notions modality, mode and semiotic resources have been analyzed.*

**Key words:** *oral speech, written speech, multimodal linguistics, mode, modality, semiotic resources.*

Інтерес та існування різних підходів до аналізу різножанрових полісеміотичних блоків зумовлює потребу у виокремленні нової галузі – мультимодальної лінгвістики, спрямованої на дослідження вербальних, невербальних і паравербальних ресурсів, сукупність яких продукує значення, вивчення якого спирається на вже існуючі мультимодальні парадигми: системно-функційний підхід, соціальну семіотику, конверсаційний аналіз, геосеміотичний підхід, інтеракційний аналіз, мультимодальну етнографію, мультимодальний корпусний та рецепційний підходи, а також прийоми візуального синтаксису та графічної композиції.

Мультимодальна лінгвістика відповідає потребам часу, оскільки покликана вивести модули спілкування на новий рівень, демонструючи, що важливими є не лише вербальні одиниці, але й невербальні та паравербальні складники, які мають бути враховані як невід’ємна частина комунікації. Доцільність у виокремленні мультимодальної лінгвістики вбачаємо в її універсальності (Макарук, 2018). Не існує фактично такого жанру, який би не був нею охоплений: комікси, карикатури, романи, посібники користувача, художні книги, музейні експонати, фільми, рекламні ролики тощо. Говорячи про мультимодальність, мультимодальний текст та мультимодальний дискурс, спостерігається неоднозначність у трактуванні понять, якими оперують під час аналізу. Йдеться про модус, семіотичні ресурси, модальність тощо. Тому одне з першочергових питань стосується категорійно-поняттєвого апарату цієї галузі лінгвістики.

Явище модальності тісно пов’язане з органами чуття людини, які виступають посередниками в інформаційному обміні. Будь-яка інформація незалежно від того, чи вона звучить усно (відтворюється за допомогою голосу), чи письмово подана на папері (рукописний текст), чи віддрукована за допомогою технічних пристроїв (друкований текст), потрапляє до людини



внаслідок подразнення рецепторів, за які відповідають певні ділянки головного мозку, де, власне, і здійснюються відповідні реакції, які формують відчуття. Передусім ці сенсорні аналізатори дають змогу індивідові пізнавати та відчувати негативні й позитивні моменти буття, формувати уявлення про Всесвіт, пристосовуватися до умов існування. Розрізняють кілька видів модальності, або каналів сприйняття: візуальний, слуховий (аудіальний) та моторний (кінестетичний, тактильний).

В одних індивідів найактивніший та найпродуктивніший зоровий канал, в інших – слуховий або тактильний. Одні для запам'ятовування і кращого сприйняття воліють щось побачити, інші ж вважають, що це краще відчувати на собі, і ще одна група надає перевагу слуховому каналу, і тому, якщо є така можливість, то їм бажано чути. Від природи людина здатна сприймати інформацію кількома каналами одночасно, рівень засвоєння якої залежить від низки суб'єктивних і об'єктивних чинників. Науково доведено та обґрунтовано, що для більшості індивідів найважливішим був і залишається візуальний канал. Аудіальна модальність, поза сумнівом, також важлива. І для окремих індивідів саме вона є ключовою під час сприйняття. Завдяки надактивному слуховому каналу окремі індивіди краще сприймають саме ту інформацію, яку чують, або ж ту, яку самі продукують, відтворюючи її. При цьому вони реагують на тон, темп, тембр та ритм голосу. Вочевидь, що для цих осіб надважливі голосові модуляції (Макарук, 2018).

Поняття *модус* не має однозначного трактування. Дослідники схиляються до думки, що модус (візуальний або семіотичний ресурс) (від латин. *modus* – міра, спосіб, образ, вид) – це засіб передачі інформації, під яким розуміють текст, звук, відеоряд та ін., характерною та ключовою ознакою якого є можливість уміщувати й передавати значення (New Perspectives, 2010). Очевидним є і той факт, що до одного комунікативного акту залучено декілька модусів одночасно, завдяки яким і формується мультимодальність. Вагомість кожного модусу різна, а рівень його семантичного потенціалу залежить безпосередньо від конкретного комунікативного акту. Одні модуси значно збільшують імовірність кращого та швидшого сприйняття інформації, інші можуть уповільнити цей процес або взагалі заважати йому. Різні модуси можуть продукувати відмінні значення.

Вочевидь, що сукупність кількох правильно підібраних модусів як джерел одночасного впливу на аудиторію значно пришвидшує та покращує досягнення бажаного результату. Ч. Форсевіль схиляється до думки, що до модусних категорій належать пікторіальні та писемні знаки; жести; звуки;

музика; запахи; смаки; дотики (Forceville, 2004, 383). Р. Пейдж, розглядаючи модуси, ототожнює їх із семіотичними ресурсами і зазначає, що модус – це система вибору (засобу/засобів – Авт.), які використовують для того, щоб передати значення. Ми підтримуємо думку Р. Пейджа про те, що модус – це відкритий нескінченний набір засобів, який відрізняється від системи до системи, але не обмежується мовою, зображенням, кольором, друком, музикою, голосом, одягом, жестами, просторовими ресурсами, парфумами та національною кухнею (New Perspectives, 2010). З огляду на такий підхід постає проблема інвентаризації невербальних засобів, які супроводжують і усне, і писемне мовлення.

Семіотичні ресурси – одне з ключових понять у мультимодальній лінгвістиці. Під ними Т. Ван Лівен розуміє дії, предмети (речі), продукти людської діяльності, які використовують з комунікативною метою та продукуються фізіологічно; наприклад, наш артикуляційний апарат чи мускули уможливають відповідні вирази обличчя й жести; наприклад, до технічних комунікативних ресурсів належать ручка, чорнило чи комп'ютерне апаратне та програмне забезпечення (Van, Leeuwen, 2004, 285). Принагідно зауважимо, що семіотичні ресурси є об'єктом аналізу кількох споріднених між собою лінгвістичних галузей. Поруч із мультимодальною лінгвістикою співіснують також візуальна лінгвістика й візуальна комунікація, графічна лінгвістика, паралінгвістика, комп'ютерна паралінгвістика, невербальна семіотика, соціальна семіотика, когнітивна семіотика, медіалінгвістика та Інтернет-лінгвістика.

Під час комунікації використовують декілька семіотичних ресурсів одночасно, поєднання яких залежить від низки чинників. Слід зважати й на можливі варіанти їхньої сумісності. Семіотичні ресурси гетерогенні. Закономірно, що їхній спектр доволі широкий та не обмежується лише однією сферою використання. Послугуватися ними чи ні в конкретній ситуації залежить від адресата. Загалом усі семіотичні ресурси можна умовно поділити на три групи: (1) ті, які використовують лише в усному мовленні; (2) ті, що залучають лише в писемне; (3) ті, якими користуються і в усному, і в писемному мовленні. Чітко диференціювати спектр засобів, притаманних писемному чи усному мовленню, навряд чи можливо, оскільки сучасне комунікативне середовище достатньо динамічне й гнучке. Закономірно, що неможливо використовувати всі наявні без винятку семіотичні ресурси, наприклад, у паперових виданнях чи під час радіопередач. Графіка й радіомовлення – речі несумісні, як і паперовий газетний чи книжковий

простір і звук. Вони не поєднуються. Найширший спектр ресурсів використовують на телебаченні та в Інтернеті. Якщо тематика й конкретна ситуація не суперечать, то усне мовлення поєднують із музичним супроводом, неординарними графічними об'єктами, які змінюють форму, розміри, колір і здатні рухатися на екранах гаджетів.

У традиційному усному спілкуванні до семіотичних ресурсів, окрім мовлення, потрібно віднести темп і тембр голосу, міміку, жести, поставу, одяг адресата тощо. Таким чином, семіотичні ресурси – це інформативно місткі й семантично значущі гетерогенні комунікативні компоненти, які використовують під час усного та писемного мовлення (зображення, світлина, піктограми, жести, міміка обличчя тощо). Модальна сумісність – ключовий концепт, який визначає ступінь інтерсеміотичної кореляції різних модусів: кількох невербальних і вербального або лише кількох невербальних та паравербальних одночасно. Під модальною сумісністю розуміємо можливість семіотичних ресурсів сполучатися між собою, не суперечачи при цьому як у плані вираження, так і у плані змісту (Makaruk, 2018).

Таким чином, мультимодальна лінгвістика покликана полівекторно досліджувати конвергенційні інтеракційні процеси, що реалізуються в результаті використання вербальних, невербальних і паравербальних засобів у різножанрових площинах незалежно від обраного каналу й середовища. Отже, об'єктом її дослідження є симбіоз вербальних, невербальних та паравербальних засобів, які співіснують в одній площині. Предметом дослідження мультимодальної лінгвістики в усному мовленні є різноманітні комунікативні акти з урахуванням темпу, тембру мовця, просторових і часових характеристик та інших екстралінгвальних факторів. Предметом дослідження мультимодальної лінгвістики у писемному мовленні є структурно-функційні, комунікативно-прагматичні й соціокультурні особливості вербальних, невербальних та паравербальних компонентів.

### Література

Макарук, Л. (2018). Мультимодальність сучасної англійської масмедійної писемної комунікації. Луцьк: Вежа-Друк. Makaruk, L. (2018). *Multimodality of the Modern English-Language Mass-Media Written Communication*.

Forceville, C. (2006). Non-verbal and Multimodal Metaphor in a Cognitivist Framework: Agendas for research. *Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives*. Eds. G. Kristiansen, M. Achard, R. Dirven, F. Ruiz de Mendoza Ibáñez. Berlin / New York: Mouton de Gruyter, 2006. 379–402.

*New Perspectives on Narrative and Multimodality*. (2010). Ed. by R. Page. Routledge.

Van, Leeuwen T. (2004). *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge.

## ІНТОНАЦІЙНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ У ПОЛІТИЧНОМУ МОВЛЕННІ

*Алексієвець О.М.*

*Київський національний лінгвістичний університет*

[oksalex@ukr.net](mailto:oksalex@ukr.net)

*The paper reports on the speech influence essence. It elucidates its role in the politicians' speech. The work represents the analysis of the intonational means used for the speech influence.*

**Keywords:** *intonation, speech influence, political speech.*

Сучасне суспільство розвивається в умовах глобальної масової комунікації, коли мова виступає не просто засобом спілкування, а інструментом впливу й керуванням свідомістю. Метою нинішніх меседжів є не лише інформування, а й вплив і переконування аудиторії. Тому саме зараз особливо затребувані наукові розвідки з проблем мовленнєвої культури загалом, й мовленнєвого впливу, зокрема.

Зауважимо, що з урахуванням специфіки політичного спілкування під мовленнєвим впливом розуміється особливе мовленнєве формулювання, спрямоване на внесення у свідомість іншої особистості певних оцінок, думок, відношень. Мовленнєвий вплив є формою цілеспрямованого управління, у результаті якого вершиться політика й усувається конкурентний вплив через відповідні форми та способи. Механізми мовленнєвого впливу, які вживає політичний діяч, взаємодіючи з іншими суб'єктами й об'єктами політики, визначаються конкретними завданнями, ресурсами, якими він володіє, його загальними світоглядними і політичними позиціями, а також тими моделями й технологіями впливу, які обирає, виходячи з умов комунікації.

Відзначимо, що потенціал інноваційних технологій мовленнєвого впливу дозволяє здійснювати реальний вплив на аудиторію та її поведінку, формувати імідж політичних діячів тощо. При цьому саме комунікація встановлює формат суспільних відносин і трансформується у системоутворюючий чинник політики, від якого залежить збереження взаємозв'язків між державою та суспільством. Найважливішим результатом впливу публічного виступу є зміни у свідомості слухачів або перехід від певного знання до переконання, ось тому публічне мовлення вимагає ефективного вираження думки, позиції, змісту (Вербич, 2011, с. 7-8). Метою кожного промовця є прагнення переконати адресата у правоті, спонукати його до відповідних дій. Очевидно, що досягнення її здійснюється значною мірою завдяки вольовому, емоційному, духовно-інтелектуальному,

енергетично-насиченому мовленню, котре, безумовно, має найбільшу силу впливу. Тому у політичному мовленні найважливішу роль у реалізації впливу разом з іншими мовними відіграють інтонаційні засоби.

Уточнимо, що ефекти впливу виявляються при зміні тих чи інших супрасегментних характеристик. Оскільки результатом мовленнєвого впливу виступає зміна поведінки людини, її емоційного стану, знань про світ, відношення до подій тощо, можна припустити, що просодична організація здатна впливати на індивідуальну свідомість слухача, посилюючи ступінь впливу лексико-граматичних засобів чи відносно незалежно від них (Надеина, 2004, с. 11–12). Інтонаційні засоби реалізації публічного політичного мовлення виступають важливим чинником, що розкриває ступінь прагматичного впливу на аудиторію, вони допомагають мовцеві вдало досягнути поставленої мети. В усному мовленні саме інтонація слугує ключем до правильної за задумом оратора інтерпретації аудиторією смислу мовлення. Інтонаційна виразність мовлення позначається на емоційному стані слухача, який, у свою чергу, впливає на активність розумової діяльності, глибину розуміння, запам'ятовування, концентрацію уваги (Коченкова, 2011, с. 13–14). Варіативність тональних рівнів слугує ефективним інтонаційним засобом мовленнєвого впливу. Крім того, для висловлення точки зору політики використовують прості й складні тональні конфігурації. Щодо напрямку термінального тону, то дослідження демонструють домінування у політичному мовленні спадного тону, який виражає категоричність і впливовість.

Водночас, мовленнєвий вплив здійснюється завдяки мелодичним пікам й розширенню тонального діапазону, варіаціям гучності на виділених одиницях. Важливу роль для здійснення впливу відіграє логічний наголос, який забезпечує зв'язність тексту, сприяє взаємодії промовця і слухача, допомагаючи оцінювати події з урахуванням рівня важливості. Основними способами створення логічних наголосів є розтягування слова за рахунок наголошеного голосного та подовження приголосних, підвищення гучності, зміни висоти тону, зміни темпу, використання психологічної паузи (Калита, 2001; Коченкова, 2011). Найбільший перлокутивний ефект здійснює акцентне виділення, тобто просодичне маркування комунікативно важливих одиниць повідомлення (Надеина, 2004, с. 315). Значне місце у системі просодичних засобів впливу займає темпоральний компонент, який впливає на результат смислового сприйняття комунікативного акту, сприяючи виділенню значущих елементів виступу. Дієвим засобом емоційного впливу на слухачів

виступає ритм (Васік, 2007), що виявляється через повтор звуків слів, при синтаксичному паралелізмі на рівні однорідних членів речення або сурядних чи підрядних речень тощо. Можуть повторюватися і лексико-синтаксичні структури, і мелодичні малюнки.

На основі студіювання просодичних засобів впливу у мовленнєвій практиці британських політиків можна зробити висновок, що його дієвість у новітніх умовах залежить, з одного боку, від достовірності використаної інформації, а, з іншого, – від здатності політичних діячів застосовувати засоби та прийоми усної комунікації, їхньої майстерності оформлення мовлення. Саме знання його особливостей може поглиблювати вплив на широку аудиторію політичного простору.

#### Література

1. Васік, Ю. А. (2007). *Ритмічна організація англomовного політичного дискурсу (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі промов політиків Великої Британії)*. Дис. ... канд. філол. наук. Горлівка.
2. Вербич, Н. С. (2011). *Інтонанція переконування в публічному мовленні*. Київ: Інститут української мови, Луцьк: Терен.
3. Калита, А. А. (2001). *Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання*. К.: Видавничий центр КДЛУ.
4. Коченкова, Ю. Е. (2011). *Фонетические средства русского языка как способ эмоционального воздействия в публичной речи (на материале речи актеров, публицистов, проповедников, ученых)*. Автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. Москва.
5. Надеина, Т. М. (2004). *Просодическая организация речи как фактор речевого воздействия*. Дисс. ... доктора филол. наук. Москва.

## REGULARITIES OF THE CHANGES IN ENGLISH CONSONANTAL SYNTAGMATICS THROUGHOUT ITS HISTORY

*Nataliia Burka*

*Kyiv National Linguistic University  
leschenko.nat@gmail.com*

*The article is a detailed study of consonantal phonemes' syntagmatics, registered at the beginning, in the middle and at the end of the word throughout the historical development of the English language. The analysis of frequencies of consonantal clusters' realization at the beginning, in the middle and at the end of the word, registered in the three periods of the English language development, made it possible to establish qualitative characteristics of two-, three-, and four-consonantal clusters typical of the analyzed temporal intervals, describe their specificity of occurring within the word structure, and outline the dynamics of their changes during the historical development of English.*

**Key words:** *Old, Middle and Modern English periods, comparative analysis, syntagmatics, consonantal clusters, frequency characteristics.*

Within the problems of classical linguistics dealing with the specificities of changes within the subsystem of consonantal phonemes in any language, the issue of defining its general diachronic picture as well as the factors that lead to these changes is of a particular importance.

It is well known that definite socio-economic factors and characteristics of the ethnic formation of native speakers can determine the nature of changes in syntagmatics of consonantal phonemes. At the same time, even though a number of factors that trigger the mechanisms of changes in consonantal phonemes are fairly similar in the majority of languages, English stands out from them with the specificity of its historic development that caused the changes in consonantal valency.

Therefore, the aim of our study is to present a general picture of the regularities of changes in the consonantal syntagmatics in English, considering the influence of a number of extralingual factors.

To reach this aim we had to fulfil the following tasks: to conduct the analysis of changes in the consonantal phonemes' syntagmatics throughout the history of English; to identify paradigmatic characteristics of consonantal clusters at different stages of their development; to come up with the regularities of changes in consonantal clusters within a word in correlation with three historical periods of the language development as well as to identify the main factors that caused them. The experimental material was obtained from lexicographic sources (ASD, LWD, MED) by means of a continuous sampling method.

The overall results of our diachronic statistical survey allow us to reflect upon specific circumstances and facts of the undertaken problem.

The analysis of quantitative and qualitative characteristics of English consonants functioning in the **Old English** period enables us to state the following: each letter is represented by a certain phoneme; there appears a class of voiceless sonorants, which unlike their voiced correlates do not interact with other phonemes; the phonemes /s/ and /r/ do not combine with each other, but they can easily cluster with other phonemes; there are cases of the use of digraphs, i.e. two consonant letters for the designation of one sound, though some of them turned to be difficult for interpreting in terms of their letter-sound correlation. The study of this period makes it possible to qualify the word initial combinations of the voiced consonant /b/ with the sonorants /l/ and /r/ as the prevalent ones. We can also characterize the /br/ combination as a distinctive feature of this language period since it used to have the highest frequency as compared to other periods of English. Similar frequency is typical of the combination of voiced consonant /f/ with the sonorant /r/, while /g/ has a better combinability with the sonorant /l/ rather than with /r/.

The study of the consonantal clusters characteristic of the **Middle English** showed a decrease in the frequency of /hl/ and /hw/ clusters as compared to the Old English period. During this period we registered the occurrence of /pr/ cluster, an equal proportion of the /kl/ and /kr/ actualization as well as recorded the graphic image of <qv>, which in the Modern English period is transformed into a <qu> digraph, realized as /kw/. At the beginning of the word there appears a digraph <ch> and such clusters as /vr/, /dm/, /fk/, /fn/, /hw/, /hð/, /hθ/, /kl/, /kt/, /kw/, /lk/, /lp/, /lv/, /lw/, /lð/, /gb/, /mf/, /nf/, /nk/, /nv/, and /mbl/ with /nt/ and /st/ as dominating ones.

Due to the permanent disappearance of inflexions in the **Modern English** period, English becomes an analytical language with the minimized role of inflexions in expressing grammatical information. The characteristic features of the consonantal system of this period are the following: /st/ is the most frequent cluster; registered in Old and Middle English periods graphic images of <pr> and <pw> that denote the two-phonemic clusters /θr/ and /θw/ are out of use; the beginning of the word is marked by the digraphs <wh>, which sounds as the sonorant consonant of the phoneme /w/, and <wr>, representing the sonorant /r/. Despite the increase in three-phonemic clusters at the beginning of the word in the Middle English period, variability of their combinations significantly decreased in the Modern English period.



In addition, the words beginning with the plosive consonant /k/ are found to be characteristic only of Middle (/kl, kn, kr/) and Modern English periods (/kl, kr/). At this time, among the initial clusters, like in the Middle English period, the cluster /kr/ is the most frequent one. The usage of /kl/ decreased in three times. As to the cluster /dr/, the frequency of its functioning remains unchanged in the Modern English period as compared to the Middle English period.

Summarizing the mentioned above, we have all the reason to confirm that the most significant changes in the consonantal phonemes' syntagmatics during the three periods of the English language development should include the following phenomena.

In the **Old English** period: the division of guttural consonants into velar and palatal; drop out of /j/ in the middle of the word after all consonants except for /r/ if the previous syllable is long; the fallout of the intervocalic /h/ after the consonant before the vocal phonemes, as well as after the vowel before the voiced consonant, namely: /l/, /r/, /m/, /n/.

In the **Middle English** period: a significant increase in variability of the graphemic presentation of consonants and a threefold increase in digraphs; the appearance of the cluster /vr/ under the influence of a large number of French words; decreased activity and a reduced number of clusters in the final position; appearance of the cluster /pr/ and a graphic image of <qv> which in the New English period is transformed into digraph <qu> realized as cluster /kw/; an increase in the total number of bi-phonemic clusters and a decrease in their variability.

In the **Modern English** period: the language becomes analytical with the minimized grammatical role of inflexions; the number of consonants is shortened; the graphic images <pr> and <pw> denoting the bi-phonemic clusters /θr/ and /θw/ are replaced by a single digraph <th>, which at the beginning of the word indicates either a voiced /ð/ or a voiceless /θ/; there are still digraphs <ch>, <ck> which sound as the affricate /tʃ/ and the plosive /k/; the clusters /sd/ and /sn/ are no longer used; there appears a graphic image <sh> that represents the consonant /ʃ/; transformation of the backlingual guttural voiceless spirant χ into /f/; the substitution of χ by /f/ occurs unequally in different dialects and is not always reflected in spelling; the phoneme /f/ continues to be used at the end of the word represented by the digraph <gh>; /l/ drops out after *a*, *o* and before the guttural (larynx), namely before /k/ and also before labial phonemes (e.g., *calf*, *half*, *chalk*, *talk*); the doubled long consonants (geminate) are simplified; plosive /b/ ceases to be pronounced after /m/, but preserving the spelling <mb> at the end of the word;

actualization of the graphic image <ng> prevails; the number of digraphs tends to decrease.

The extralingual factors that led to the changes in syntagmatics of English consonantal phonemes largely coincide with those that caused the corresponding innovations in all the Germanic languages. In particular, the settlement of Celtic territories by the Germans and adoption of Christianity on the British Isles lead to an increase of Latin borrowings in the Old English language and had a major influence on the Old English language development in general. In the Middle English period, the main factor causing its changes was the conquest of England by the Normans. During the Modern English period, the intensive technological development of Britain was the dominant factor, contributing to the emergence of new lexical units. Equally important was the expansion of trade and cultural relations, which led to the borrowing of words from the Italian, Spanish and Dutch languages.

### References

1. *An Anglo-Saxon Dictionary. Based on the Manuscript Collections of Joseph Bosworth.* (1997). Northcote Toller, T. (ed. and enlarged). Oxford: Clarendon Press.
2. *Longman World Wise Dictionary.* (2008). Murphy, M. (ed.). 2<sup>nd</sup> ed. Harlow: Pearson.
3. *A Middle-English Dictionary Containing Words Used by English Writers From the 12th to 15th Century.* (1967). Stratmann, F.H. (ed.). a new ed.; re-arranged, revised and enlarged by H. Bradley. Oxford: Oxford University Press.

## PROSODIC ORGANIZATION OF IMPLICIT REFUSAL UTTERANCES

*Olha Sokyrskya*

*National Technical University of Ukraine*

*“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

*olgasokyrskya@gmail.com*

*As a result of the analysis of lexico-grammatical and intonation means' interaction, the author substantiates the specificity of English refusal utterances actualized implicitly by the speakers of different sociocultural levels. The study of language means of all levels made it possible to outline the features of implicit expression of refusal utterances as well as their correct coding and decoding in various communicative situations due to different reasons of their generation. The author also systematizes the tactics used by the speakers to actualize an implicit refusal.*

**Key words:** *refusal utterances, prosodic organization, intonation means, English dialogue speech, sociocultural level of the speaker, implicit meaning, the class of reasons.*

The modern globalized world and fast changing regularities of English dialogue speech are characterized by a sustainable development of international contacts which are inevitable for the international, cultural, and business communication. Thus, many linguists and phoneticians (Kalyta, 2007; Kalyta, 2016) are focused on the study of emotional utterances as an integral part of communication and refusal utterances in particular as one of frequently used types of emotional utterances. It is worth mentioning that refusal utterances expressed implicitly cause more difficulties in their correct understanding due to their complex nature.

Therefore, the aim of this work is to specify lexico-grammatical and intonation means' role in implicit actualization of English refusal utterances and its influence on their correct coding and decoding.

In view of this, special attention is paid to the study of prosodic means interaction with other language levels means (Taranenko & Schaefer, 2018) in order to understand the mechanism of correct encoding and decoding of refusal utterances meaning (Sokyrskya, 2013) expressed either explicitly or implicitly. It is worth noting that the experimental material was divided into four main classes of reasons of refusal utterances generation: “I do not want to”, “I can, but I do not want to”, “I want to, but I cannot”, “I cannot” (Sokyrskya, 2012).

Estimating the issue in general, the implicit form of the refusal is less frequent than the explicit one. The choice of language means and the form of the refusal was determined by such characteristics as communicative situation (formal

or informal); interrelation of the speaker's and recipient's social statuses (higher, equal, lower) and the level of the refusal emotional-and-pragmatic potential (high, middle, low) (Sokyrka, 2013) which were also taken into consideration during the experimental phonetic research.

We have also found out that implicit refusals can be actualized with the help of a number of tactics. Among the most frequent tactics used for the refusal realization is the change of the topic of conversation, which can be illustrated by the following example:

*Striding across the lounge towards the elevator, she passed quite close to Lady Selina and Miss Marple, and she nodded to the former.*

*"Hello, Lady Selina. Haven't seen you since Crufts. How are the borzois?"*

*"What on earth are you doing here, Bess?"* (Christie, 2011, 15).

This example demonstrates the refusal actualized in the informal communicative situation. Selina is surprised to meet Bess, which on the prosodic level is represented by a high rising-falling tone and the ascending sliding scale. This combination of the tone within the melodic contour is perceived as Selina's sincere surprise. The speaker doesn't give the answer but asks a question instead which is considered as one of the tactics of refusal.

The following refusal is actualized in the informal situation by the speaker whose sociocultural level is lower than that of the recipient:

*"Why were you expelled?"*

*"It's gettin' late –and we've got lots ter do to,morrow," said Hagrid loudly.*

*"Gotta get up ter town, get all yer books an' that." (Rawling, 1999, 46).*

Hagrid changes the topic of the conversation due to unwillingness to answer the question. The emotional-and-pragmatic potential is mid which on the prosodic level is represented by increased loudness, a wide voice range, perceptive pauses and fast tempo which shows the speaker's emotions and slight irritation.

Another example of the tactic used for actualization of explicit refusal is a rhetorical question as in the example below:

*"Who'll tell? We?"*

*"What are you talking a`bout?" (Twain, 2001, 77).*

The speaker doesn't want to answer the question which on the lexicogrammatical level is represented by the question aimed to change the topic of conversation. A wide pitch range of the utterance, increased loudness and legatolike rhythm show a high emotional-and-pragmatic potential of the refusal.

One more example of the dialogue with the use of this tactic can be illustrated by the following conversation:

*"We'll go and get our stuff," said Ron in a hopeless sort of voice.*

*"**What<sup>3</sup> are you talking about, Weasley?**" barked Professor McGonagall (Rawling (b), 81).*

The professor is angry at Ron which on the prosodic level is proved by high rising-falling tones of the utterance, increased loudness, widened pitch range of the intonation contour and perceptive pause before <sup>3</sup>are. It allows us to define the emotional-and-pragmatic potential of the utterance as high.

Besides, questions can be used to express the speaker's implicit unwillingness to do something which he/she is not interested in:

*At this festive season of the year, Mr Scrooge, ' said the gentleman, taking up a pen, 'it is more than usually desirable that we should make some slight provision for the Poor and destitute, who suffer greatly at the present time. Many thousands are in want of common necessities; hundreds of thousands are in want of common comforts, sir.'*

***Are there no prisons?**' asked Scrooge.*

*'Plenty of prisons,' said the gentleman, laying down the pen again.*

*"**And the Union workhouses.**" demanded Scrooge. "—**Are they still in operation?**"*

*"They are. Still," returned the gentleman, "I wish I could say they were not."*

*"**The Treadmill and the Poor Law are in full vigour, then?**" said Scrooge. (Dickens, 2011).*

The refusal is actualized in the informal situation in the form of a series of interrogative sentences by the speaker whose sociocultural level is higher than that of the interlocutor. The speaker doesn't want to give money for charity because of his greediness and thus he asks questions to show that there are other organizations which can help with it instead. The combination of high rising and high falling tones, long pauses between and within intonation groups, positive widened pitch intervals, a rising-falling-rising melodic contour, moderate tempo and widened pitch range make the utterance sound sarcastic.

The example of the question which expresses unwillingness to perform a certain action can be illustrated by the following dialogue:

*"That's mine!" said Harry, trying to snatch it back.*

*"**Who'd be writing to you?**" sneered Uncle Vernon, shaking the letter open with one hand and glancing at it (Rawling 1999(b), 26).*

The choice of lexico-grammatical means shows a clear refusal to give the letter to Harry, which is intensified by prosodic means represented in the given utterance by the sarcastic timbre, widened pitch range, legatolike rhythm and in melodic contour fluctuations.

Another example of the same tactic realization is shown in the following conversation:

*He said: "Mayn't I go and play now, aunt?"*

*"\What, a'ready? | \How'much'have you'done?" (Twain, 2001, 17).*

We have also found out that an exclamatory sentence is a frequent way to express a refusal of a mid or high emotional-and-pragmatic potential, for example:

*"Alan, they will have to interest you. This one will have to interest you. <...> When he is missed, there must be no trace of him found here. You, Alan, you must change him, and everything that belongs to him, into a handful of ashes that I may scatter in the air."*

*"\You are'mad, \Dorian!" (Wilde, 2013, 92–93).*

The given refusal is actualized in the informal communicative situation with a high emotional-and-pragmatic potential achieved by the prominence of the words \mad and \Dorian combined with a wide pitch range of the whole utterance, its slow tempo, high falling tones and a rising-falling intonation contour.

The dialogue which demonstrates the one-way interaction of all language level means in an exclamatory utterance can be illustrated by the following dialogue:

*LORD WINDERMERE: Margaret, I came to ask you a great favour, and I still ask it of you, though you have discovered what I had intended you should never have known that I have given Mrs. Erlynne a large sum of money. I want you to send her an invitation for our party to-night.*

*LADY WINDERMERE: \You \are'mad /mmmæd/! (Wilde, 2012).*

The emotional-and-pragmatic potential of the utterance is qualified as high which is represented on the grammatical level by a short exclamatory sentence and emotionally-stressed word \mad. Prosodic means intensify the lexico-grammatical ones with the absence of a prehead and tail, an extra high pitch of the beginning of the intonation group and its low ending, a wide pitch range and descending scandant scale. A wide positive interval within the utterance also plays a very important role in expressing an implicit refusal.

Thus, the results of the auditory analysis show that the study of prosodic organization of English refusal utterances actualized by the speakers of high, mid and low sociocultural levels cannot be complete without considering the

utterance's lexico-grammatical level and communicative situation which allow the recipient to correctly decode its implicit refusal.

### References

1. Kalyta, A. (2007). *Aktualizaciya emocijno-pragmatychnogo potencialu vyslovlennya* [Actualization of the utterance emotional-and-pragmatic potential], Pidruchnyky i posibnyky Publ., Ternopil'. (in Ukrainian)
2. Kalyta, A. (2016). *Speech energetic*. Kyiv: Kafedra publishing house. (In Russian)
3. Sokyrska, O. (2013). Vzaiemodiia ta vplyv movnykh zasobiv na smysl vyslovlennya vidmovy [Language means interaction and their influence on the meaning of refusal utterances]. *Visnyk Kharkivskoho Natsionalnoho universytetu imeni V.Karazina. Seriya: Romanohermanska philologiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov*, №73 (1051), 128-133. (In Ukrainian).
4. Sokyrska, O. (2012) Status, oznaky ta osoblyvosti funktsionuvannia vyslovlennya vidmovy v anhliiskomu dialohichnomu movlenni [Linguistic status, characteristics and peculiarities of refusal utterances functioning in English dialogue speech]. *Mova i kultura*. Kyiv: Dmytro Buraho Publishing Center, Vol.15, № VII (161), 214-222. (In Ukrainian).
5. Taranenka, L. & S. Schaefer. (2018). Prosodic Expression of Emotional-And-Pragmatic Potential of a Spoken English Proverb. *Advanced Education*. 9, 169-177. DOI: 10.20535/2410-8286.135094.
6. Christie A. (2011). *At Bertram's Hotel*. N. Y. : HarperCollins Publishers Inc. — 2011. DOI: <http://www.harpercollins.com/9780062073693/at-bertrams-hotel>
7. Dickens, Ch. (2011). *A Christmas Carol*. Planet PDF. DOI: [http://www.ibiblio.org/ebooks/Dickens/Carol/Dickens\\_Carol.pdf](http://www.ibiblio.org/ebooks/Dickens/Carol/Dickens_Carol.pdf)
8. Rowling, J. K. (1999). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. Scholastic. DOI: <http://thesis.umd.ac.id/datapubliknonthesis/EBOOK124.pdf>
9. Rowling, J. K. (1999(b)). *Harry Potter and The Chamber of Secrets*. Scholastic Inc. DOI: [http://harrypotter.scholastic.com/excerpts/HP\\_Book2\\_Chapter\\_Excerpt.pdf](http://harrypotter.scholastic.com/excerpts/HP_Book2_Chapter_Excerpt.pdf)
10. Twain, M. (2001). *The Adventures of Tom Sawyer*. N. Y.: Aladdin Classics.
11. Wilde, O. (2012). *Lady Windermere's Fan*. An Electronic Classics. DOI: <http://www2.hn.psu.edu/faculty/jmanis/oscar-wilde/lady-windermere-fan.pdf>
12. Wilde, O. (2013). *The Picture of Dorian Gray*. Planet Monk Books. DOI: <http://books.planetmonk.com/>

**КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ, ЕНЕРГЕТИЧНИЙ,  
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА  
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ ФОНЕТИЧНИХ  
ДОСЛІДЖЕНЬ ДИСКУРСУ**

**METHODOLOGICAL POTENTIAL OF THE MODELS INTERPRETING  
THE INDIVIDUAL'S COGNITIVE ACTIVITIES**

*Larysa Taranenko*

*National Technical University of Ukraine*

*“Igor Sykorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

*larysataranenko@gmail.com*

*The paper outlines the methodological potential of a number of graphical models advanced by Kyiv school of phonetics as well as of a well-know Klymenyuk's pyramid model that provide the most comprehensive interpretation of basic cognitive processes occurring in the person's psyche and thus can be applied in the interdisciplinary cognitive linguistic research.*

**Key words:** *interdisciplinary linguistic research, individual's cognitive activities, graphical images, Klymenyuk's pyramid model.*

Within a broad range of problems studied by present-day linguistics there is a strong tendency of carrying out an interdisciplinary research of a number of communicative phenomena. Significant attention is given to the cognitive nature of the individual's speaking-and-thinking activities in the processes of his/her verbal and socio-technological interaction with micro- and macro-societies.

In the framework of such an approach, there has been an active increase of new scientific knowledge accumulated not only within the field of cognitive linguistics, but within other areas of linguistics as well, experimental phonetics including. However, to ensure a productive and continues growth of scientific knowledge, the researchers have to rely on the methodological tool capable of providing an effective growth of interdisciplinary cognitive knowledge.

In view of this, the aim of the present paper is to substantiate the methodological potential of graphical images, or models that can interpret basic processes of an individual's cognitive activities in a most comprehensive and adequate way.

We have all the reasons to consider the model representing the fields of interaction of emotional and pragmatic factors in the formation of the speakers' utterance meaning, built within the coordinates “communicative function –



emotion – meaning” (Kalyta, 2007, 54) as the first mathematical model to have been advanced in Ukrainian cognitive linguistics by Alla Kalyta. The model is accompanied by formulas for calculating the results of the emotional and pragmatic factors interaction in the formation of the utterance meaning in each definite communicative situation specified within the mentioned coordinates. This model makes it possible to perform a qualitative-and-quantitative analysis of the redistribution of the utterance emotional-and-pragmatic potential.

Other graphic models that have considerably influenced the development of cognitive phonetics are (1) the mechanism for choosing the communicative means that actualize the utterance pragmatic aim (*ibid.*, 37-38) and (2) the model of typical spaces of the utterance actualization in speech (*ibid.*, 38-39). These models enable the researcher to move on to gaining the experimental facts about cognitive processes and acts that ensure the speaker’s choice of definite means of communication.

For a theoretical and experimental study of the cognitive features of the communicants’ speech generation and decoding, a researcher can make use of a universal model depicting the interaction of micro- and macrocosms of the person’s spiritual spheres, introduced by A. Klymenyuk (Klymenyuk, 2010, 276-280). Using this model as a basic one, the author further suggested a structural model of the flow of stochastically self-developing thinking processes that take place in the individual’s spiritual sphere (*ibid.*, 281-285), which allows forming quantitative psycho-energygrammes representing the synergetic development of his/her speaking-and-thinking activities.

As a result of considering cognitive processes from the standpoint of emotional chaos being structured and controlled by the consciousness in the process of an individual’s thinking (*ibid.*, 223), the author introduced the following conceptual energetic models of cognition: an elementary model of the conceptual field of an individual’s memory (*ibid.*, 213-216); a general model of the conceptual sphere of an individual’s memory (*ibid.*, 218-219); the topography of the types of a person’s spiritual being within his/her conceptual sphere (*ibid.*, 219-234).

All these models permitted A. Klymenyuk to formulate six methodological maxims (*ibid.*, 205-206) that served as a basis for substantiation of the pyramid model representing the spheres of the individual’s spiritual being (*ibid.*, 210), widely known as the Klymenyuk’s pyramid.

We shall note here that this universal model depicts self-developing processes of speaking-and-thinking generation in the individual’s spiritual sphere within perpendicular coordinates “faith – knowledge” and “opinions – facts”

(Klymenyuk, 2010, 218-219). The plane of the pyramid (i.e. its triangle) represents the person's spiritual sphere in the form of a non-equilibrium stochastic open system that in the process of its functioning exchanges the energy and information with the environment. The main function of the system is to realize an infinite number of psychophysiological processes of an individual's speaking-and-thinking activities. The shell of the model that separates it from the environment is formed by the sides of the triangle, depicting the individual's pragmatic intentions as well as the culture of the macro-society in which he/she lives and the culture of the surrounding micro-society. The universality of such a pyramid is ensured by its interdisciplinary synthesis of contemporary ideas of systemic and synergetic approaches as well as linguistic, psychological, sociological and cybernetic knowledge.

Due to the use of the coordinate grid applied to this model, a researcher acquires a possibility to mark quantitative indicators of the pragmatic potentials of the actualized concepts in the process of the individual's speaking-and-thinking activities.

The Klymenyuk's pyramid model, being highly abstract as to its potential of any linguistic theory interpretation, is able to adequately reflect cognitive features of speaking-and-thinking activities.

The Klymenyuk's pyramid model, designated to unify the results of cognitive research, can serve as a basic universal methodological tool for the scientific interdisciplinary description of the phenomena, processes and acts that occur in the spiritual sphere of a person during his/her speaking and thinking activities.

### References

1. Kalyta, A. (2007). *Aktualizaciya emocijno-pragmatychnogo potencialu vyslovlennya* [Actualization of the utterance emotional-and-pragmatic potential]. Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky Publ. (in Ukrainian)
2. Klymenyuk, A. (2010). *Znaniye, poznaniye, kognitsiya* [Knowledge, learning, cognition]. Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky Publ. (in Russian)

## ТОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІСЬКИХ СТАТИЧНО-ДИНАМІЧНИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

*Гуменюк І.Л.*

*Сумський державний педагогічний університет імені*

*А.С.Макаренка*

*ingum1976@gmail.com*

*The paper deals with the auditory analysis of the tonal features of English urban static-and-dynamic landscape descriptions. The auditory analysis performed by phoneticians resulted in distinguishing the tonal parameters of urban landscape descriptions under study. They are: medium and raised ascending prehead; checked head, gradually descending stepping head and broken descending stepping head; low and medium falling terminal tone; narrowed tonal range in static parts and the medium, broadened and broad tonal range in dynamic parts; zero tonal interval between adjacent intonation groups and segments of their intonation contour.*

**Key words:** *auditory analysis, urban static-and-dynamic landscape descriptions, tonal level, the head, terminal tone, tonal range, tonal interval.*

Одним із важливих аспектів лінгвістичних досліджень сьогодення є вивчення інтонації художніх творів, оскільки саме їхня усна реалізація здатна впливати на більш повне сприйняття твору в цілому. Крім того, актуальність започаткованого дослідження зумовлюється необхідністю доповнення раніше отриманих результатів вивчення пейзажних описів на матеріалі англійських прозових творів.

Отже, метою цієї роботи є встановлення тональних характеристик усної актуалізації англійських міських статично-динамічних пейзажних описів шляхом їх аудитивного аналізу, здійсненого аудиторами-фонетистами.

Задля здійснення адекватного аудитивного аналізу були обґрунтовані робоча класифікація пейзажних описів (Гуменюк, 2009, 165-169), а також методика проведення експериментально-фонетичного дослідження (Гуменюк, 2011, 161-165), згідно з якими й виконувався аудитивний аналіз англійських міських статично-динамічних пейзажних описів.

Результати аналізу руху тону на першому наголошеному складі шкали міських описів природи, свідчать, що середній підвищений і висхідний тональні рівні такту є найрекурентнішими у міських статично-динамічних пейзажних описах. Виявлена закономірність пояснюється тим, що висхідний такт у поєднанні зі спадним тоном у завершенні інтонаційної групи сприяє передачі динамічності опису й позначає перехід від його статичної до динамічної частини. Ці види такту маніфестують інтонаційні групи, які

містять нову думку, або є динамічною ділянкою міських статично-динамічних пейзажних описів і можуть бути інформаційними або емоційними центрами описів. При цьому міські статично-динамічні пейзажні описи характеризуються незначним збільшенням частки середнього зниженого різновиду.

У міських статично-динамічних пейзажних описах наявні усічена й повна шкали, серед різновидів якої найчастотнішими є поступово спадна ступінчаста і поступово спадна ступінчаста з порушеною поступовістю шкала, властива, здебільшого, описам з високим рівнем емоційно-прагматичного потенціалу, що сприяє інтенсифікації семантично вагомих лексем та передачі кульмінаційних моментів опису, підвищуючи таким чином ступінь його емоційності. Дані щодо частоти актуалізації типів шкал у міських статично-динамічних пейзажних описах указують на високу рекурентність поступово спадної ступінчастої шкали (48,66%) і поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю (40,85%). При цьому поступово спадна ступінчаста шкала властива статичним ділянкам, у той час як висока частота поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю у динамічних частинах сприяє підвищенню рівня емоційно-прагматичного потенціалу міських пейзажних описів за рахунок її поєднання з модифікаціями гучності й темпу, складним ритмом, розширенням тонального діапазону (розширений → широкий), перепадами тонального інтервалу на ділянках інтонаційного контуру. На зростання динаміки описів впливає також й оформлення окремих інтонаційних груп усіченою шкалою, яка домінує саме в динамічних частинах аналізованих описів, де вона у сполученні з модифікаціями темпу сприяє передачі їх емоційної напруги та зростанню рівня їхнього емоційно-прагматичного потенціалу.

Щодо ролі термінального тону в оформленні міських статично-динамічних пейзажних описів, то тут зафіксовано переважання низького (41,46%) й середнього (14,63%) спадних тонів. Зареєстровано також інтонаційні групи, оформлені низьким висхідним термінальним тоном (14,63%). Крім того, спадно-висхідний тон, притаманний лише міським статично-динамічним пейзажним описам, у сполученні з модифікаціями гучності й темпу передає натяк на приховану інформацію, подальше несподіване розгортання опису та привертає увагу слухача до переходу від одного стану природи до іншого. За результатами аналізу тонального діапазону в інтонаційній структурі міських статично-динамічних пейзажних описів зареєстровано найвищі показники звуженого тонального діапазону

(33,34%), зафіксованого на їхніх статичних ділянках, у той час, як розширений (50,00%), середній (22,23%), і широкий (16,67%) маркують динамічні частини. Розширення або звуження тонального діапазону у поєднанні з іншими просодичними параметрами (перепадами тонального інтервалу на різних ділянках інтонаційного контуру, оформлення інтонаційних груп різними за тональним рівнем і конфігурацією термінальними тонами, модифікаціями гучності й темпу) сприяє підвищенню чи зниженню рівня емоційно-прагматичного потенціалу. Зростанню динамічності слугують розширений і широкий тональний діапазон та значно нижча частота середнього й звуженого – у динамічних частинах міських статично-динамічних пейзажних описів. Як бачимо, загальною тенденцією актуалізації тонального діапазону є його залежність від ступеня емоційності й статично-динамічної домінанти міських описів.

Серед розмаїття тональних інтервалів на стику інтонаційних груп, зареєстровано високу частоту нульового тонального інтервалу між інтонаційними групами, з невеликим переважанням (57,57%) на статичних ділянках міських статично-динамічних пейзажних описів. Такий тональний інтервал забезпечує, насамперед, зв'язність тексту пейзажних описів. Це особливо характерно для міських статично-динамічних пейзажних описів, де в одному описі поєднуються статичні й динамічні частини з перетіканням одного стану в інший. Крім того, міським статично-динамічним пейзажним описам притаманні нижчі числові показники позитивного розширеного (3,70%) й середнього (7,41% на динамічних ділянках) міжсинтагменних інтервалів. Цей інтервал маніфестує перехід від статичності до динаміки або ж фіксується на стиках між інтонаційними групами, де кожна наступна семантично вагоміша інтонаційна група оформлюється високими й середніми спадними тонами, та наступних інтонаційних груп, тональний рівень початку яких є середнім підвищеним або високим. Розширення або звуження тонального інтервалу, зазвичай, підвищує рівень емоційного насичення опису в комбінації з помірними темпом і гучністю, передаючи закінченість думки. Середній негативний тональний інтервал зафіксовано, переважно, між інтонаційними групами статично-динамічних (9,09% – на статичних і 22,08% – на динамічних ділянках) міських описів, де цей тональний інтервал реалізується на стиках інтонаційних груп, оформлених висхідним тоном та низьким рівнем початку наступних інтонаційних груп. Широкий негативний тональний інтервал у міських статично-динамічних пейзажних описах

маніфестує перехід від статички до динаміки і підвищує рівень їх емоційно-прагматичного потенціалу.

Водночас міські статично-динамічні пейзажні описи вирізняються переважанням негативного звуженого тонального інтервалу (9,09% – у статичних і 3,70% – у динамічних частинах) між синтагмами, які завершуються спадними тонами високого або середнього тонального рівня, а рівень початку наступних інтонаційних груп є середнім або низьким. Такий інтервал забезпечує семантичну зв'язність опису на певних ділянках при переході від статички до динаміки.

Результати аналізу частоти міжсинтагменного тонального інтервалу свідчать про високу рекурентність його нульового різновиду в міських статично-динамічних пейзажних описах, який сприяє смисловій зв'язності й цілісності тексту. При цьому у міських статично-динамічних пейзажних описах на статичних ділянках домінує позитивний середній тональний інтервал (18,19% – у статичних і 7,41% – у динамічних частинах), де він зареєстрований між інтонаційними групами, оформленими середнім або низьким спадним тоном, та між інтонаційними групами із середнім або високим передтактом, що є властивим для статичності.

На ділянці "передтакт-такт" у міських статично-динамічних пейзажних описах зафіксовано переважання позитивного середнього тонального інтервалу (70,58%), який маніфестує середній рівень такту й наростання динаміки у бік від міських статично-динамічних пейзажних описів. Така інтонаційна організація властива монологічному мовленню, зокрема й опису. Звужений позитивний тональний інтервал (17,65%) на зазначеній ділянці домінує у в інтонаційних групах, які містять статичну частину міських статично-динамічних пейзажних описів, й маніфестує, здебільшого, середній рівень початку шкали. З характеру функціонування тонального інтервалу на стику між передтактом і тактом, видно переважання середнього позитивного інтервалу. Його зміна у бік звуження або розширення підвищує рівень емоційно-прагматичного потенціалу та роль динамічної складової (при розширенні) або не виокремлює цю ділянку як просодично значущу (при звуженні).

На ділянці "шкала–ядро" зафіксовано нульовий, позитивний та негативний тональні інтервали, найрекурентнішим з яких є нульовий інтервал (44,11%). Це свідчить про те, що між перед'ядерною частиною і термінальною ритмогрупою в міських статично-динамічних пейзажних описах інтервал однаковий, що пояснюється початком реалізації термінального тону, який не

інтенсифікує інтонаційну групу і не позначає нову чи важливу інформацію. Дещо нижчі показники частоти середнього позитивного (8,82%), негативного (14,71%) і розширеного негативного (2,95%) тонального інтервалу між перед'ядерною і ядерною ритмогрупами підвищує емоційний рівень міських статично-динамічних пейзажних описів та семантичну вагу окремих інтонаційних груп.

Найрекурентнішим тональним інтервалом на стику ядра і затакту у міських статично-динамічних пейзажних описах є нульовий (80,60%). Цей різновид інтервалу зареєстровано в інтонаційних групах, позначених рівним або спадним тоном й низьким рівним затактом. Міські статично-динамічні пейзажні описи також характеризуються значно нижчими показниками звуженого позитивного тонального інтервалу (13,06%) між ядром і затактом інтонаційних груп, оформлених висхідним термінальним тоном. Частота середнього позитивного інтервалу в міських статично-динамічних пейзажних описах дещо нижча (8,82%), що вказує на домінування статичної складової в таких описах. Приблизно однакові відсотки позитивного середнього та переважання позитивного звуженого інтервалу на статичних ділянках маніфестують статичність описів.

Викладене вище свідчить, що міським статично-динамічним пейзажним описам притаманні такі тональні характеристики: середній підвищений і висхідний такт; усічена, поступово спадна ступінчаста шкала і поступово спадна ступінчаста шкала з порушеною поступовістю; низький і середній спадний термінальні тони; звужений тональний діапазон на статичних ділянках та середній, розширений і широкий у динамічних частинах; нульовий тональний інтервал між інтонаційними групами та на всіх ділянках інтонаційного контуру. Зазначені тональні характеристики дозволяють слухачеві безпомилково відрізнити проаналізовані фрагменти від описів інших типів і видів.

### Література

1. Гуменюк, І. Л. (2009). Систематизація ознак описів природи сучасної англійської прози. *Наукові записки. Серія Філологічні науки (мовознавство)*, 81 (2), 165-169.
2. Гуменюк, І. Л. (2011). Експериментально-фонетичне дослідження англійських прозових описів природи. *Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки*, 213, 161-165.

## ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПРОСОДИЧНУ ОРГАНІЗАЦІЮ ВИСЛОВЛЕНЬ СПІВЧУТТЯ В АНГЛІЙСЬКОМУ МОВЛЕННІ

*Куценко М.А.*

*Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації*

*імені Героїв Крут, м. Київ*

*nicokutsenko@gmail.com*

*The paper focuses on the analysis of the communicative situation's role in the prosodic organization of English utterances of sympathy. The analysis included several steps which presupposed the subdivision of all the utterances into four groups according to their pragmatic aim. The utterances were further analyzed according to the type of communicative situation they were actualized in: formal and informal. The results of the research showed the correlation between the prosodic organization and the type of a communicative situation.*

**Key words:** *prosodic organization, sympathy utterances, communicative situation, pragmatic aim.*

Відомо (Калита, 2001; Тараненко, 2003; Тараненко, 2008; Федорів, 2000), комплексне вивчення просодичних особливостей реалізації будь-якого типу емоційних висловлень вимагає врахування їхніх лінгвальних і паралінгвальних ознак, до яких відносять: прагматичну спрямованість, ситуацію спілкування, соціокультурні характеристики мовців, лінгвальні й паралінгвальні засоби тощо. Однією з провідних ознак, здатною здійснювати безпосередній вплив на просодичну організацію емоційних висловлень, прийнято вважати ситуацію спілкування, яку традиційно диференціюють як офіційну й неофіційну (Калита, 2007; Тараненко, 2014). Такий поділ дозволяє виявити існуючі розбіжності у просодичній організації висловлень і встановити їхні інваріантні й варіантні реалізації залежно від комунікативної ситуації. Враховуючи зазначене вище, метою цієї праці є виявлення закономірностей просодичної організації англійських висловлень співчуття, актуалізованих в офіційних і неофіційних ситуаціях спілкування.

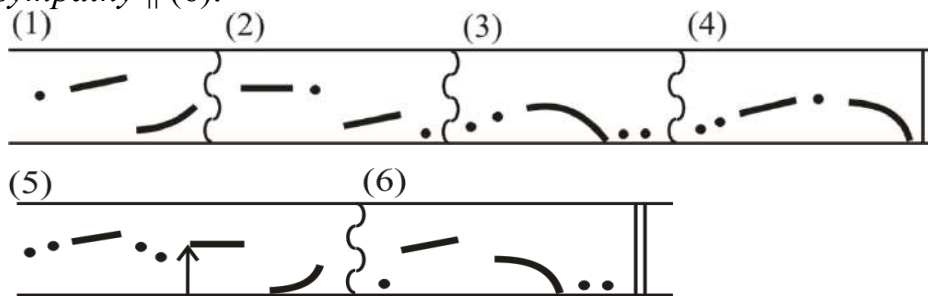
Беручи до уваги комплексність нашого дослідження, зауважимо, що весь корпус експериментальних висловлень було згруповано у чотири класи відповідно до їхнього прагматичного спрямування, а саме: власне співчуття, співпереживання, втішання й підбадьорювання (Куценко, 2017).

За результатами виконаного експериментально-фонетичного дослідження було встановлено, що в офіційній ситуації мовлення представників високого соціокультурного рівня та вищого статусу відносно слухача характеризується ускладненням синтаксичної структури, що



відповідно впливало й на просодичну організацію досліджуваних висловлень. Унаслідок ускладнення граматичної структури висловлення співчуття, на фонетичному рівні спостерігається збільшення кількості інтоногруп, які містять додаткову чи уточнюючу інформацію про події або обставини, з причини яких і висловлюється співчуття. Наприклад:

(1) QUEEN ELIZABETH II: || –To <sup>l</sup>all <sup>l</sup>those  $\xi$  (1) who have <sup>s</sup>suffered  $\xi$  (2) as a <sup>v</sup>consequence  $\xi$  (3) of our <sup>l</sup>troubled <sup>v</sup>past | (4) –I <sup>ex</sup>tend my <sup>sin</sup>↑cere <sup>l</sup>thoughts  $\xi$  (5) and <sup>l</sup>deep <sup>v</sup>sympathy || (6).



Це висловлення кваліфікувалося аудитором як щире співчуття, реалізоване в офіційній ситуації спілкування під час промови королеви на зустрічі в Ірландії. Щирості висловленому співчуттю надає довга пауза, яка передує його звучанню, що у такий спосіб виокремлює співчуття на тлі всього тексту. Негативний розширений тональний інтервал та розширений діапазон першої інтоногрупи (далі ІГ) на ділянці «такт-термінальна частина» (–To <sup>l</sup>all <sup>l</sup>those) разом із середнім рівним передтактом і високим рівним тактом, висхідним рухом тону, як це видно з інтонограми, сигналізує про певний рівень схвилюваності мовця. Водночас, м'який, але чіткий тембр його голосу вказують на вираженість висловлюваного та належність мовця до високого культурного рівня.

В аналізованому висловленні друга, третя та четверта ІГ містять уточнюючу інформацію, виокремлену за допомогою таких просодичних засобів, як: звужений тональний діапазон ІГ, перцептивні паузи, а також наявність короткої паузи перед ІГ, у якій висловлюється основна думка. Крім того, середньо-підвищений рівень передтакту у поєднанні з поступово спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю, розширеним діапазоном і підвищеною гучністю п'ятої ІГ (–I <sup>ex</sup>tend my <sup>sin</sup>↑cere <sup>l</sup>thoughts) допомагають слухачеві сприйняти основну думку висловлення. Виокремлення спеціальним підйомом слова *sin*↑*cere* акцентує увагу на щирості співчуття. Наявність низького висхідного тону у зазначеній ІГ надає їй незавершеного, водночас дружнього характеру. Середній спадний рух тону у фінальній ІГ також вказує на щиросердність висловленого королевою

співчуття. Помірні темп і гучність усього висловлення характеризують делікатне ставлення мовця до ситуації та щире співчуття всім постраждалим унаслідок трагічних подій минулого.

Водночас, співчуттям, актуалізованим у неофіційних ситуаціях спілкування, притаманна проста синтаксична організація, що є типовим як для мовців високого, так і середнього й низького соціокультурних рівнів. Зокрема, висловлення співчуття з прагматичною функцією «втішання» на просодичному рівні характеризуються відсутністю передтакту, що зумовлено лексико-граматичною будовою висловлень втішань, а саме їхньою переважною актуалізацією у вигляді наказових речень з обов'язковим виділенням ключових слів, які й транслюють основне значення заспокоєння. Наприклад:

(2) JIMMY: || <sup>1</sup>Get it \out of your mind ||.

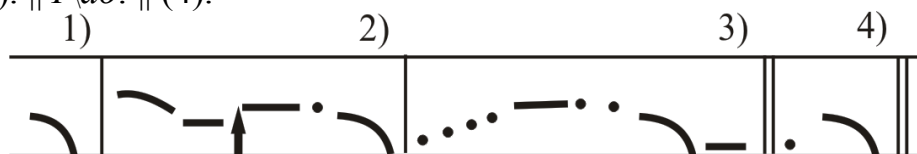


Висловлення втішання з відсутністю передтакту, які мають структуру наказових речень, набувають, як правило, середнього або високого рівня емоційно-прагматичного потенціалу за рахунок інтенсифікації кожного повнозначного слова наголосом або рухом тону, передаючи при цьому категоричний і рішучий намір мовця заспокоїти чи розрадити співрозмовника.

Таким чином, просодичні засоби реалізації втішання мають здатність уточнювати зміст висловленого шляхом вираження ставлення мовця до предмета розмови чи ситуації і підкреслюють його бажання покращити емоційний стан співрозмовника.

Для висловлень співчуття з прагматичною функцією співпереживання, актуалізованих в неофіційній ситуації спілкування, притаманним є виділення особових займенників, які підкреслюють співпереживання мовця, наприклад:

(3) JIMMY: \Hey, (1) | <sup>1</sup>I feel ↑just as \bad (2) | about the prof<sup>1</sup>essor as \you do (3). || I \do. || (4).



Наведене висловлення ілюструє односпрямовану дію лексичних і просодичних засобів у реалізації семантичного контрасту, який досягається саме за рахунок наголошення особових займенників (<sup>1</sup>I та \you), актуалізованих у

суміжних ІГ (2 і 3). На надсегментному рівні таке семантичне протиставлення виражено середньо-підвищеним тональним рівнем початку спадного такту (І) та середньо-пониженим спадним термінальним тоном (you) наступної ІГ. Провідна роль у реалізації семантичного виділення займенників належить підвищеній інтенсивності їхнього вимовляння та швидкості зміни напрямку руху тону, яка в ІГ (2) є зменшеною, а в ІГ (3) кваліфікується як мала. За рахунок взаємодії перерахованих компонентів інтонації займенники сприймаються як ключові лексичні одиниці висловлення, що, у свою чергу, полегшує слухачеві декодувати співпереживання як непідроблене й щиросердне.

Узагальнюючи викладене, набуваємо підстави стверджувати, що, залежно від комунікативної ситуації англійські висловлення співчуття мають різну синтаксичну організацію, що, у свою чергу, впливає на їхню просодичну організацію. Так, співчуття актуалізовані в офіційній ситуації спілкування, вирізняються наявністю ІГ, які містять додаткову й уточнюючу інформацію та актуалізацією негативного інтервалу на ділянці «такт-термінальна частина» в ІГ з ключовою інформацією, що підкреслює щирість висловленого співчуття. Вплив лексико-граматичної будови простежуємо й у висловленнях, ужитих в неофіційних ситуаціях спілкування, які характеризуються відсутністю передтакту та вказують на функціонально інший аспект співчуття, а саме втішання. Такі результати виконаного дослідження переконливо свідчать про необхідність урахування ситуації спілкування під час вивчення просодичної організації різних типів і видів емоційних висловлень.

### Література

1. Калита, А.А. (2001). *Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання*. Київ : Вид. центр КДЛУ. 351 с.
2. Калита, А.А. (2007). *Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення*. Тернопіль : Підручники і посібники. 320 с.
3. Куценко, М. А. (2017). Систематизація провідних лінгвістичних ознак актуалізації співчуття в англійському діалогічному мовленні. *Одеський лінгвістичний вісник*. №10, Т. 1. С. 53–58.
4. Тараненко, Л.І. (2003). Просодичні засоби реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки (експериментально-фонетичне дослідження). *Дисертація*. Київ. 233 с.
5. Тараненко, Л.І. (2008). *Просодична зв'язність англійської прозової байки*. Київ : Вид-во ТОВ «Агенство «Україна». 204 с.
6. Тараненко, Л.І. (2014). *Актуалізація англійських прозових фольклорних текстів малої форми*. Київ : Кафедра. 288 с.
7. Федорів, Я.Р. (2000). Соціокультурні аспекти просодичної організації висловлювань-невдоволень (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англійського мовлення). *Дисертація*. Київ. 248 с.

## CHARACTERISTICS OF A SPEECH-AND-MUSIC WORK AS A MULTIMODAL PHENOMENON

*Valentyna Marchenko*

*National Technical University of Ukraine*

*“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

*seonolut@gmail.com*

*The paper presents a view on a speech-and-music work as a multimodal text created by the synthesis of speech and music. The meaning and pragmatic potential of speech-and-music works are developed by the interaction of the mentioned heterogeneous semiotic systems which in their turn are united and processed by a recipient into a certain coherent entity. The multimodality of speech-and-music works makes them valuable for teaching languages since the use of several semiotic modes contribute to better perception, meaning-making and therefore decoding and memorization of a language.*

**Key words:** *language teaching, meaning-making, multimodality, speech-and-music work.*

Multimodality is commonly perceived as the use of more than one mode in communication practices to generate a unique message or set of messages (Saçak, 2019), their sense being conveyed through a subtle interaction between various expressive modes, such as verbal, textual, spatial, visual, etc. (Merchant, 2009).

The study of speech-and-music works surely falls within the field of multimodality (Walker, 2018, 189), since it involves the complex interweaving of word, image, gesture, movement, and sound, including speech, combined in different ways and presented through a range of media.

The meaning and pragmatic potential of speech-and-music works are developed by the interaction of heterogeneous semiotic systems which in their turn are united and processed by a recipient into a certain coherent entity. Most scholars argue that within this entity the music component always dominates over the verbal one: words are merely the means of melody vocalization (Vasina-Grossman, 1972, 19-54). Others claim that the verbal component helps to make melody less semantically ambiguous (Kremlev, 1966, 48), since as compared to a musical one it is more informative: a recipient becomes aware not only of intensity and modality of the expressed emotions but also of reasons, background and details of the situation described in a speech-and-music work.

It lines up with the interpretation of a speech-and-music work as a special meaningful space created by the intermingled codes, such as paraverbal (extralinguistic factors; performance conditioned by a performer’s certain psychological state), musical (specificity of music form, structure, rendering),

verbal (on the level of lexis and syntax), and emotive codes (expression of emotions) (Mukhamadieva, 2006, 142). It can be argued that the combination of meanings stemming from these three semiotic resources (lyrics, music, image) results in a new blended discourse space (Fauconnier, 2002; Filardo-Llamas, 2015) in the speech-and-music work which is more communicatively effective than other types of monomodal discourses. Moreover, the act of listening to a speech-and-music work is considered a profound multimodal experience.

Another important aspect is that the study of speech-and-music works within the scope of multimodality might be equally valuable for recognizing the benefit of using speech-and-music works in ESL classes. It's common knowledge that the modern-day media-mediated communicative landscape definitely requires addressing a broader range of semiotic resources — certain verbal and non-verbal modes which contribute to meaning-making and perception — while teaching ESL. Moreover, as it is known, speech-and-music works tend to reflect the intonation of the language they are sung in, therefore the more students listen and sing, the better pronunciation they develop.

Rhyming helps boost memory and remember words, since by rhyming information, our brains can encode it more easily. This is known as “acoustic encoding”, which refers to the use of auditory stimuli or hearing to embed memories. This is in turn facilitated by the phonological loop, i.e. a process by which sounds are sub-vocally rehearsed in order to be remembered (Buchsbbaum, 2013). Therefore, recurrent choruses or other repetitions in songs ease memory retention.

By adding an additional semiotic mode, a visual mode (imagery), to a speech-and-music work we receive a more complex multimodal text – a music video. The harmonious orchestration of several modes within a music video contributes to greater perception, meaning-making and therefore decoding and memorization.

We therefore believe that study of speech-and-music works within the framework of multimodal approach is promising and will allow us both to deepen the knowledge about speech-music relations and to explore the opportunities which speech-and-music works as multimodal phenomena provide for language acquisition.

### References

1. Buchsbbaum, B. (2013). The Role of Consciousness in the Phonological Loop: Hidden in Plain Sight. *Frontiers in psychology*. 4. 496. DOI: 10.3389/fpsyg.2013.00496.
2. Fauconnier, G. & Turner, M. (2002). *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books

3. Filardo-Llamas, L. (2015). When the Fairy Tale is Over: An Analysis of Songs and Institutional Discourse against Domestic Violence in Spain. *Music as Multimodal Discourse: Semiotics, Power and Protest*. New York, NY: Bloomsbury.
4. Kremlev, Y. (1966). *O meste muzyki sredi iskusstv*. Moscow: Muzyka.
5. Merchant, G. (2009). Learning for the Future: Emerging Technologies and Social Participation. Handbook of Research on New Media Literacy at the K-12 Level: Issues and Challenges. DOI: 10.4018/978-1-60566-120-9.ch001
6. Mukhamadieva, D. (2006). Osobennosti neverbalnogo i verbalnogo kodirovaniia v kolybelnoi pesne (na primere russkikh i tatarskikh kolybelnyh pesen. *Vestnik Tyumenskogo gosudarstvennogo universiteta* 7: 141–145.
7. Richards, J.M. & Gross, J.J. (2000). Emotion Regulation and Memory: The Cognitive Costs of Keeping One's Cool. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79 (3), 410-424.
8. Saçak, B. (2019). *Media Literacy in a Digital Age: Multimodal Social Semiotics and Reading Media*. DOI 10.4018/978-1-5225-9261-7.ch002.
9. Vasina-Grossman, V. (1972). *Muzyka i poeticheskoe slovo. Ritmika*. Moscow: Muzyka.
10. Walker, R. (2018). Multimodality and "The Song": Exploiting Popular Song in the University Classroom. *PanSIG Journal* 2017: 188–195.

## СИНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ КОМПЛІМЕНТУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

*Мусієнко Ю.А.*

*Київський національний лінгвістичний університет*

*yu.a.musienko@gmail.com*

*This abstract presents the basic principles of linguistic synergetics as a new scientific paradigm for the study of modern English complementary utterances. It describes the key concepts of senergetics which is characterized by a number of functional and cognitive-discursive scientific paradigms.*

**Key words:** *lingual synergetics, discourse energetics, speech energetics theory, complements.*

Мова виступає як складна синтетична система, дослідження якої відбувається одночасно зі зверненням до свідомості, мовної системи, культури та соціуму в широкому системному контексті. Синергетика як трансдисциплінарна методологія дозволяє переосмислити проблеми розвитку мовної системи в межах певного просторово-часового діапазону, відкриваючи нові грані існування системно-структурної організації мови і в синхронії, і в діахронії, що становить інтерес для подальшого розвитку лінгвістики в межах лінгвосинергетичної наукової парадигми.

Під синергетикою дискурсу розуміють взаємодію всіх його породжуваних чинників, у результаті якої відбуваються злиття й кооперація енергій, спрямованих на онтологічну та функціональну самоорганізацію дискурсивного простору. На смислопородження у дискурсі впливають сенсорно-перцептивна образність і знаково-символічна інтерпретація первинних образів. За такої умови використовувані в дискурсі мовні знаки стають його образними одиницями, здатними нести не лише раціональну інформацію, а й висловлювати практично неосяжний спектр людських емоцій, подаючи в єдності розуміння й переживання людиною сприйнятого світу (Алефиренко, 2006).

Мозок є термодинамічною системою, яка виробляє розум і поведінку (Freeman, 2008, 164). Для дискурсивної діяльності необхідна енергія, джерелом якої можуть бути як власні енергетичні ресурси комуніканта у вигляді психічної енергії, так і сторонні запаси енергозаряду мовленнєвого потоку від іншого комуніканта (Мышкина, 1998, 3). Зазначається також, що смислопороджувальна енергія дискурсу підтримується завдяки різним енергопотокам: сенсорно-перцептивній образності, знаково-символічній

інтерпретації первинних образів, впливу позалінгвального середовища тощо (Алефиренко, 2008, 21).

Важливим пунктом синергетичної теорії є теза про те, що будь-яка динамічна система здатна постійно обмінюватися змістом (енергією чи інформацією) із навколишнім світом. При цьому процеси обміну відбуваються не лише через межі системи, яка самоорганізується, але й у кожній точці цієї системи. Відтак, синергетична парадигма наукового аналізу дозволяє глибше заглянути в мовні і мовленнєві процеси, оскільки мова за своїми характеристиками є відкритою динамічною системою.

Важливим пунктом синергетичної теорії є теза про те, що будь-яка динамічна система здатна постійно обмінюватися змістом (енергією чи інформацією) із навколишнім середовищем і мати як джерела, так і стоки енергії (Князева, 2002, 33). Обмін відбувається у кожній точці системи, а звідси стає зрозумілим, що структура синергетичних систем визначається процесами взаємодії – «масштабними переходами узгодження частин і цілого (Тарасенко, 2012, 111).

Синергетична парадигма наукового аналізу уможливорює дослідження мовних і мовленнєвих процесів, вираження компліментів у сучасній англійській мові зокрема, оскільки вслід за Р. Келером механізми самоорганізації і саморегуляції у мовній системі трансформують її у бік оптимальної адаптації до оточення, зберігаючи ті структури й варіанти, які відповідають усім вимогам мовного оточення (Köhler, 1994, 4454–4455).

Зазначимо, що породження мовлення як прагматично цілеспрямований процес, реалізується лише у станах емоційного або творчого збудження, верхньою межею якого є елементарний стрес (Клименюк, 2000, 87). Відтак, виникаючі у процесі породження мовлення психо-енергетичні поля свідомості індивіда матеріалізуються у кожному актуалізованому ним висловленні у формі певного енергетичного потенціалу, що є частиною загального психо-енергетичного потенціалу особистості (Калита, 2007, 7). Результати дослідження В.Г. Таранця свідчать про те, що енергетичним структурам складу, слова, синтагми, фрази властивий висхідно-спадний рух енергії, які перебувають в основі матеріалізації думки, представлені у процесі породження мовлення у лінійно розгорнутих артикуляційно-акустичних одиницях (Таранець, 1981, 130). З огляду на це, енергетична система породження мовлення матеріалізується у фрактальних формах, тобто повторює структурні закономірності матеріалізації енергії, притаманній малим об'єктам, у більших, або й в усій структурі в цілому (Хворов, 2002, 2–3).



У цьому зв'язку, вслід за А.А. Калитою, необхідно зазначити, що в результаті рефлексії й відбору свідомістю оптимальних сполучень лінгвістичних і паралінгвістичних засобів, значний перерозподіл енергетичних потенціалів їхньої актуалізації є результатом множинних послідовних біфуркацій, які уможливають спрямування енергії на актуалізацію одного засобу комунікації, вибраного із наявного в пам'яті їхнього альтернативного ряду (Калита, 2007, 11).

Предметом нашого дослідження став один із невід'ємних компонентів сучасної комунікації, комплімент, який розглядається у межах прагматики як одна із численних мовних тактик та необхідний компонент створення довірливого спілкування, що сприяє його ефективності.

Розглядаючи комплімент переважно на макропрагматичному рівні, дослідники зосереджують основну увагу на соціокультурному вимірі цього явища. Однак на лінгвокогнітивному та емоційно-прагматичному рівнях, які передбачають взаємозв'язок мовних особливостей компліменту з такою важливою складовою позамовного контексту як внутрішній світ комунікантів, який містить їхні цілі, мотиви, потреби, бажання, почуття, емоції, компліменти або компліментарні висловлення вивчені недостатньо. У цьому зв'язку, беручи за основу результати дослідження А.А. Калити (Калита, 2016, 207–221), убачаємо перспективним дослідження особливостей вираження компліменту та компліментарних висловлень у сучасній англійській мові з урахуванням енергетичного аспекту специфіки їхнього просодичного оформлення.

У характеристиці компліменту як іллокутивного акту найсуттєвішими моментами є іллокутивні цілі компліменту, його місце в системі мовленнєвих актів та відмінності комплімента від подібних до нього за формою іллокутивних актів (Manes; Wolfson, 1989, 406–407). Відтак, кожен комплімент обов'язково повинен містити позитивну оцінку. Виходячи з цього, іллокутивна сила компліменту полягає у вираженні наміру, бажання, прагнення принести задоволення адресатові та позитивного ставлення до нього (Серль, 1987, 96–120). З огляду на те, що індикатором додаткових іллокутивних цілей компліменту є його контекст, інтонація мовця, його міміка і жести (Мищенко, 1999, 101–107), здійснюючи іллокутивний і перлокутивний акти компліменту, мовець використовує їх як засіб маніпулювання поведінкою адресата. Таким чином, для реалізації своїх комунікативних намірів, під час вираження компліменту, люди часто вдаються до парамовних або паралінгвістичних одиниць.

Розглядаючи комплімент переважно на макропрагматичному рівні, дослідники зосереджують увагу на соціокультурному вимірі цього явища. На лінгвокогнітивному та емоційно-прагматичному рівнях, які передбачають взаємозв'язок мовних особливостей компліменту з такою важливою складовою позамовного контексту як внутрішній світ комунікантів, який містить їхні цілі, мотиви, потреби, бажання, почуття, емоції, компліменти або компліментарні висловлювання вивчені недостатньо. Таким чином, перспективним вважаємо аналіз вираження компліментарних висловлень у площині синергетичного підходу, що на нашу думку, уможливить дослідження проблеми щирості та нещирості вираження компліменту в сучасній англійській мові.

### Література

- Алефиренко, Н.Ф. (2006). *Язык, познание и культура: когнитивно-семиологическая синергетика слова*. Волгоград: Перемена.
- Алефиренко, Н.Ф. (2008). Дискурсивная синергетика «живого» слова. Язык. Текст. Дискурс. Краснодар: Изд-во Куб. гос. ун-та, Вып. 6, С. 20–26.
- Калита, А.А. (2007). *Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлювання*. Тернопіль: Підручники і посібники.
- Калита, А.А. (2016). *Енергетика речи*. Киев: Кафедра.
- Клименюк, О.В. (2000). Пізнання і парадокс екзистенціальної комунікації. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філологія, Економіка, Вип. 5*, С. 86–94.
- Князева, Е.Н. (2002). *Основания синергетики: Режимы с обострением, самоорганизации, темпомыры*. СПб.: Алетейя.
- Мищенко, В. Я. (1999). Косвенные способы реализации иллокуции комплиментов. *Вісник Харківського державного університету*, 430, С. 101–107.
- Мышкина, Н.Л. (1998). *Внутренняя жизнь текста: механизмы, формы, характеристики*. Пермь: Изд-во Перм. ун-та.
- Серль, Дж. Р. (1987). *Природа интенциональных состояний: Философия. Логика. Язык*. Москва: Прогресс.
- Таранець, В.Г. (1981). *Енергетическая теория речи*. К.-Одесса: Вища школа.
- Тарасенко, В.В. (2012). *Фрактальная семиотика: «слепые пятна», перепетии и узнавания*. Москва: Книжный дом «Либроком».
- Хворов, М. (2002). Геометрія хаосу і фрактальний світ. *Науковий світ*, № 6, С. 2–3.
- Freeman, W. J. (2008). *A thermodynamic model of the action-perception cycle in brain dynamics. Advances in cognitive neurodynamics: proceedings of the International conference on cognitive neurodynamics*. Heidelberg: Springer. P. 163–168.
- Köhler, R. (1994). *Synergetic Linguistics. The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Vol. 8. Oxford: Pergamon Press.
- Manes, J., Wolfson N. and Judd E. (1983). Compliments: A Mirror of Culture Values. *Sociolinguistics and language acquisition*. Rowley (Mass), London, Tokyo: Newbury House, pp. 96–102.
- Wolfson, N. (1989). *Perspectives. Sociolinguistics and TESOL*. London: Newbury House Publishers.

## ОСОБЛИВОСТІ ТОНАЛЬНИХ ІНТЕРВАЛІВ ВИСЛОВЛЕНЬ- АКТУАЛІЗАТОРІВ КОМУНІКАТИВНИХ ХОДІВ В АНГЛОМОВНИХ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ЗВЕРНЕННЯХ

*Савчук В.І.*

*Державний вищий навчальний заклад  
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет  
імені Григорія Сковороди»  
valeriy\_savchuk@ukr.net*

*The study presents the results of an experimental phonetic analysis of tone intervals in utterances contributing to communicative move actualization. The study allowed us to reveal both the peculiarities of this prosodic parameter and its cooperative role, together with other prosodic means, to meet presidents' persuasive objectives.*

*Key words: prosodic means, presidential address, communicative moves, emotional-and-pragmatic level, rational and emotional argumentation.*

Дослідження зосереджено на специфіці просодичного оформлення комунікативних ходів президентських виступів. З огляду на це, матеріал розглядався у межах таких комунікативних ходів (далі КХ), як аналіз-«плюс», викриття, обіцяння, кооперація, спонування тощо. Усю сукупність було систематизовано за двома критеріями: емоційно-прагматичний потенціал (далі ЕПП) та тип аргументації (емоційна й раціональна). Безпосередньому аналізу підлягав такий просодичний параметр, як тональний інтервал на стику між передтермінальною частиною і ядром, що дозволило визначити його особливості й ефективність в актуалізації КХ у промовах президентів США.

Результати аналізу показників частоти реалізації різновидів тонального інтервалу на стику між передтермінальною частиною і ядром дозволяють стверджувати про його функціонування у якості одного із засобів підвищення рівня емоційно-сислового навантаження втілюваних досліджуваними висловленнями КХ. Установлено, що для групи комунікативних тактик з домінуванням раціональних форм переконування частота вживаності нульового інтервалу складає від 17% до 45%. Практично рівновелику рекурентність цього різновиду зафіксовано для КХ, що актуалізують комунікативні тактики акцентування позитивних рис і театральності, а саме: кооперація (30,00%), самопрезентація (33,34%), відведення критики (33,61%), з найвищими показниками для КХ спонування

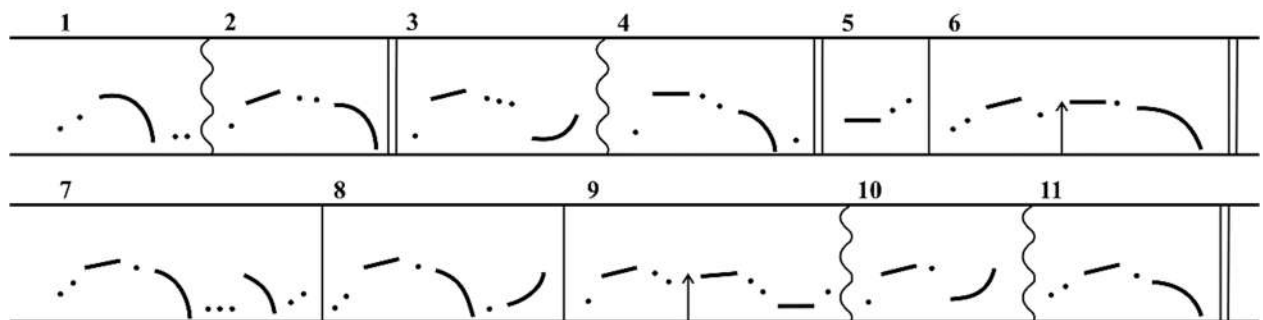
(38,25%), обіцяння (33,33%), аналіз-«плюс» (43,50%) і застереження (44,48%).

Водночас, досить високі показники для групи КХ тактики акцентування позитивних рис, опосередкованих раціональною аргументацією, виявляє зона вузького інтервалу в межах і негативного, і позитивного тональних інтервалів (самопрезентація – 20,00% і 26,66%, аналіз-«плюс» – 16,46% і 10,00%, відведення критики – 20,00% і 18,15% відповідно), а також таких КХ як спонування (24,94% і 11,76% відповідно), аналіз-«мінус» (30,00% і 17,77% відповідно) і викриття (19,02% і 15,90% відповідно). Досить високим зафіксовано звужений (від 13,33% до 16,68%) негативний тональний інтервал у випадку актуалізації КХ аналіз-«плюс», відведення критики, застереження і звинувачення, а також середній негативний (від 6% до 11%) для всіх видів КХ, найвищі показники якого властиві КХ звинувачення (20,00%) і самопрезентація, аналіз-«плюс», відведення критики – 13,33%. Частота функціонування розширеного інтервалу є незначною і коливається в межах 3,33% (аналіз-«мінус» і обіцяння), 5,48% (застереження), 6,38% (викриття), і 3,56% (звинувачення).

Дещо інший розподіл цифрових даних у випадку з комунікативними тактиками актуалізованими за посередництва емоційної аргументації. Рекурентність тонального інтервалу в аналізованій групі висловлень свідчить про зростання рівня емоційного навантаження. При досить високому функціонуванні нульового інтервалу, частка якого варіює у межах 20–30% для КХ аналіз-«плюс» (30,08%), відведення критики (20,20%), кооперація (23,26%), аналіз-«мінус» (19,26%) і викриття (30,26%), досить поширеним спостерігається функціонування негативних середнього і звуженого тональних інтервалів для групи КХ тактики акцентування позитивних рис (самопрезентація – 15,27% і 30,54%, аналіз-«плюс» – 10,48% і 20,42%, відведення критики – 20,20% і 20,20% відповідно) і театральності (обіцяння – 29,41% і 22,22%, кооперація – 12,64% і 15,86%, спонування – 32,18% і 30,10%, застереження – 21,88% і 29,10% відповідно). Позаяк, КХ тактики акцентування негативних рис характеризуються збільшенням частки негативного і позитивного звуженого й вузького тональних інтервалів на стику передтермінальної та ядерної інтоногруп. Так, у якості домінуючих зареєстровано зони негативного звуженого (22,35%) і позитивного вузького (29,52%) для КХ звинувачення, негативні звужений і вузький (17,30% і 21,56% відповідно) для КХ викриття та аналіз-«мінус» (28,28% і 19,26% відповідно). При цьому спостерігається зростання частоти вживаності

розширеного негативного інтервалу (10–12%). Найбільша частка властива висловленням-актуалізаторам КХ самопрезентація (11,45%), відведення критики (9,28%), обіцяння (11,11%), спонування (12,22%) й аналіз-«мінус» (11,86 %).

Таким чином, найрекурентнішими типами інтервалу на стику між передтермінальною частиною і ядром є нульовий, особливо у випадку домінування раціональних форм переконування, негативний і позитивний вузький і звужений. Зростання частоти середнього та розширеного тональних інтервалів слугує показником підвищення рівня емоційного навантаження, а також характеру втілюваної комунікативної тактики. Розглянемо подібну особливість на таких прикладах: 1) *But America*<sup>1</sup>  $\xi$  *will stand by her friends.*<sup>2</sup> || *The mission of our troops*<sup>3</sup>  $\xi$  *is wholly defensive.*<sup>4</sup> || *Hopefully,*<sup>5</sup> | *they will not be needed long.*<sup>6</sup> || *They will not initiate hostilities,*<sup>7</sup> | *but they will defend themselves,*<sup>8</sup> | *the Kingdom of Saudi Arabia,*<sup>9</sup>  $\xi$  *and other friends*<sup>10</sup>  $\xi$  *in the Persian Gulf.*<sup>11</sup> || (Bush, 1990) (КХ обіцяння).

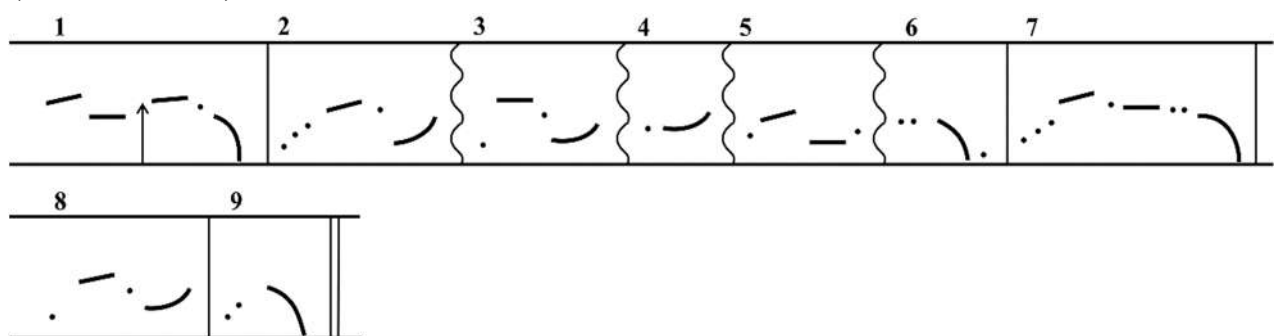


Як видно з інтонограми фрагмента промови, кваліфікованому як КХ обіцяння з раціональним типом переконування і низьким рівнем ЕПП, властивий першому висловленню спокійний тембр наділяє повідомлюване заспокійливою плавністю, чому значною мірою сприяє превалювання нульового інтервалу на стику між передтермінальною частиною і ядром. Натомість ретельне карбування президентом кожного слова у другому висловленні досягається поєднанням сповільнення темпу та середнього негативного інтервалу  $\xi$ , що пов'язано з акцентуацією семантичних центрів, вагомих для актуалізації втілюваного мовцем комунікативного ходу.

Так само і проміантність наступної четвертої інтоногрупи  $\xi$ , де обґрунтування військових дій, зумовлених винятково потребами захисту, забезпечується вдалим поєднанням середнього негативного тонального інтервалу на ділянці «передтермінальна частина – ядро» і розширенням тонального діапазону інтоногрупи.

Звернемо також увагу на комплексність функціонування просодичних засобів в актуалізації аналізованого КХ. Створюваний каскадом простих (*hos\tilities*) та розділених спадно-висхідних (*de\defend them,selves*) і висхідних термінальних тонів (*A,rabia..., friends*) фокус на перелічуваних союзниках і суто мирних цілях, сумісно з короткими інтоногрупами ініціальної частини фрагмента, і підсилює ефект від висловлюваних президентом обіцянь, і, водночас, імпліцитно підкреслює здобутки його зовнішньополітичної діяльності. Актуалізації аналізованого КХ також сприяє і виділення допоміжного дієслова (*will*) повним фразовим наголосом на такті разом із середнім підвищеним спадно-висхідним тоном у восьмій інтоногрупі, що надає висловлюваному впевненого і водночас рішучого характеру.

Разом з тим, зі зростанням рівня ЕПП до середнього у цій самі промові президента Джорджа Г. У. Буша, властиве раціональній аргументації переважання нульового й вузького різновидів тонального інтервалу на стику передтермінальної та ядерної ритмогруп поступається збільшенню рекурентності більш емпатичних типів інтервалу, власне середнього та меншою мірою розширеного, засвідчуючи тим самим пряму залежність між інтенсифікацією певних комунікативно вагомих, у плані актуалізації КХ, центрів повідомлення і характером рівня емоційно-прагматичного потенціалу висловлювання. Наприклад: 2) <sup>1</sup>*I pledge* <sup>1</sup>*↑ here to day* <sup>1</sup>*| that the United States* <sup>2</sup>*will do its part* <sup>3</sup>*to see* <sup>4</sup>*that these sanctions* <sup>5</sup>*are effective* <sup>6</sup>*| and to induce Iraq to withdraw* <sup>7</sup>*without delay* <sup>8</sup>*from Kuwait* <sup>9</sup>*||* (Bush, 1990) (КХ обіцяння).

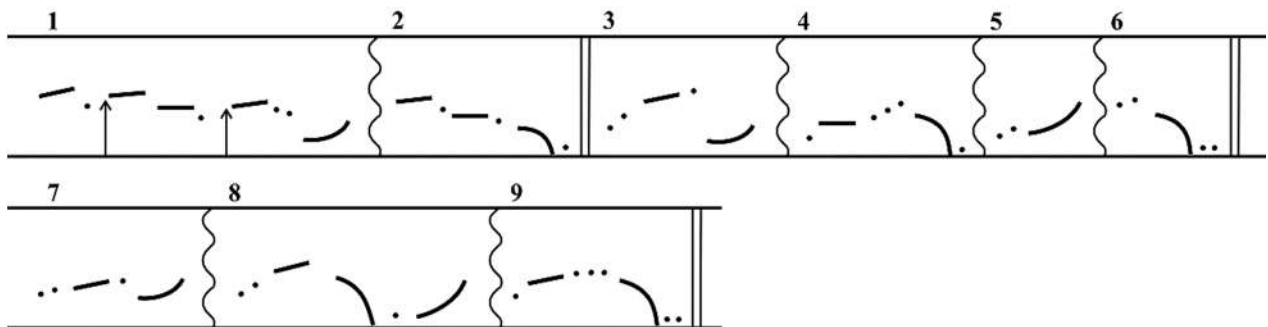


Наведений приклад демонструє виважену манеру викладу основної думки, супроводжувану на просодичному рівні більшою дистрибуцією розширеного у другій і третій інтоногрупах, і середнього в п'ятій і восьмій, негативного інтервалу на ділянці «передтермінальна частина – ядро». Спостерігається також зростання кількості перцептивних пауз у ключовому для реалізації КХ сегменті (2–6 інтоногрупи). Ефектом насичення висловлюваного усіченими шкалами та низькими висхідними термінальними

тонами є захоплення і загострення уваги слухача, імпліцитно, на особливій місії Сполучених Штатів у розв'язанні конфлікту, експліцитно – запевняння щодо рішучої імплементації взятих на себе зобов'язань. Останнє досягається наявністю повного наголосу на особовому займеннику і виокремленням прислівника спеціальним підйомом (*I pledge ↑here to day*), а також використанням середньо-підвищеного спадного з високою швидкістю зміни напрямку руху термінального тону у першій інтоногрупі. Зазначені просодичні засоби наділяють цей сегмент особливою урочистістю, що сприяє більш ефективному сприйняттю подальшої інформації, забарвлюючи його безапеляційною категоричністю.

Натомість висловленням того самого КХ обіцяння, але з високим рівнем ЕПП властиве збільшення дистрибуції середнього та розширеного інтервалів на ділянці «передтермінальна частина–ядро», наприклад:

*I will ↑not put A↑merican boots<sup>1</sup> on the ground in Syria.<sup>2</sup> I will not pursue<sup>3</sup> an open-ended action<sup>4</sup> like Iraq<sup>5</sup> or Afghanistan.<sup>6</sup> I will not pursue<sup>7</sup> a prolonged air campaign<sup>8</sup> like Libya or Kosovo.<sup>9</sup>* (Obama, 2013)  
(КХ обіцяння)



Цілком очевидно, що поруч із синтаксичним повтором, представленим у всіх частинах фрагмента поєднанням особового займенника, допоміжного дієслова та заперечної частки (*I will not*), актуалізація КХ обіцяння на просодичному рівні досягається подвійним виділенням спеціальним підйомом заперечної частки *not* і метонімії *American boots* (*I will ↑not put A↑merican boots*), які в ініціальній частині збуджують увагу слухача до запевнянь президента.

Разом з тим, модуляції рівнів тонального інтервалу ядерних ритмогруп, власне динамічне чергування негативних розширеного та вузького з нульовим тональним інтервалом, а також переважання перцептивних пауз надає КХ впевненого, рішучого та виваженого характеру з нотками домінантної переконливості, які не лише підкреслюють високий потенціал справжнього лідера, але також наділяють трансльовані повідомлення

позитивним енерго-прагматичним потенціалом, створюючи ефект щирості висловлюваних обіцянь. У такий спосіб досягається очікуване мовцем схвалення його дій.

Таким чином, проведений аналіз особливостей реалізації тонального інтервалу на стику між передтермінальною частиною і ядром висловлень-актуалізаторів КХ у президентських промовах, підтверджує вагомість досліджуваного просодичного параметра для створення високого персуазивного потенціалу висловлень, які складають базис комунікативних стратегій і тактик у президентських зверненнях до нації і Конгресу.

### Література

1. Bus, G. H. W. (1990). *Address on Iraq's Invasion of Kuwait (Aug. 8, 1990)*. Retrieved February 20, 2019, from <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/august-8-1990-address-iraqs-invasion-kuwait>
2. Obama, B. (2013). *Remarks by the President in Address to the Nation on Syria (September 10, 2013)*. Retrieved February 20, 2019, from <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria>



## TOTALITARIAN AND POST-TOTALITARIAN LANGUAGES: "SPONTANEOUS" VS. "ARTIFICIAL" IN LANGUAGE DEVELOPMENT

*Alessandro Vitale*

*University of Milan, Italy*

*alessandro.vitale@unimi.it*

*The paper is a study of the influence of totalitarian ideology on the language that results in creating a so-called totalitarian language. The research is based on the data collected within the transition period from totalitarianism to post-totalitarianism in Russia and the former Soviet space as well as on the dictionaries both of the Soviet and post-Soviet periods.*

**Key words:** *totalitarianism, totalitarian language, linguistic spontaneity, artificial languages, linguistic resistance.*

The study of totalitarian language is still a very broad field of study and has not been fully explored. In particular, it remains to be explored (and is the subject of debate among linguists, social psychologists, and political scientists) how the influence of totalitarian ideology on language can create a totalitarian language and how it can become an element of social consciousness, through the change of individual consciousness.

Totalitarian language succeeds in changing the way of thinking because it penetrates all the components of culture: religion, ethics, philosophy, art, etc. In fact, the three most lasting legacies of late-totalitarian ideology have been the subversion of the ability of language to say something about the world, most notably by the gradual elimination of the differences between distinct and indeed opposite concepts; the endorsement of logical fallacies as normal forms of argument; and thirdly, the deconstructed atomized concept of the person, as a collection of primal needs and fears, devoid of a personality and communal identity, ready to be manipulated through needs and fears.

The manipulation of images of reality through language is also a manipulation of social reality. Totalitarian language is artificial: it is produced voluntarily by the political classes that control the totalitarian state through language policy. It is a conscious, intentional process and its development, deliberately encouraged, directly influences the lexical-semantic system, creating an illusory reality, dense with politics (for example in the creation of the enemy) and producing “inauthenticity” and loss of identity. As George Orwell taught in his masterful anti-utopia, first of all, totalitarian language rewrites history to destroy man’s history and heritage. It rewrites everything so man cannot express himself

through language. Totalitarian language is an attempt to control man through language, time and history and it is primarily an assault on linguistic reality. The manipulation of images of reality through language is at the same time manipulation of social reality.

Language is the most important system of signs in human society. It is the language used in everyday life that provides us constantly with necessary objectivations and defines an order thanks to which they are understandable and in which everyday life is meaningful for us. A language is a tool that gives meaning. Therefore, language manipulation is the most important means of acting on social consciousness.

This paper studies the development of the artificial character of that language, through the analysis of the Russian totalitarian language developed during the Soviet period, since the phenomenon of totalitarian language should always be studied in relation to the history and culture of a determined people. This artificial type of language is contrasted by a spontaneous form of language, which was derived from linguistic resistance to totalitarianism even before the end of the system and which developed from the language of the "anekdoty" and then from the 1970s (hippy slang), to then cross the 1980s and reach the end of that decade with the formation of a youthful slang that produced a rupture of totalitarian language.

The dynamic and spontaneous processes that led to the development of this language, parallel to those of de-ideologization, de-ritualization and demythologization of totalitarian reality, have clearly opposed the artificial and imposed language of totalitarianism, and have also ridiculed it, transforming the totalitarian language into the language of the past.

This spontaneous language, based on everyday life (school, sports, artistic, military, informal groups) and on the new economic and social spheres freed from the weight of totalitarianism (even with the introduction of anglicisms and words derived from Scandinavian languages) has demonstrated the power of language liberation from constraints that try to compress it in an artificial form (procustean violence which narrows human thought by linguistically narrowing the semantic space of language), showing that attacks on the nature of language are intimately connected to attacks on human nature because man is essentially linguistic: he sees and apprehend reality through language.

The problem is, however, whether the new spontaneous forms have succeeded in canceling the effects that the artificial totalitarian language has produced in consciousness for almost a century and, above all, whether, despite the

strength of the spontaneous and unplanned formation of the language, problems created by the persistence and survival of the totalitarian language are not continually re-emerging.

The present research, mainly of a theoretical nature, however, makes use of both direct personal experience, collected in the period of the transition from totalitarianism to post-totalitarianism in Russia and the former Soviet space and the study of dictionaries both of the Soviet period (for example the *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka*, pod red. D. N. Ushakova) and of the post-Soviet period (T. G. Nikitina, *Molodezhnyj sleng, Tolkovyj slovar'*, Moskva, Astrel'-AST, 2007: containing more than 12,000 lemmas).

## ФОНОСЕМАНТИЧНІ Й ФОНОСТИЛІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕКСТІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ

### STYLISTIC VARIETY OF PROBLEMS AND THEMES PRESENTATION IN W. FAULKNER'S WORKS

*Aghayeva M.T.*

*Baku State University, Baku, Azerbaijan*

*baku1001@mail.ru*

*The paper reviews the ideas, themes and problems of one of the progressive representatives of American literature of the XX century, W. Faulkner, on the example of his novels, narratives and stories. The methods of expressing ideological content presented through the author's individual experience are analyzed.*

**Key words.** *W. Faulkner, works, ideological content, themes, artistic thought.*

After Faulkner's death, his discoveries in the field of artistic creativity became popular again. Within some time, the creativity of the famous word creator acquires a real value. Faulkner, as one of the central figures of American literature of the XX century, having succeeded in a unique combination of romanticism, modernism and realism, has achieved great success in the artistic embodiment of socio-psychological problems.

In his artistic images Faulkner seems to embody the tragedy experienced by the whole American society. The acute social and moral problems that the American youth first faced in the 20-30s of the XX century are not limited to this period and continue to exist in subsequent decades. That is why Faulkner's characters are typical not only for their time, but for whole American youth of the XX century and their tragedy will continue for many years.

W. Faulkner describes not an occasion, but a character. Therefore, all seemingly unnecessary and tiny details are discarded in Faulkner's stories; everything is focused only on creating the characters. This process, in fact, includes additions thrown aside, fleeting, but sometimes containing very significant details.

When creating the human characters, Faulkner was not aimed to create specific impressions and biographical facts; he seemed to deliberately encompass a limited circle and, through it, succeeded in creating an even larger circle – an entire gallery of characters.

According to Faulkner, a human being is surrounded by big and endless problems, but he is able to shake himself and raise above all these "ruins".

Faulkner also supposed that a human is in conflict with not anyone, but, first of all, with himself. This is a conflict with the environment. Wherein, Faulkner did not mean true reality, but traditions and customs that affect a human every day. Faulkner's "Red Leaves" story touches upon one of the most interesting themes, which afterwards became one of the leading topics in Latin American literature. The confrontation of the three races: Indians, Negroids (blacks) and whites is the confrontation of three different ways of thinking and the most different outlooks on the life.

Continuing the path of his teacher, Sherwood Anderson, Faulkner discovered the world inherent in him and made people look at every detail of this oeuvre world, as if it were the real life, or rather, look in the mirror of Yoknapatawpha and look for the meaning of their lives.

Responding to one of the appeals addressed to him, Faulkner wrote: "the writer has three creativity sources at his disposal: observation, reading range and the formed personal experience and imagination. No one knows how the last element appears. In other words, it reminds of three boilers connected by a single supply system: you open the faucet and you do not understand which boiler the water flows from. The situation is exactly the same with oeuvre. It is hard to say from where what appears: you either invented it, or you took it from somewhere, saw or heard. However, one thing is necessarily clear: imaginative literature is called fiction because there is fantasy, and each writer is a liar from birth, who is dissatisfied with the fact that he can tell the truth. And therefore, he can distinguish a degree of imagination or a degree of image from what he has seen in reality. It always seems to him that it is possible to create something more perfect than the creation of God, and therefore he aims to perfect what has already been created" [2, p. 105].

These ideas express the essence of creativity principles of W. Faulkner. The human characters depicted in his novels and romances always contain protest, strength and the desire to rebel that are always ready to splash out.

Faulkner followed this principle throughout his creativity and aimed to transfer all the questions that emanated from here into the type of hero, and indirectly – to realize it in the human concept nominated by himself.

In one of William Faulkner's best-selling novels, "Percy Grimm", he again touches on the problem of racial discrimination. His hero – the captain of the National Guard – embodies this problem in a negative way. The author himself pointed out the importance of the theme of the romance: "I discovered Grimm in

1931. Before the articles about Hitler were published in newspapers, I could not imagine that I created a Nazi image” [2, p. 120].

The problem of racial discrimination in the stories and romances of W. Faulkner and others is taken not in a narrow context, that is, not only in the context of ethnic basis, but also in a wider context, in the context of the whole American literature. This path in Faulkner studies has long been chosen as the normal direction of study, and on this basis monographs and articles of various levels have been written. Based on our experience in this field, we would like to put forward the forefront of the problem of human in the oeuvre of Faulkner, specifically in the context of the human problem in literature, and, in particular, in American literature. We suppose that the problems described in the stories of W. Faulkner “Red Leaves”, “Smoke”, “That Evening Sun”, “Percy Grimm” and “Wash” clearly differ in their content and the expressive means within the structure of the artistic work.

One of the most attractive heroes of Faulkner’s work “Intruder in the Dust” said the following: “Look, what we are really protecting; we give the black man the right to free himself, we have to do it because no one else will be able to do it, because they tried to do it for hundreds of years in the north, and they admitted that nothing had been done for 75 years. Therefore, we have to do it ourselves” [1, p. 132].

The appearance of Faulkner’s novel “The Hamlet” (1940) and “Intruder in the Dust” (1948), in general, is a sign of the maturity of the ideological, aesthetic and artistic approaches, based on a specific system. In Faulkner's works, human is always in struggle and in action, and he fights not only with reality, but also with himself. Describing this process in detail, the author, takes into account the correlation of forces fighting each other, and takes and develops this correlation with such accuracy, that this is not a short description of American reality, but the creation of holistic characters.

Thematic ideas and problems inherent in oeuvre of W. Faulkner are very clearly manifested in his novels "Sartoris", The Sound and The Fury, as well as in works of a small genre. The works are united by a common problem. Both narratives and novels are based on one passion and one goal: represent the true face of reality in such a way that the model of the world based on it can surpass reality, create an alternative to reality, explain the whole psychological, mystical essence of human existence in the world.

First of all, this is because William Faulkner, this ingenious artist, when he created his world, gave him not a bunch of names, but only one – Yoknapatawpha.

The events that take place both in the stories and in the romances, and the people who live in these events, are the inhabitants of this place. In general, both Faulkner's stories and his romances, both in essence and on the subject, are begotten by the same events, and serve the same purpose. Faulkner's creativity is impossible to be imagined without such high examples of the novel's genre as "Red Leaves", "A Rose for Emily", "That Evening Sun", "Justice", "Black Music", etc. His approach to the narrative's genre is not unique, Faulkner followed a goal that "expelled him from life", he returned to the small genre, working hard on some of the greatest romances, which did not interfere him from working on the complex novel "Light in August" [3].

The intense search for themes and ideas by Faulkner is reflected in the poetic structure of his works. As noted above, the events described in Faulkner's works take place within the same fictitious space. If you read the writer's works sequentially, you can see the processes and events that you read about and that you encountered before moving from one work to another, and, as a result, you will see different fragments of the same text both in the stories and in the novels. That is, Faulkner's prosaic thinking does not crumble in any of his works, but rather, everything, even the smallest episode, plays a significant role in uniting a gigantic structure called the Faulkner epos.

### References

1. Faulkner, W. (1946). The Portable Faulkner / Ed. By M.Cowley. New York: Viking Press.
2. Faulkner, W. (1985). Articles, Speeches, Interviews, Letters. Moscow: Rainbow.
3. Art Time in W. Faulkner Novels. Access Mode: <https://md-eksperiment.org>
4. Faulkner, W. Access Mode: <https://americanliterature.com/author/william-faulkner>
5. Faulkner, W. 1897-1962. Access Mode: <https://www.encyclopediavirginia.org/>

## A CONFRONTATION BETWEEN THE UKRAINIAN WORD *DIM* AND THE LATIN *DOMUS*

*Claudio Barna*

*University of Milan (Università degli Studi di Milano),*

*Italy*

*claudio.barna@libero.it*

*In the paper a confrontation between the Ukrainian word Dim (house), and the Latin correspondent Domus (house) is analyzed. It is shown that not only the meaning is the same, but also the root due to belonging of both languages to the Indo-European family.*

**Key words:** *Latin, Ukrainian, Domus, дим /dim/.*

In Ukrainian there are two words meaning a house: Дім /dim/ and Хата /khata/. We will focus our attention on the first term. By the way, *Xamu* were the traditional houses, once upon the time. But *Дім* has some very interesting characteristics. First of all, it has the same meaning as Latin *Domus*, secondly, the two words have the same root. Why is it so interesting? This is primarily due to the fact that Latin is not only the cultural language in the past of Europe, but it also has a scientific importance to rebuild what used to be the Indoeuropean. Plus, a word like *вдома*, *home*, shows a strict link with *domus* in Latin. We must spell *dom-us*, because *-us* is only the fourth declension in Latin, so the root of the Latin word is *dom-*. It can be interesting, I suppose, if we deepen the analysis of *domus*. First of all, we must emphasize that Latin *domus* was used for the house of rich people, not of common people. The probe is that the word *domus* disappeared from Romance languages, almost for common use. In the Italian language, for instance, we find *casa* for house, that in Latin means *barrack*. But we also find an expression as *Duomo di Milano*, to show the house of God.



## ЗАСОБИ РИТМІЧНОСТІ ПОЕЗІЇ КАТУЛЛА

**Борбенчук І.М.**

*Національний технічний університет України*

*«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

*borbenchuk.ira@gmail.com*

*The paper is a study of the rhythmic organization of poetry as presented in poetic works by the Roman poet Catullus. The author gives special attention to such stylistic figures capable of creating poetic rhythm as homeoteleuton, homeoptone, and epanaleps as well as characterizes their role and function in Catullus' verses.*

**Key words:** *Catullus' poetry, poetic language, rhythmic means, stylistic figures.*

Зовнішня краса поезії досягається умілим використанням фігур мови, які допомагають якнайкраще висловити думку, її смисл і зміст. Важливим інструментом для цього слугує звукове оформлення поетичного твору, адже "... у звуковій структурі вірша звукові повтори не автономні, а входять до інтонаційної системи, і тільки в ній набувають художньо-виразного значення" [2, с. 118].

Питання про природу і визначення ритму як необхідної складової не лише поезії, а й художньої прози розглядалися ще в античні часи (Платон, Цицерон, Аристотель). Сучасні науковці (І. Макар, А. Ткаченко, Ю. Богатова, Ю. Степанюк) уважають, що літературному твору притаманна ритмічність, яка створюється за допомогою синтаксису тексту (інтонаційні паузи, вживання простих речень, вставних конструкцій тощо).

Як відомо, латинське віршування базується на правильному чергуванні довгих і коротких складів, а поняття «ритмічний наголос» є досить умовним. Це можна пояснити музичністю наголосу, а саме підвищенням тону в наголошеному складі, а не у виділенні його силою голосу. Відповідно, для емоційно-звукової виразності фраз римські поети використовували фігури мови, що сприяли звуковому оформленню поетичних творів.

Одним із таких ритмічних засобів є гомеотелевтон, що виконує у поетичному тексті такі функції: емпатичну, спонукальну, зображувальну, характерологічну, зображувально-характеристичну, оцінно-характеристичну, функцію співвідношення ключових понять, інтонаційно-ритмічну, функцію створення комічного ефекту, функцію переліку. Проте головна функція гомеотелевтону полягає в емпатизації, зіставленні і, як результат, додатковій семантизації ключових слів у контексті [4, с. 204].

**Гомеотелевтон** (гр. *ὁμοιότηλεων*) передбачає вживання слів однакової морфологічної будови із співзвучними флексіями, завдяки чому конструкція набуває особливої експресивності.

У творах римського поета *Катулла* (87–54 рр. до н. е.) було зареєстровано гомеотелевтони за співзвучністю закінчень різних частин мови, а саме дієслова, прикметника, іменника. Зокрема, гомеотелевтон дієслова має співзвучні флексії у таких часах:

1) закінчення 2 sing. Fut. I ind. act. et pass.: *quem nunc amabis? cuius esse diceris? / quem basiabis? cui labella mordebis?* (8. 17-18); *sed facere ut quivis sentiat et videat* (67. 160).

2) закінчення 2 plur. Imperativus praesentis: **valete abite** (14. 21).

3) закінчення 3 sing. Imperf. conj. act.: *si quis delicias diceret aut faceret.* (74. 2).

4) закінчення 3 sing. Praes. ind. pass.: *hoc est, uritur et loquitur* (83. 6).

5) закінчення 3 plur. Perf. ind. pass.: *haec a te dictaque factaque sunt* (76. 8).

Дублюються закінчення **Dat. plur.** у іменників другої відміни **–is**: *non dico pueris, sed his pulosis* (16. 10) та закінчення **Acc. sing. –um**: *...me unum atque unicum amicum habuit* (73. 6).

Крім того, було засвідчено гомеотелевтони, побудовані на повторі флексій прикметників у вищому ступені. Наприклад: *quid me laetius est beatiusve?* (9. 11); *quid suavius elegantiusve est* (13. 10); *quem nemo gravius nec acerbius urget* (73. 5); *multo mi tamen es vilior et levior* (72. 6).

**Гомеоптотон** (грец. *ὁμοίωπτοτων* лат. *similiter cadens* “однокововідмінковість”) – вживання слів в однакових відмінках, яке часто набуває форми переліку [3, с. 107].

Римський учитель красномовства *Квінтіліан* (бл. 35 – бл. 100 рр. н. е.) сказав, що гомеоптотон базується на тотожності відмінків, навіть якщо слова, що стоять у цих відмінках, абсолютно несхожі між собою. Відповідність може здійснюватися будь-яким способом, а тому для нього не завжди потрібна однакова кількість складів. У латинському підручнику «*Риторика для Гереннія*» (86–82 рр. до н. е.) невідомий автор наголошує, що гомеотелевтон і гомеоптотон є фігурами, одна з яких заснована на схожості закінчень, а інша – на схожості відмінків. Хто вміє ними користуватися, розміщує їх у більшості випадків разом, в однакових місцях [1, с. 35].

Так, для перерахування предметів *Катулл* ужив гомеоптотон у формах іменників і прикметників, що стоять в **Acc. pl.**: *narrantem loca, facta, nationes*

(9. 7); *lustravit aethera album, sola dura, mare ferum* (63. 40); *auscipium omne genus, piscis, prata, arva ferasque* (114. 2-3).

Для передачі веселого, безтурботного настрою на бенкеті вжито форми іменників у *Abl. sing.* і *Abl. pl.*: *et vino, et sale, et omnibus cachinis* (13. 5).

За допомогою гомеоптотона було відтворено душевні муки головного героя, що з сумом і жалем прощається зі своїм минулим і залишається служити богині Кибеллі: *patria, bonis, amicis, genitoribus abero? / abero foro, palestra, stadio et gymnasium?* (63. 59-60); *aut si quid magis aridum est habetis / sole et frigora et esuritione* (23. 13-14).

Для передачі іронічного ставлення до досить посереднього поета Катулл уживає гомеоптотон у формі іменників у *Nom. sing.*: *homo est venustus et dicax et urbanus* (22. 2).

**Епаналепс** (грец. *ἐπανάληψις* “відновлення”) – це повторення на початку наступного вірша одного й більше слів, що стоять у кінці вірша. Квінтіліан відзначив цю фігуру як улюблену в багатьох поетів [1, с. 32].

У поезії Катулла зустрічається повтор як одного, так і кількох слів. Епаналепс одного слова виражений іменником, займенником, прислівником, дієсловом. Зокрема:

1. Епаналепс іменника: *cui cum sit viridissimo nupta flore puella / et puella tenellulo delicatior haedo* (17. 14-15).

2. Епаналепс займенника: *Thessaliae columen Peleu, cui Iuppiter ipse, / ipse suos divum genior concessit amores* (64. 26-27).

3. Епаналепс прислівника: *agite ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora simul, / simul ite, Dindymenae donimae vaga pecora* (63. 12-13).

4. Епаналепс дієслова: *salve, o venusta Sirmio, atque ero gaude / gaudente, vosque, o Lydiae lacus undae* (31. 12-13).

Епаналепс кількох слів представлений такими поєднаннями:

1. Іменника і займенника: *Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa, / illa Lesbia, quam Catullus unam / plus quam se atque suos amavit omnes* (58. 1-3).

2. Іменника і дієслова: *quod te restituis, Lesbia, mi cupido. / restituis cupido atque insperanti* (107. 4-5).

Підсумовуючи результати виконаного дослідження, можемо зазначити, що гомеоптотон слугує реалізації суголосся складів та акцентуалізації важливих моментів, гомеотелевтон – для злічувальності предметів і передачі певних настроїв та емоцій, епаналепс виконує функцію виокремлення важливої інформації. Використання цих засобів підсилює образну систему

творів Катулла, сприяє їх мелодійності та створює додатковий ритм, що містить глибокий естетичний смисл і реалізовує зображальні цілі.

### Література

1. Дуров, В. (2004). Основы стилистики латинского языка: Учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений. СПб.
2. Гончаров, Б. П. (1973). Звуковая организация стиха и проблемы рифмы. Москва: Наука.
3. Звонська, Л. Л. (2003). Енциклопедичний словник класичних мов. Київ.
4. Макар, І. (2013). Синтаксично-стилістична природа гомеотелевтона як фігури фрази (на матеріалі роману Лонга «Дафніс і Хлоя»). *Studia Linguistica*. Київ.
5. Valerii Catulli Carmina. (1958). *Recognovit brevique adnotatione critica instruxit R. A. B. Mynors. Oxonii e typographeo clarendoniano. New York: Oxford University Press.*

## ON THE GRADIENT VARIATION OF THE HAKKA ZERO-INITIAL ONSET

*Raung-fu Chung*

*Southern Taiwan University of Science and Technology,  
rfchung@stust.edu.tw*

*This study explores the gradient change in phonetic features of Hakka fricative. Acoustic analysis was adopted. Findings emerge that both manner and place contribute the gradient variation of Hakka fricative, resulting in dialectal accents.*

**Key words:** *zero-initial syllables, Hakka, gradient variation, phonetic diversity.*

The goal of this article is twofold. One is to argue that some minor diversity or change in phonetic features, though unrecognizable for most speakers, would give rise to a key indicator for the phonological characteristics of a variety or a dialect. The other attempts to bring more attention to gradient phonetic studies on un-phonemic inventory. Our arguments are based on the acoustic data of the fricative occurring at the zero-initial of a Hakka high front vowel.

As one of the Chinese languages, Hakka is minor in terms of population, but it spreads sporadically almost everywhere in China. However, the data to be examined were mainly collected in Taiwan. Hakka phonology is intriguing in that only non-high vowels are allowed to occur independently, namely, [en] ‘we’, [on] ‘peace’, and [ang] ‘urn’, but \*in, \*un. For the onset of high vowels, the distribution is no more than asymmetrical for there must be a [v] at the onset of the back high vowel, i.e. [vu] ‘house’, [vun] ‘literature,’ but the fricative at the onset of the front high vowel [i] varies depending on different degrees of friction or different places, ranging from nothing ([i] ‘doctor’, [in] ‘sound’), to [j] or [ʒ], [z]. According to IPA (1999), [j] is a palatal fricative as the initial of English *yeast* [jist]), while [ʒ] and [z], both being fricative, differ in place, the former, post-alveolar, and the latter, retroflexed. Participants recruited to this study are 80: 40 females and 40 males, from 4 types of accents (nothing, [j] or [ʒ], [z]). They were asked to read a list containing zero-initial di-syllabic words and the second syllable is the target (to avoid the interference of tone sandhi). The Praat was adopted for the acoustic analysis. After careful investigation of the data, the following findings emerge. To begin with, both manner (friction) and place contribute equally significant role for the phonetic implementation. Secondly, the gradient phonetic difference reflects the indicator of each dialectal accents. Thirdly, for most informants (native speakers) the difference in phonetic features impresses them with foreign accents. Theoretical implications raised from such findings will be fully discussed in details.

## ВЗАЄМОДІЯ ФОНЕТИЧНИХ І СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В АКТУАЛІЗАЦІЇ ТОПОНІМІВ У ТВОРАХ ДЕНА БРАУНА

*Існюк Ольга Юрївна*

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
oisnyuk@ukr.net*

*The paper is a study of interaction of lexical stylistic and phonetic means in representing toponyms in Dan Brown's novels. The author analyses the set of phonetic expressive means that intensify stylistic devices, in particular epithets, metaphors and similes.*

*Key words: phonetic expressive means, stylistic devices, toponyms, Dan Brown's novels.*

У художньому мовленні власні назви є тими стилетвірними елементами, за допомогою яких зберігаються і передаються традиції, історія та культура і певного народу, і цивілізації в цілому, а також транслюється авторське бачення конкретних локацій, осіб тощо і їхнє місце в розгортанні описуваних подій. З огляду на це, вивчення закономірностей функціонування власних назв у творах різних жанрів уможлиблює розуміння природи мовотворчості, що знаходить своє відображення в системі образів, створених автором на основі свого комунікативно-когнітивного досвіду, набутого у мажах культур його мікро- і макросоціумів.

Розглядаючи топоніми як одну з найчастотніших груп власних назв у романах Дена Брауна, варто зауважити, що вони тісно пов'язані з іншими групами власних назв, і тому виступають з ними як єдине ціле, що формує онімний простір художніх творів автора. При цьому назви географічних об'єктів становлять у тексті ключовий сюжетний базис, на основі якого розгортаються усі події. Як стверджує М.В. Максимюк (Максимюк, 2009, 283), ці омоніми підпорядковуються загальним законам художності контексту окремого твору, несуть певну експресивність, стилістичне навантаження та вимальовують просторову домінанту художнього тексту.

Результати аналізу особливостей функціонування топонімів у романах Д. Брауна «Інферно» та «Янголи і Демони» дозволяють класифікувати їх за такими тематичними підгрупами:

- назви річок, морів, озер і каналів (*Arno River, Tiber River, Mediterranean Sea, Black Sea, Balearic Sea, Adreatic Sea, Seneca Lake, Grand Canal*),
- назви міст (*Vatican, Venice, New York, Rome, Florence*),

- назви вулиць, площ і мостів (*Pazari and Tahmis Street, Wall Street, Water Street, St. Diane Lane, Alemdar Avenue, Kennedy Avenue, Kabasakal Avenue, St. Peter Square, St. Mark's Square, Galata Bridge, Atatürk Bridge, Venetian Bridge, Realto Bridge, Margherita Bridge*),
- назви пам'ятників і обелісків (*Washington Monument, Pistoletto Statue, Bernini Statue, Statue of St. Theodore, Statue of the Blessed Mother Mary, Egyptian obelisk, obelisk of Ramses II*),
- назви садів і парків (*Boboli Gardens, Vatican City Gardens, Alemdar Park, Highland Park, Central Park, Sultanahmet Park*),
- назви музеїв і церков (*Palazzo Vecchio Museum, Hagia Sophia Museum, Murano Glass Museum, Uffizi Gallery, Pantheon, St. Peter Basilica, St. Mark's Basilica, Capella Sistina*).

Проілюструємо специфіку актуалізації топонімів у межах розгортання сюжетної лінії роману-трилера на прикладі таких фрагментів із творів Д. Брауна:

(1) *To the west the wide basin of the Tiber River wound enormous arcs across the city. Even from the air Langdon could tell the water was deep. The churning currents were brown, filled with silt and foam from heavy rains (Angels and Demons);*

(2) *The darkness rushing up beneath him... the diving instincts coming back... the reflexive locking of his spine and pointing of the toes... the inflating of his lungs to protect his vital organs... the flexing of his legs into a battering ram... and finally... the thankfulness that the winding Tiber River was raging... making its waters frothy and air-filled... and three times softer than standing water. Then there was impact... and blackness (Angels and Demons);*

(3) *Inside the chopper, the whine of the engines and the gale from the open door assaulted Langdon's senses with a deafening chaos. He steadied himself against the magnified drag of gravity as the camerlegno accelerated the craft straight up. The glow of St. Peter's Square shrank beneath them until it was an amorphous glowing ellipse radiating in a sea of city lights. The antimatter canister felt like deadweight in Langdon's hands (Angels and Demons).*

(4) *The silence of St. Peter's Square broke with a ripple at first. The ripple grew to a murmur. And then, suddenly, to a roar. Without warning, the multitudes were crying out as one. "Look! Look!" (Angels and Demons).*

(5) *As Maurizio powered the boat closer, Langdon could see that the main square was absolutely mobbed with people. Napoleon had once referred to St. Mark's Square as "the drawing room of Europe," and from the looks of things,*

*this “room” was hosting a party for far too many guests. The entire piazza looked almost as if it would sink beneath the weight of its admirers (Inferno).*

Як видно з прикладів (1) і (2), для передачі бурхливої стихії води автор твору використовує стилістичні прийоми, які у поєднанні з просодичними засобами слугують візуалізації описуваної картини та транслюють напруженість ситуації. До таких засобів відносимо, зокрема, епітети (напр., *churning waters of the Tiber River; wide basin of the Tiber River; the wide-open expanse of the Mediterranean Sea*) і метафори (*...the winding Tiber River was raging making its waters frothy and air-filled and three times softer than standing water; to the west the wide basin of the Tiber River wound enormous arcs across the city*). При цьому особливу художність опису річки надає порівняння «*air-filled and three times softer than standing water*», що підвищує естетичну цінність описуваного фрагмента.

Вираження об'єктивно-оцінного ставлення автора до зображуваного предмета чи об'єкта навколишньої дійсності найкраще проявляється в описі вулиць, площ, мостів і парків (див. приклади 3-5) за рахунок використання таких стилістичних засобів, як: епітети («*toward the soft, darkened expanse of the Vatican City Gardens*», «*stunning panorama of the sun-drenched St. Peter's Square*»), метафори («*the three-hundred-yard-long stretch where St. Mark's Square met the sea*», «*Providing unparalleled views of the sea, Kennedy Avenue wound through spectacular groves and historic parks*», «*The silence of St. Peter's Square broke with a ripple at first*», «*The sound of St. Peter's Square faded behind them now*», «*The glow of St. Peter's Square shrank beneath them until it was an amorphous glowing ellipse radiating in a sea of city lights*», «*Galata Bridge stretched out across the wide waters of the Golden Horn*») та порівняння («*Napoleon had once referred to St. Mark's Square as the drawing room of Europe*», «*St. Peter's Square was a staggering open space in the congestion of Rome, like a classical Central Park*»).

На просодичному рівні зазначені стилістичні засоби набувають інтенсифікації за рахунок розширених позитивних і негативних тональних інтервалів, спеціальних підйомів, спадних тонів зі зменшеною швидкістю зміни напрямку їхнього руху, взаємодію яких можна розглядати як засіб вираження динаміки розгортання зображуваних подій та конкретизації ролі вживаних у тексті топонімів.

Крім того, у наведених фрагментах зареєстровано ізохронність вимовляння інтоногруп, яка у поєднанні з однаковою тривалістю пауз між ними здатна генерувати сугестивний ефект твору. При цьому для підсилення



сугестивного впливу поряд з паралелізмом ритмічної моделі суміжних інтоногруп спостерігається застосування таких фонетичних прийомів, як алітерація і асонанс, які привертають увагу читача до цих лексичних одиниць, формуючи в нього відповідні образи та передаючи загальну емоційну тональність опису.

Описана взаємодія стилістичних і просодичних засобів слугує інтенсифікації вживаних у фрагментах романів Д. Брауна топонімів, підвищуючи їхніх емоційно-прагматичного потенціал, а односпрямована дія семантичного наповнення топонімів, їхнього стилістичного аранжування й просодичного оформлення здатна, на нашу думку, сприяти коректному декодуванню їхнього функціонально-прагматичного призначення у межах конкретних фрагментів романів-трилерів.

### Література

1. Максимюк, М.В. (2009). Специфіка використання власних назв у сучасній українській постмодерній прозі (на матеріалі романів В. Кожелянка) Ужгород,. Вип. 9: Ономастика. Антропоніміка: зб. наук. ст. С. 280 – 285.
2. Brown, D. *Angels and Demons*. (2001). Great Britain: Corgi books, 620 p.
3. Brown, D. *Inferno*. (2014). Great Britain: Corgi books, 624 p.

## КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАНКОМОВНИХ МІФІВ

**Кривов'яз Я.О.**

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
yanakot837@gmail.com*

*The paper is a study of different types of myths summarized by the author in the form of their verbal classification. The presented classification includes the following types of myths: animal, solar, cosmogonic, theogonic, eschatological, anthropological, and calendar myths as well as the myths about tricksters and cultural heroes.*

**Key words:** *myth, classification, thematic differentiation.*

Вивчення міфів свідчить, що при всьому їхньому розмаїтті низка міфологічних мотивів стійко повторюється, переходячи з одних міфологічних систем в інші. Це свідчить про те, що первісну людину хвилювали одні й ті самі питання, незалежно від місця його життєдіяльності. Аналіз безлічі міфів дозволив виокремити низку найбільш значущих сюжетів, присутніх у всіх міфологічних системах, й укласти узагальнену класифікацію міфів.

Однією з найчастотніших тем є **міфи про тварин**, які складають першу, і, мабуть, найдавнішу, на думку Л.П. Гекман, групу міфів [2, с. 91]. Автор зводить до опису властивості тварин (напр., пояснення того, чому орел літає вище всіх птахів або чому лев найсильніший); або до опису перетворення людини у тварину або рослину. Як приклад Л. П. Гекман наводить відомі грецькі міфи про гіацинт, нарцис, кипарис або лавр. Сюди він так само відносить і більш складні роздуми древніх людей про зв'язок людей і тварин. Прикладом такого зв'язку, він наводить у міфі про Мінотавра.

До наступної теми відносяться **міфи про походження сонця, місяця, зірок**, відомі як солярні міфи. Міфи, які відносяться до цієї групи, вважаються майже такими давніми, як і міфи про тварин (див., напр., [1, с. 178]). Приклади таких міфів зустрічаються майже в усіх народів і бувають як простими за структурою, так і навпаки, дуже складними і розгалуженими. Часто солярні міфи зливаються з іншою групою міфів, а саме з міфами про походження всесвіту. Це так звані **космогонічні міфи**, спрямовані на описи походження світу в цілому. На відміну від двох перших таких міфологічний сюжет може з'явитися, як стверджується у праці О.В. Гальчук [там само], лише у складних міфологічних системах, оскільки для виникнення таких міфів необхідний високий ступінь абстрактного мислення, що дозволяє

побачити світ як цілісну систему та єдність, а не як набір розрізнених елементів. Згідно з міфологічними уявленнями одних народів світ був створений надприродною істотою (Богом, великим чаклуном), щодо інших світ поступово розвинувся з первинного хаосу, мороку, або з води і т. ін. Це сприяло появі міфів, які отримали назву **теогонічні міфи** [1, с. 179]. До цієї групи належать міфи, що розповідають про походження богів, їхнє подальше існування та діяння, конфлікти між різними групами або поколіннями богів.

Набагато рідше зустрічаються **есхатологічні міфи**. Вони притаманні лише складним міфологічним системам. Їх називають міфами-пророцтвами (див., напр., 3, с. 112) позаяк вони пророкують в тій чи тій формі «кінець світу». Таким можна вважати німецький міф про Рагнарока. Розвинені есхатологічні міфи відомі також у древніх майя та ацтеків, в іранській міфології, у християнстві, германо-скандинавській міфології, іудаїзмі та ісламі. Найчастіше есхатологічні міфи будуються таким чином, що появі елементів сучасного світу передують історія космічної катастрофи, яка знищила стародавній світ. Зазвичай до таких катастроф відносять всесвітню пожежу або повені [там само, с. 113].

Багато міфів присвячено походженню людини. Це так звані **антропологічні міфи**. У простих міфологічних системах такі міфи виступають у двох варіантах, а саме у вигляді **тотемістичних** міфів, у яких описується процес перетворення тварини в людину та у вигляді «**міфів доробку**» [3, с. 115]. В останніх люди вже існують однак не в такому вигляді або не в тому місці. У них можуть бути відсутні руки, ноги, очі. Та за допомогою певної вищої істоти (дух, Бог) вони набувають досконалий вигляд. Так в австралійському міфі два Небесних Брати вирізають людям усі необхідні частини тіла. Або ж люди знаходяться десь в іншому просторі. В африканському міфі вони живуть під землею і лише після того, як їх розкопала Велика Жінка (богиня-праматір), вони перебираються із нори в світ «божий». Саме в таких складних міфологічних системах з'являється мотив творіння: створення Богом першої людини, що поклато початок біблійним сюжетам про створення первісної людини. У таких міфах йдеться про те, що Бог створив Адама з «пороху земного» і «дихання життя», а Єву – з ребра Адама [там само, с. 116]. Важливим моментом міфів-творіння є, на переконання Т. О. Чернишової, сюжет про створення людини за образом і подобою Бога та наділення людини душею. Обидва ці сюжети покликані звеличити людську природу. На ряду з міфами, що розповідають про перших людей, з'являються сюжети про чудесне народження, про походження

смерті. У більш розвинених і пізно сформованих міфологіях виникають уявлення про загробний світ, про долю [3, с. 117].

*Міфи про культурних героїв* властиві, як стверджує Л.П. Гекман, розвиненим міфологічним системам, оскільки вони оповідають про появу в народі тих чи тих культурних благ, а саме: уміння користуватися вогнем, займатися землеробством, писати, рахувати, знати закони і т. ін. [2, с. 93]. Цілком природно, що для появи подібних міфів культура повинна знаходитися на досить високому у технологічно-інструментальному плані, рівні розвитку суспільства [там само].

Інтерес становлять і *міфи про трикстер*, які здебільшого трактуються як міфи про двійника культурного героя, але його «низьку» іпостась. Трикстер зазвичай тлумачиться як шахрай, бешкетник, нетямущий, незграбний, недотепа, ненажера і розпусник [3, с. 125]. Трикстери притаманні для міфології північноамериканських індіанців. Як приклад Т. О. Чернишова наводить скандинавського трикстера Локі, який здатний мінятися місцями з Одіном, вірним богом.

Частотними є й так звані *календарні міфи* присвячені зазвичай Богам, який вмер і воскрес. В образі Бога відображені уявлення про природні цикли [там само, с. 127].

Викладене підтверджує сформульовану вище думку, про те, що міфи виникли у наслідок потреби людини пояснити походження всього живого на землі: природи, людини, про устрій світу, передбачення долі людства. У зв'язку з цим, спосіб пояснення виникнення всього живого на землі набуває специфічний характер, який докорінно відрізняється від наукового пояснення й аналізу світу. У міфі людина і суспільство взаємодіють з навколишньою природною стихією. Це означає, що людина не відокремлює себе від природи, суспільства і являють собою єдине, неподільне ціле. Як бачимо, свідомість у міфології представлена символами. Іншими словами це означає, що герої, дійові особи позначається певними явищами або поняттями. Отже, міф можна вважати першоосновою, першотворенням, до якого незастосовані людські уявлення про плин часу. У міфі всі герої і події представлені образами, емоціями, йому не властиві докори розуму. Світ у міфі пояснюється радше з віри, а не зі знання.

Таким чином, за результатами аналізу відповідної наукової літератури в роботі запропоновано узагальнену класифікацію міфів, до якої віднесено міфи про тварин, солярні міфи, космогонічні міфи, теогонічні міфи,

есхатологічні міфи, антропологічні міфи, міфи про культурних героїв, міфи про трикстер та календарні міфи.

### Література

1. Гальчук, О.В. (2008). Антична література: Навчальний посібник для студентів заочної форми навчання. Київ: Вид-во Київського славістичного університету, 210 с.
2. Гекман, Л.П. (2000). Мифология и фольклор Алтая: Учебное пособие для студентов вузов искусств и культуры. Барнаул: Изд-во АГИИК, 125 с.
3. Чернишова, Т.О. (1972). Наукова фантастика й сучасна міфотворчість. Київ: Молода Гвардія. 320 с.

## МОЛИТВА ДОКОРУ В УСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

*Лісовська А.О.*

*Одеський державний університет внутрішніх справ  
allalisovskaya55@gmail.com*

*This paper deals with results of the compositional structure of prayers as well as existence of specific prayer type – prayer of blame. Statements are proved and illustrated by means of abstracts from modern feature films.*

**Key words:** *film discourse, prayer texts, oral prayer.*

Одним із найдавніших культурно-ідеологічних складників приватної і колективної комунікації є релігійна комунікація, яка становить різні види релігійного дискурсу. Будучи однією з основних функцій релігійного дискурсу, молитовна функція пронизує більшість його жанрових зразків. Однак у своєму чистому вигляді вона реалізується в молитві, яка у повсякденному житті має досить широке розповсюдження. Попри розмаїття цілей і завдань, які молельник покладає на саму молитву, вона насамперед відображає суть релігійного дискурсу – об'єднання у вірі, піднесення благання до Всевишнього з проханням допомоги та спасіння, спілкування з Богом.

Сучасний кінематограф являє собою яскравий індикатор життя людей, у якому християнська релігія посідає важливе місце. В наших попередніх дослідженнях наведено характеристику молитов, вилучену з художніх кінофільмів Великобританії і США, що дало змогу створити авторську класифікацію молитов. Серед параметрів були обрані такі: авторитетності, ситуативної зумовленості та інтенційно-змістовний. Параметр авторитетності передбачає звертання персонажів кінофільмів до Господа з *канонічними* молитвами (що зафіксовано у Книзі Загальних Молитов) або із *неканонічними* (квасіспонтанними) молитвами, авторство яких начебто належить саме кіногероям. *Ритуальні* (повсякденні формальні) й *ситуаційні* (позаритуальні, спорадичні) молитви виокремлюємо залежно від умов і ситуацій, у яких знаходиться молельник. Проте головним параметром для складання класифікації молитов виявився інтенційно-змістовний параметр, згідно котрому виокремлюються молитви *прохання* (прохальні, благальні, клопотальні, каяття), *молитви подяки*, *молитви хвалебні*, *наративні молитви*. Під час дослідження було виявлено також ще один вид звернення до Бога, не

наведений у жодній з відомих класифікацій, який нами було запропоновано назвати *молитвами докору*, позаяк вони містять у певному розумінні дорікання Богові (Лісовська, 2019, 111). Зупинимось детальніше на аналізі молитви докору в усному англomовному кінодискурсі.

Докір під час молитви не можна вважати явищем, зумовленим сучасним життям. Біблія та Житіє Святих повні розповідей про людей, які у скрутних екстраординарних життєвих ситуаціях відчували себе покинутими Богом. “Боже мій, Боже мій, чому ти покинув мене?” (Мф. 27:46) – схожі формулювання можна прочитати в описах життя святих Іова, Івана Хреста, Матері Терези та ін.

У повсякденному житті люди покладають провину на Бога і відчують скорботу занедбаності, коли молитви зустрічаються з тишею, опиняючись сам на сам, чекаючи, але без відповіді. Сучасний кінематограф яскраво ілюструє розмаїття завдань молитви докору, доповнюючи емоційно забарвленні репліки відповідним музичним супроводом та паузацією.

- Молельники забувають про минулі здобутки та вірність Богові:

*Where are you? Why don't you answer me? I need you. These brothers and sisters of yours, The one did you want me to love. Let me tell you something. They smell, The have lice and tuberculosis. Am I to find you in them? Well you're ugly; you're drunk ... How could anyone ever love you? I need you, but you're not here. You've deserted me too, haven't you. I'm not who you thought I was. ('Entertaining Angels: the Dorothy Day Story')*

- Ставлять під сумнів його вплив на своє життя:

*God? Can you see me? I'm in a cage, a cage! Is this part of your plan, Lord? Is this part of your grand design? ... I think you're making a lousy job of this universe! I'm hungry, and I wanna go home. I am dirty and...and I don't deserve this! Why do you let the innocent suffer? .... Why do the bad guys always have to win? Why did you take my daughter away from me? Why did you take away Maddie?! ('Escape')*

- Ставлять у докір поточні негаразди:

*I pray to you day and night to give me the patience of Job, give me the wisdom of Solomon. And what do you give me? You give me the endless equivocations of a beautiful, young woman. ('One Night with the King')*

В Біблії зазначається: “People ruin their lives with the foolish things they do, and then they blame the Lord for it” (Proverbs 19:3). Дійсно, людина схильна звинувачувати вищі сили навіть у найдрібніших повсякденних негараздах:

- God, why didn't you help me keep my boyfriend?
- Why did you allow me to buy that dress?
- Why don't you get me a job? та ін.

У зв'язку з цим навіть з'явилася прохальна молитва, за частотою вживаності більш притаманна для мешканців США, яка не лише стверджує буденність докорів, але й фокусує молельника на спасінні у вірі:

*When our cell phone has gone missing, and our glasses can't be found, when our focus disappears and our aim is lost, when we blame you and ourselves for losing things, place us, O God, in that space beyond shame and blame, where we find our way, even when we can't see and can't call anybody but you. Amen*

Проте, слід зазначити, що підґрунтям для молитов докору частіше стають саме найбільш емоційні екстраординарні події у житті, слідством яких є відчай та відчуття образи:

- Why did you, God, make me grow up in this family?
- Why did you let my bellowed die?
- Why God? Why me?

Це твердження яскраво характеризує уривок з кінофільму, в якому головний персонаж зміг вивільнитися з полону, проте майже діставшись порятунку, втрачає друга. У відчаї він гнівно докоряє Богу:

*Lord, thy will be done. We were so close! We were so close! Why did you take him away? I don't know. He didn't deserve to die like that. I can't do this. I can't do this any more. I try to be a good father, you took my child from me. I try to be a good friend, and you take Malcolm from me. ('Escape')*

У деяких аналізованих кінофільмах персонажі не докоряли Богові у вигляді композиційно структурованої молитви, проте сюжет фільму характеризує докір за допомогою дій, а також невербальних символів, що яскраво демонструє роль невербального компонента передусім у цьому виді молитви. Зазвичай наприкінці наступає момент катарсису і покаяння:

*God, I'm sorry I ever doubted you. I'm sorry I didn't trust you. You know what you're doing, and you know what's best for me. From now on, I put all of my faith and all of my trust in you. ('I'm Not Ashamed')*

Отже, молитва докору займає чільне місце у сучасному англomовному кінематографі. Цей тип молитви часто поєднується з іншими видами молитов, такими як каяття і прохання або благання, залежно від ступеня емоційної спрямованості.



## Література

1. Кравченко, Н.О. (2017). Синергійність англомовного релігійного дискурсу (теолінгвістичний підхід): монографія / Н. О.Кравченко. Одеса: КП ОМД, 408 с.
2. Лавріненко, І.М. (2011). Стратегії і тактики зміни комунікативних ролей у сучасному англомовному кінодискурсі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Ірина Миколаївна Лавріненко; Харківський національний університет ім. В. Н Каразіна. Харків, 20 с.
3. Лісовська, А.О. (2019). Усна англомовна молитва в сучасному художньому кінодискурсі (інструментально-фонетичне дослідження): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 / Лісовська Алла Олегівна. Одеса, 168 с.
4. Book of Common Prayer, and Administration of the Sacraments, and Other Rites and Ceremonies of the Church, as Amended by the Westminster Divines in the Royal Commission of 1661, and in Agreement with the Directory for Public Worship of The Presbyterian Church in the United States/ Charles W. Shields. (1864). Philadelphia: William S. & Alfred Martien, 745.
5. Искатель Непрестанной молитвы, или Сборник изречений и примеров из книг Священного Писания и сочинений богомудрых подвижников благочестия о непрестанной молитвею. (1991). Москва: Правосл. Братство иконы «Неопалимая купина», 222 с.
6. Катехизис [Электронный ресурс]: [Вэб-сайт]. Электронные данные. Режим доступа: [https://azbyka.ru/otechnik/Aleksandr\\_Semenov-Tyan-Shanskij/pravoslavnyj-katehizis/](https://azbyka.ru/otechnik/Aleksandr_Semenov-Tyan-Shanskij/pravoslavnyj-katehizis/) (дата обращения 23.02.2020). Название с экрана.
7. Manser, M.H. (1989). Dictionary of Bible Quotations. London: Worldworth Editions Ltd, Cumberland House, 264 p.

## Список джерел ілюстративного матеріалу

1. 'I'm not ashamed' (2016, USA, biographical drama film).
2. 'Entertaining Angels: the Dorothy Day Story' (1996, USA, independent film).
3. 'Escape' (2017, GB, drama film).
4. 'One Night with the King' (2006, USA, historical epic film).

## ДИСТРИБУТИВНИЙ МЕТОД В ДЕСКРИПТИВНОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ

*Мамедова Кенуль Габиб*

*Бакинский государственный университет*

*konul.memmedova-bdu@mail.ru*

*The paper characterizes a distribution method of linguistic analysis referred to as the distributional analysis. This is a widespread method in American descriptive linguistics. The distributive analysis includes the dependence, types of replacement, distributive position, generally relations between compiler and head of construction. For descriptive linguistics distribution is the group of elements formed in the same environments.*

**Key words:** *distribution method, speech act, phrase, segment, element, contrast, non-contrastive distribution.*

Дистрибутивный метод, как известно, зародился в американской дескриптивной (описательной) лингвистике. В работе З. Харриса «Методы структурной лингвистики», опубликованной в 1951–61 гг., обширно описаны методы дескриптивной лингвистики.

Наиболее распространенными терминами в дистрибутивном методе являются конкретный речевой акт, фраза, сегмент, элемент. Фраза относится к звуку, словам, выражениям и оборотам в тексте. Разделение акта речи на члены является практическим описанием. Сегмент является неотъемлемой частью речевого акта. В дистрибутивном методе термин «сегмент» играет ключевую роль. Дескриптивные лингвисты работают именно над процессами сегментации и идентификации сегментов. Элемент рассматривается как абстрактный сегмент. Он определяется в процессе идентификации и унификации. Элемент является обозначенным сегментом. Сегмент, в свою очередь, относится к фразе, а элемент относится к описанию этой фразы.

В дистрибутивном анализе иногда также используется слово *окружение*. В английском языке это слово называют *environment* или *position*. Окружение может варьироваться и быть близким к другим элементам речевого акта. Исследователи азербайджанского языка подчеркивают, что «непосредственное воздействие элемента § может включать элементы, которые предшествуют ему (*aş, baş, iş, diş*) или следуют после него (*şil, şal, şit*). Полное окружение этого элемента охватывает весь набор элементов во фразе (*başla, dişlər* и т.д.). В последнее время параллельно с термином *окружение* также используется термин «коокурент» (*cooccurrence*) [2, с. 284].

В дистрибутивном методе используется термин «сегмент», а также термины «элемент» и «дистрибуция» (распределение). То есть во всех

случаях обробка елемента по отношению к другим элементам является дистрибуцией (распределением).

Основным материалом в дистрибутивном методе является конкретный акт речи. При анализе происходят два процесса: сегментация и идентификация. Существует эквивалентное и неэквивалентное отношение дистрибуции между сегментами. Если есть изменение, которое взаимозаменяемо без нарушения смысла того, о чем говорится, это называется свободным изменением. Примером этого может быть изменение звуков | q | = | ğ | – | дарога | : | дароға |, которое и представляет собой дистрибутивно-эквивалентная связь.

Контрастная дистрибуция может служить примером неэквивалентности. Когда два сегмента используются в разных выражениях, между ними есть контраст, например: *dağ-tağ* | d | : | t |. В процессе анализа мы также зарегистрировали дополнительную дистрибуцию. Два или более элемента обрабатываются таким образом, чтобы один из них применялся в иной области, или второй применяется в окружении, исключающем применение там второго элемента. Таким образом определяется дополнительная дистрибуция в русском языке на уровне фонем, например : | a | : | 'a' | – *мать* – *мять*.

Изучение методов дескриптивной лингвистики повлияло как на английский, так и на другие языки. В настоящее время лингвисты анализируют многие языки, пытаясь объяснить измененную систему сигналов. Процесс изучения того, что основано на формальных критериях, должен быть объективным. Распределение языковых единиц определяется, как правило, не их значением, а структурными особенностями.

В соответствии с дескриптивной теорией, для анализа языковой единицы необходимо использовать такие категории, как речь, предложение, структурный смысл, охват или местоположение, состояние, дистрибуция, контрастная, неконтрастная и дополнительная дистрибуция, морфема, алломорф, классы форм (типы) или положение, типы ситуаций.

О структурном смысле предложения говорил не только Л. Блумфилд, но и С.В. Щерба. Окружение языковой единицы составлено из группы единиц, близких к ней. Дистрибуция языковой единицы представляет собой сумму всех созданных ею окружений. Существует также второе определение дескриптивной лингвистики для дистрибуции: «дистрибуция – это класс элементов, возникающих в одном и том же окружении» [1, с. 51].

В свою очередь, контрастная дистрибуция трактуется как различия между двумя языковыми единицами в одном и том же контексте, которые

могут переходить из одной языковой формы в другую, например, *book-books*. Неконтрастная дистрибуция понимается в работе как различия между двумя языковыми единицами в одном и том же контексте, без перехода от одной языковой формы к другой, например: *hoofs-hooves*. В завершенной дистрибуции одна из двух языковых единиц встречается в определенном контексте, другая обычно встречается в ином контексте, например: (e) s [z], [s] [ɪz] *pens, taps, foxes*.

Морфема является языковой единицей и никоим образом не несет фонетически-семантического сходства с какой-либо иной формой. Другой вариант морфемы, встречающийся в определенных контекстах, называется алломорфом. Иначе говоря, морфема состоит из одного или нескольких алломорфов, которые находятся в завершенной дистрибуции и являются по существу одинаковыми. Общее окружение алломорфов может быть равно сумме окружения нескольких отдельных морфем. Алломорфы [z], [s], [ɪz] имеют ту же группу, что и нулевые суффиксы, напр.: *box-boxes, book-books, room-rooms*.

А. Смирницкий отмечал, что [z], [s], [ɪz] и [d], [t], [ɪd], и из них [z], [d] предназначены для носителей родного языка. Глухие варианты [s], [t] являются результатом процесса ассимиляции с предыдущими глухими согласными. Исторически между двумя фонемами одного типа сохранился [ɪ], то есть [ɪz], [ɪd]. Следующие пары слов свидетельствуют о роли фонем в дифференциации грамматических форм слов: *Man-men, take-took; Boy-boys, pay-paid*.

По утверждению А. Смирницкого, различные формы глагола *go* основаны на трех ведущих чертах. Автор их сравнивает с различными формами глагола *look*: 1) лексическое значение одинаково; 2) оба глагола находятся в дополнительной дистрибуции; 3) окружение исправленных форм идентичны суффиксным формам, например: «*go-went-gone; look-looked-looked*» [1, с. 53].

В структурной лингвистике классы (типы) форм или падежи, типы состояний классифицируются по диагностическому происхождению. Например, мы называем *cloth, paper* N, то есть классом существительного. Слова *diminish, grow* относятся к другому классу, который мы называем V – глаголом. Каждое существительное создается и используется глаголом.

### Литература

1. Irteneva, N.F., Barsova, O.M., Blokh, M.Y. & Shapkin, A.P. (1969). *Theoretical English Grammar (Syntax)*. M.: Higher School Publ.House, 144 p.
2. Раджабли, А. (2005). *Структурная лингвистика*. Баку: Нурлан, 530 с.
3. Sahlgren, M. (2008). The Distributional Hypothesis. From context to meaning // *Distributional models of the lexicon in linguistics and cognitive science (Special issue of the Italian Journal of Linguistics), Rivista di Linguistica*. Vol. 20, No. 1. P. 33-53.

## О ПОСЛОВИЦАХ И ПОГОВОРКАХ КАБУС-НАМЕ

*Мамедова Рена Гамид*

*Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан*

*M\_R\_G\_@mail.ru*

*The article is dedicated to Qabus-nama, authored by Unsur al-Meali Keikavus ibn-Iskender ibn-Qaboos ibn Wushmagir ibn-Ziyar. It addresses issues of the history of its writing, publications and translations. The author's role in the formation of classical Persian prose, as well as in the upbringing of the young generation, is noted. The article provides examples of proverbs, sayings and words of wisdom used in the work.*

**Key words:** *Keykavus, Kabus-name, proverbs and sayings.*

Кабус-наме, автором которой является внук эмира Кабуса Унсур-ал-Меали Кейкавус ибн-Искендер ибн-Кабус ибн Вушмагир ибн-Зийар, написана в XI веке в назидание своему сыну Гиланшаху. В работе, состоящей из сорока четырех глав, автор делится своим богатым жизненным опытом и знаниями в различных сферах деятельности. Он говорит о своем сочинении как о книге назиданий и советов, в которой он, как любящий и заботливый отец, всячески старается уберечь своего сына от возможных ошибок и направить на верный путь в решении различных жизненных вопросов. Свои представления, размышления и мысли автор зачастую передает и подтверждает посредством пословиц, поговорок и мудрых изречений, в которых выражена и сохранена многовековая мудрость народа.

Произведение написано после арабского завоевания, когда литература в Иране уже долгое время развивалась на арабском языке. Известно также, что в период работы над сочинением автор и его окружение уже утратили свою былую мощь и богатство. В существующих условиях, несмотря на все старания автора писать на своем родном языке, сохраняя слова и обороты, стиль и грамматический строй, свойственный его времени, в произведении, тем не менее, используются арабские слова и выражения. Не случайно в тексте приводятся мудрые изречения, как на персидском, так и арабском языках, что, в свою очередь, привносит еще больше красок в общий колорит сочинения, и придает еще большую выразительность языку произведения. Рассмотрим некоторые из них:

اگر از تو کار بستن خیزد خود پسندیده آمد و الا من آنچه شرط پدری بود بجای آورده باشم که گفته‌اند  
که: بر گوینده جز گفتار نیست چون شنونده خریدار نیست جای آزار نیست. [2, 4]

Если ты будешь повиняться, то этого и достаточно, если же нет – то, что требовалось от отца, я выполнил, ведь говорят же: дело говорящего сказать *да*, и только, а если слушатель не принимает, незачем обижаться [3, 46].

گفته‌اند که: پند حکما و ملوک‌شنیدن دیده‌ء خرد را روشن کند که توتیای چشم خرد حکمتست. [2, 49]

Говорят: выслушивание советов мудрецов и царей увеличивает силу очей разума, ибо сурьма и тутия для глаз разума — мудрость. [3,83]

چنانکه ارسطاطاليس می‌گوید: حکمت «الشباب نوع من الجنون». [2,56]

Как сказал мудрец Аристотель, юность — некий вид безумия. [3,89]  
اما چون در کارزار باشی آنجا سستی و درنگ شرط نباشد چنانکه تا خصم تو بر تو شام خورد تو برو چاشت خورده باشی. [2,98]

О сын, когда будешь в бою, там нельзя быть медлительным и вялым; раньше, чем враг, победив, над тобой поужинает, ты должен успеть, победив, над ним позавтракать [3,122].

حکیمان گفته‌اند: کوشا باشید تا آبادان باشید و خرسند باشید تا توانگر باشید و فروتن باشید تا بسیار دوست باشید. [2,104]

Мудрецы сказали: трудитесь, чтобы процветать, и довольствуйтесь малым, чтобы быть богатыми, и будьте смиренны, чтобы иметь много друзей [3,126].

خفته را ببانگی بیدار توان کرد و تن زده را بصد بانگ بوق و دهل بیدار نتوان کردن. [2,119]

Спящего можно разбудить одним окриком, а ленивого ни трубами, ни барабанами не разбудишь [3,138].

و از سود طلب کردن عیب مدار که گفته‌اند: شعر، ببايد چميد ار بخواهی چريد. [2,120]

И ищи выгоды и не стыдись этого, ибо говорят: надо изворачиваться, если хочешь купить [3,140].

و در مثل گویند که: اسب و جامه را نیکو دار تا اسب و جامه ترا نیکو دارد. [2,123]

Есть поговорка: береги коня и одежду — сберегут тебя конь и одежда [3,143].

گفته‌اند که: زن نیک عافیت زندگانی بود. [2,129]

Ведь говорят: хорошая жена — спасение жизни [3,148].

چنانکه گفته‌اند: حکمت «من لم یؤدبه و الداه‌آدبه اللیل و النهار» و همین معنی بعبارتی دیگر جدّ

من

شمس المعالی رحمة الله علیه‌گوید: {من لم یؤدبه الابوان یؤدبه الملوان}. [2,135]

Как говорят: кого не воспитали родители его, того воспитают ночи да дни [3, 153].

که گفته‌اند: دوست نیک گنجی بزرگست. [2,139]

Ведь говорят; добрый друг – великое сокровище [3,157].

گفته‌اند: دو گروه مردم سزاوار ملامت باشند: یکی ضایع کننده حق دوستان و دیگر ناشناسندهء کردار نیکو. [2,141].

Говорят: два разряда людей достойны порицания, один — нарушающие права друзей, другой — не признающие добрых дел. [3,159]

با افزونی جویان مچخ و تغافل کن اندر کار ایشان که آن افزونی‌جستن خود ایشان را افگند که همواره سبوی از آب درست نیاید. [2,149].

С теми, кто ищет возвышения, не спорь и не обращай на них внимания, ибо та погоня за многими их и повергнет [в прах], ведь кувшин не каждый год возвращается с водой целым [3, 165].

و اگر حاجت بلییمی افتد خویشان را بجای رحمت دان که گفته‌اند که: سه تن بجای رحمت‌اند: خردمندی که زیر دست بی‌خردی بود، و ضعیفی که قوی‌تر وی مسلط بود، و کریمی که محتاج لییمی بود. [2,155].

А если будет у тебя нужда к низкому человеку, знай, что ты достоин сожаления, ибо говорят: три вида людей достойны сожаления — разумный, который подчинен неразумному, сильный, над которым будет главенствовать слабый, и великодушный, который будет нуждаться в низком [3, 170].

و زیرکان گویند: اصل بازرگانی برجهل نهاده‌اند و فرع آن بر عقل، چنانکه گفته‌اند: «لو لا الجهال لهلك الرجال» یعنی اگر نه بی‌خردانندی جهان تباه شدی. [2,166].

Мудрецы говорят: основа торговли покоится на глупости, а производные её дисциплины — на разуме. Как говорят: если бы не глупцы, погибли бы мужи, т. е. если бы не было неразумных, мир бы разрушился [3,180].

زیرکان گفته‌اند که: شرم بسیار از روزی بکاهد. [2,168].

Хитрецы говорят: застенчивость уменьшает хлеб насущный [3,181].  
اندر مثل آمده‌است که: دیو آزموده به از مردم نا آزموده. [2,171].

Есть поговорка: испытанный див лучше неиспытанного человека [3, 184].

و کار خویش جمله بدست کسان باز مهل، چه گفته‌اند که: بدست کسان مار باید گرفت. [2,171].

Дела свои целиком другим не поручай, ибо говорят: чужими руками змею ловить хорошо выходит [3, 184].

ارسطاطالیس را پرسیدند که: قوت خرد از چیست؟ گفت: همه کس را قوت از غذا باشد و غذای خرد حکمتست. [2,263].

Как спросили мудреца Аристотеля: «В чем сила разума?» Он ответил: «У всех сила от пищи, а у разума — от мудрых изречений» [3, 260].

Считается, что «Кабус-наме» в средние века была настольной книгой отдельных правителей, религиозных деятелей и учителей. Сочинение, будучи источником знаний и мудрости, и по сей день вызывает интерес у широкого круга читателей, играет важную роль в воспитании молодого поколения. Не

случайно, що «Кабус-наме» неоднократно переиздавалась в Ірані, а також переводилась на багато мов світу, і по сьогоднішній день не втратила своєї актуальності.

### **Література**

1. Юсофі Голам-Хосейн. (1385/2007). Избранное из Кабус-наме. Издательство Амир Кабир, Тегеран, 443 с.
2. Юсофі Голам-Хосейн. (1378/2000). Кабус-наме. Наука и культура. Тегеран, 609 с.
3. Бертельс, Е.Э. (1958). Кабус-намэ. Издательство восточной литературы, Москва, 296 с.
4. Рубинчик, Ю.А. (1983). Персидско-русский словарь. Москва, 864 с.



## УЧАСТЬ ФОНЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ МОВИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕКСТІВ АФОРИЗМІВ

*Марценюк Вікторія Василівна*

*Національний технічний університет України*

*«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

*vika.martseniuk@gmail.com*

*The paper is a study of the role the phonetic means play in realizing the text of an aphorism. The author analyzes the interplay of a set of phonetic expressive means organizing the aphorism (alliteration, sound parallelism, rhythm, rhyme and rhythmic parallelism) that highlight its semantic centers and contributes to its correct decoding as well as is capable of realizing its subliminal potential.*

**Key words:** *aphorism, quotation, phonetic expressive means, rhythm, alliteration, sound parallelism, subliminal effect.*

Афоризм належить до художніх творів малої форми, суттєву роль у структурній побудові яких відіграють саме фонетичні засоби. До таких засобів, у першу чергу, відносять римовані співзвуччя, ритм, алітерацію й асонанс, які традиційно вважаються такими засобами виразності, що сприяють текстовій цілісності афоризму, слугують його запам'ятовуванню та здатні здійснювати сугестивний вплив на реципієнта.

Зазначимо при цьому, що рима, або співзвучність закінчень, є досить дієвою в мовленнєвій структурі афоризму, оскільки передає музичне чуття твору, здійснюючи сугестивний вплив на його реципієнта [2].

Так, римоване співзвуччя, яке зазвичай притаманне англійським пареміям (напр.: *a little pot is soon hot; velvet paws hide sharp claws*), також зустрічається і в коротких афоризмах, напр.: *Seeing is not always believing* (Martin Luther King, Jr.) [4, с. 31], *What the mind of man can conceive and believe, it can achieve* (Napoleon Hill) [6, с. 4], *Success is 10 percent inspiration and 90 percent perspiration* (Thomas Edison) [там само, с. 33].

Найбільш поширеним явищем, характерним для структури афоризмів, є алітерація. Алітерація у широкому розумінні – це повторення приголосних звуків на початку близько розташованих наголошених складів [1]. За своєю природою алітерація буває різних типів, але найбільш розповсюдженим є повторення одного й того самого приголосного у суміжних інтонаційних групах, напр.: *Better a witty fool than a foolish wit* (William Shakespeare) [4, с. 70]; *Four steps to achievement: plan purposefully, prepare prayerfully, proceed positively, pursue persistently.* (William A. Ward) [6, с. 42].

Виконаний аналіз ілюстративного матеріалу дозволяє також говорити не про окремі випадки реалізації алітерації у межах текстів афоризмів, але також і про комплексне функціонування в них засобів сегментного рівня у формі звукового паралелізму (одночасне поєднання алітерації, асонансу та повторення звукосполучень і співзвучних чи однакових слів): *A right delayed is a right denied* (Martin Luther King, Jr.) [4, с. 26]; *Suit the action to the word, the word to the action* (William Shakespeare) [там само, с. 74]; *Turn wounds into wisdom* (Oprah Winfrey) [5, с. 30]; *We grow great by dreams. All big men are dreamers* (Woodrow Wilson) [6, с. 39].

На нашу думку, явище звукового паралелізму слугує виокремленню семантично промінантних лексичних одиниць афоризму, інтенсифікує його етичну ідею, викликаючи в реципієнта асоціативне коло ідей, пов'язаних із семантикою та емоційно-прагматичним потенціалом тексту, та забезпечуючи таким чином його сугестію.

Іншим фонетичним засобом створення образності афоризмів та реалізації його сугестивного потенціалу є регулярний правильний ритм актуалізації його тексту, наприклад: *You just can't beat the person who never gives up* (Babe Ruth) [6, с. 6]; *You may be disappointed if you fail, but you are doomed if you don't try.* (Beverly Sills) [там само, с. 16].

З'ясовано також, що синтаксичний паралелізм, який також часто характеризує афористичні вислови, супроводжується, як правило, ритмічним паралелізмом, тобто повторенням в паралельних синтаксичних конструкціях однієї й тієї самої ритмічної моделі, наприклад: *Success is never ending, failure is never final.* (Dr. Robert Schuller) [6, с. 3]; *Work like you don't need the money. Love like you've never been hurt. Dance like nobody is watching* (Mark Twain) [там само, с. 4]; *Motivation is what gets you started. Habit is what keeps you going!* (Jim Ryun) [там само, с. 4]; *Success is getting what you want. Happiness is wanting what you get* (Dale Carnegie) [там само, с. 44]; *If you don't go after what you want, you'll never have it. If you don't ask, the answer is always no. If you don't step forward, you're always in the same place.* (Nora Roberts) [там само, с. 14].

Реєструвалися також афоризми, у яких кожне речення є закінченим судженням, а їхнє ритмічне повторення створює ефект еквівалентності, навіть за наявності семантичних розбіжностей. Такий ефект у цьому випадку посилюється ще й уживанням анафори:

- (1) *Sow an act, and you reap a habit.*  
*Sow a habit, and you reap a character.*

*Sow a character, and you reap a destiny* (Charles Reade) [3, с. 46].

(2) *I don't dream at night, I dream all day. I dream for a living* (Steven Spielberg) [6, с. 42].

Отже, для афоризму як типового тексту малої форми характерною є взаємодія різних засобів сегментного рівня мови, серед яких найчастотнішими зареєстровано звуковий паралелізм і паралелізм ритмічної моделі суміжних інтоногруп. Відображена взаємодія фонетичних засобів у вираженні тексту афоризму має досить вагоме функціональне навантаження: вона акцентує увагу реципієнта на його ключових словах, підсилює загальну ритмічність тексту, підвищує рівень актуалізації його емоційно-прагматичного потенціалу, що, у свою чергу, здатне активізувати когнітивно-креативну діяльність реципієнта під час декодування смислу афоризму та сприяти його фіксації у пам'яті індивіда.

### Література

1. Гальперин, И. Р. (1981). *Стилистика английского языка*. Москва: Высшая школа, 316 с.
2. Кунин, А.В. (1986). *Курс фразеологии английского языка*. Москва: Высшая школа.
3. Gray, R. (2003). *A treasury of memorable quotations*. Macmillan Collector's Library, 416 p.
4. *Quotes and Quotations from Famous People*. Retrieved from: <http://englishtips.org/1150830708-quotes-and-quotations-from-famous-people.html>
5. *200 Motivational Quotes. An Inspirational Reference*. Compiled by Clint Cora. Mississauga, Ontario, Canada, 2011. 41 p. Retrieved from: <http://www.ClintCora.com>
6. *Daily Success Quotes*. Compiled by Steve Strahl. Lion Publications, 44 p. Retrieved from: <https://www.discoveryhub.net/how-to-books.html>

## ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ МОВЦЯ ЗА ФОНЕТИЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ ЙОГО МОВЛЕННЯ

### IDENTIFIKATION DER CHARISMATISCHEN MERKMALE IN PROSODIE UND GESTIK DER GRASSROOTS-POLITIKER

*Prof. Dr. Natalja Petljutschenko*

*Staatliche Universität für innere Angelegenheiten Odessa, Ukraine*

[natalja.petljutschenko@onua.edu.ua](mailto:natalja.petljutschenko@onua.edu.ua)

*This paper presents a methodology for identification of the charismatic characteristics in the prosody and gesture of potential grassroots politicians. The important point here is the moment of the first public attribution of charisma, i.e. the initial recognition of a public person as a charismatic leader in media or in social networks. Discursive portrayal of potential charismatic leaders in German and Ukrainian grassroots initiatives and singling out of their contrastive features are based on four parameters (biological, social, psychological, discursive) that form their charismatic discourse portraits. A decisive importance is given to the rhetoric of public appearances, expressive combative position, prosodic and co-speech gesture characteristics, which are perceived and attributed to as charisma.*

**Key words:** *linguistic personality, charisma, grassroots movement, Germany, Ukraine, attribution, appeal, prosody, gesture, mimics.*

Als erstes wäre hier zu nennen, dass das Phänomen Charisma in jüngerer Zeit zunehmend in den Fokus wissenschaftlichen Interesses gerückt ist. Eine Suchanfrage zu den Stichwörtern "Charisma + Politik" resultiert in einem reichen und aktuell anwachsendem Bestand an Arbeiten, aus dem Gebiet der Publizistik, aber auch aus Arbeiten mit wissenschaftlichem Anspruch. Dies gilt sowohl *für traditionelle Diskurse* wie Theologie, Soziologie, Politikwissenschaft, Geschichte, Führung – wo man vor allem sehr streng an Max Weber orientiert denkt, dass Charisma nicht eine substantielle Eigenschaft einer Person, sondern eine Zuschreibung ist [1]. Charisma hat man nicht, sondern erhält es, als auch *für neue Diskurse* wie Medien, Literaturwissenschaft, Archäologie, Sexualforschung, Theaterwissenschaft, Sprachwissenschaft – wo man mehr an Charisma als persönliche Qualität denkt, deren Grundlage psychologische Eigenschaften wie Attraktivität also Ausstrahlung und/oder *emotionelle Zustände* wie Begeisterung, Inspiration sind [5]. Beide werden individuell unterschiedlich bewertet und hängen im Wesentlichen von den Erwartungen des Betrachters ab [4].

Wir stellen eine Hypothese auf, dass charismatische Perioden in der Geschichte einer Gesellschaft oder eines Landes eine sinusförmige Änderung darstellen, wobei nach einer stark geprägten charismatischen Phase eine schwach

geprägte charismatische Phase folgt, und die beiden alternieren also sie wechseln sich miteinander, was dem Schwingen des Pendels oder harmonischen Luftschwingungen ähnelt [2, 162]. So können wir extrapolierend eine Annahme machen, dass nach solch einer langwierigen rationalisierten Phase wieder ein *Bedarf nach einer Figur mit Charisma* hoch sein könnte und dass einer oder eine bald auftauchen und eine neue charismatische Phase auslösen wird.

Für geplante Identifikationsexperimente sind jetzt folgende Muttersprachler Deutsch/Ukrainisch von großem Interesse, die aus den alternativen politischen Bewegungen (PEGIDA, DDFE, Freie Wähler NRW) und *aus den gesellschaftlichen Initiativen "von unten" - Hilfsorganisationen, Graswurzel-Journalismus, Protestbewegungen, Jugend- und Studenteninitiativen* - hervorgehen und die Führungspositionen in den Initiativen haben und/ oder Führungsqualitäten im mündlichen Diskurs aufweisen. Das authentische Sprachmaterial (Originalaufnahmen) setzt sich aus öffentlichen Auftritten aller Art von ukrainischen (Nadia Savchenko, Wolodymyr Parasjuk, Dmytro Jarosch, Mykhailo Havryliuk, Tanja Chernowol, Andrij Parubij) und deutschen (Marina Weisband, Serge Menga, Lutz Bachmann, Kathrin Oertel, Markus Frohnmaier (bis Februar 2018 Bundesvorsitzender der Junge Alternative für Deutschland (JA)) *Grassroots-Charismatiker* zusammen [2, 163].

Es sind folgende Prozeduren eines Identifikationsexperiments erarbeitet  
1) Sammeln und Auswerten von Sprachmaterial und Bildung einer Datenbank von Audio/Video-Sprachmustern der VertreterInnen der modernen Graswurzelbewegungen in Deutschland und in der Ukraine; 2) Ausarbeitung der Klassifikationsmerkmale einer potenziell charismatischen Figur (biologische, soziale, psychologische, sprachlich-gestische usw.) und Erstellen eines Programms des Experiments; 3) Auswahl der Informanten für das Identifikationsexperiment; 4) Aufbau vom Experiment zur Identifikation der charismatischen Merkmale in der Rede und Gestik der deutschen und ukrainischen VertreterInnen der modernen Graswurzelbewegungen mit einer weiteren Auswertung der kontrastiven Untersuchungsergebnisse. Die Bewertungsantworten von Versuchspersonen werden in speziellen Fragebogen protokolliert und systematisiert.

Identifikation der charismatischen Merkmale in der Prosodie und Gestik der deutschen und ukrainischen Grassroots-Politiker wird nach zwei Gruppen von Charisma-Korrelaten bewertet werden.

(1) Bestimmung der *prosodischen Charisma-Korrelate*: (1) akzentuierte Silben in Syntagmen (stark, unauffällig, schwach), (2) Sprechtempo (schnell, normal, langsam), (3) Tonverlauf (steigend, fallend, steigend-fallend; melodios,

normal, monoton), (4) Lautstärke (groß, normal, gering), (5) Pausieren (flüssig (ohne Pausen), stockend (mit Pausen), gefüllte Pausen/Denkpausen, (6) rhapsodische Prosodie (wellenartige prosodische Intensivierung aller akustischen Parameter wie Dauer, Tonhöhe und Intensität an den prominentesten Stellen und von dem Beginn bis zum Ende des Auftritts);

(2) Bestimmung der *gestischen Charisma-Korrelate*: (1) Lage der Hand/der Hände an den Kulminationsstellen des Appells über der Schulterlinie, (3) die Form der Hand (Faust, offene Handfläche oder Faust mit gestrecktem Zeigefinger), (4) Charakter der Bewegung (impulsiv), (5) Richtung der Handbewegung (zum Publikum und nach oben) Mimik, (6) synchronisierte oder asynchrone Handbewegungen an den Höhepunkten des Appells. (7) gestische Intensivierung und aktive Körperwendungen als kinetische Marker der charismatischen Begeisterung [3, 192].

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Identifikation der potenziellen Charismatiker mit Rollenmodelle und Vorbild überein stimmt. Je charismatischer eine Person wirkt, desto stärker wollen sich die Geführten oder Anhänger mit ihr identifizieren. Für potenzielle Führungskräfte mit Charisma in der Praxis bedeutet dies: Je mehr die Geführten sie nachahmen, sie als Vorbild nehmen und sich mit ihr identifizieren, desto charismatischer wirken sie. Der Begriff "*Grassroots-Charisma*" bedarf weiterer Überlegungen und erfordert seine weitere Füllung, kann als eine Metapher für das keimende Charisma (Charisma im Keim), z. B. im pädagogischen Ansatz. Die weitere Ausarbeitung der Klassifikationsmerkmale einer potenziell charismatischen Figur schließt (1) biologische (Geschlecht, Alter, Phänotyp, Körpergröße, Körperbau), (2) soziale (Nationalität, Herkunft, Bildung, Religiosität, Tätigkeitsbereich), (3) psychologische (Charaktertyp, Kontaktfähigkeit, Emotionalität, Authentizität, Inszenierung) und (4) individuelle (Sprache, Prosodik, Gestik, Mimik, Proxemik, Sprechweise, Atemtechnik) Kriterien ein und wird durch Identifikationsexperimente nachgeprüft.

### Literatur

1. Петлюченко Н. В. Харизматика : мовна особистість і дискурс : монографія / Н. В. Петлюченко. – Одеса : Астропринт, 2009. – 464 с.
2. Petljutschenko N. *Grassroots-Charisma*: diskursive und experimentell-phonetische Identifikation potenzieller Charismatiker in der Graswurzelbewegung Deutschlands und der Ukraine / Н. В. Петлюченко // Одеський лінгвістичний вісник : зб. наук. праць; Національний університет "Одеська юридична академія". – Вип. 11. – Одеса : «Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С.159–166.

3. Petlyuchenko N. Aggressive Rhetoric: Prosodic and Kinetic Means / Nataliya Petlyuchenko, Anna Artiukhova // Proceedings of International Conference "Gesture and Speech in Interaction" (GESPIN). – Nantes, France, September 2-4, 2015. P. 191–194.

4. Petlyuchenko N. Servant of the People as a Collective Avatar of Zelensky's Charisma: Phenomena of Ukraine's 2019 Electoral Discourse/ Nataliya Petlyuchenko // Proceedings of International Conference "NANO-2019: Limits of Nanoscience and Nanotechnologies". Chisinau, Moldova, 24-27 September, 2019. P.89.

5. Petlyuchenko, N. Charisma & female expressiveness: Language, ethnoculture, politics / Natalia Petlyuchenko, Valeria Chernyakova // *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Poland, 2019, IV (1), June 2019, P. 83-132.

## РЕЗУЛЬТАТИ АКУСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ДИНАМІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗАСТРЯГАЮЧИХ АКЦЕНТУЙОВАНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ

*Андрущенко І.О.*

*Київський національний лінгвістичний університет*

*irmaand@ukr.net*

*The paper presents the results of the acoustic analysis of the dynamical features of public speeches realized by the English speaking obsessive-compulsive accentuated personalities.*

**Key words:** *public speeches, obsessive-compulsive accentuated personalities, dynamic features, acoustic analysis.*

Опрацювання результатів, одержаних на підставі проведення акустичного аналізу з їхньою подальшою лінгвістичною інтерпретацією, уможливило опис просодичного оформлення публічного мовлення застрягаючих акцентуєваних особистостей взагалі та динамічних характеристик зокрема. Мета здійсненого дослідження полягала у встановленні динамічних характеристик інтонаційної організації ключових фрагментів трьох структурно-композиційних частин інавгураційних і програмних промов, виголошених прем'єр-міністрами Великої Британії і президентом США (друга половина ХХ століття), яким притаманна застрягаюча акцентуація характеру (Г. Вілсон, Л. Б. Джонсон, Дж. Мейджор).

Дослідження динамічних характеристик інтоногруп інавгураційних і програмних промов, актуалізованих застрягаючими акцентуєваними особистостями, дозволило встановити, що у *вступній частині* промов **максимум інтенсивності** локалізується переважно на такті (32,76%). Наступним за рекурентністю локалізації максимуму інтенсивності є передтакт (27,59%), семантичне значення якого підсилюється за рахунок вимовляння його з підвищеною чи високою гучністю, на середньо-підвищеному чи високому тональному рівні. Розташування максимуму інтенсивності на ядрі (24,14%) та наголошеному складі шкали (15,52%), маркованим спеціальним підйомом, у вступній частині є досить частотною, оскільки на початку публічних політичних виступів застрягаючі акцентуєвані політики традиційно апелюють до аудиторії з метою залучити її на свій бік, налаштувати на сприйняття виголошуваних ідей і заручитися підтримкою виборців для реалізації планів майбутнього розвитку країни.



*Основній частині* притаманні найвищі показники локалізації максимуму інтенсивності на такті (41,59%), наступним за частотою є ядерний складоносій (38,94%), відсоток якого суттєво зростає порівняно із вступною частиною (24,14%), що вказує на впевненість і категоричність мовців, їхнє глибоке переконання у правильності обраного подальшого шляху розбудови держави. При цьому, основній частині властивим є зменшення кількості інтоногруп, у яких максимум інтенсивності локалізується на передтакті (11,51%) та іншому наголошеному складі шкали (7,96%), показники яких зменшилися у двічі, що свідчить про зміщення акцентів на смислових центрах, розташованих на ділянках інтоногруп "такт" і "ядро".

Щодо результатів аналізу *заключної частини*, то тут зареєстровано переважання локалізації піку інтенсивності на ядерному складоносіїві (45,28%) на відміну від основної частини, де інформація, що розміщується на ділянці "ядро" відіграє менш значущу роль у передачі смислу цієї структурно-композиційної частини промов. Наступним за рекурентністю локалізації максимуму інтенсивності є такт (30,19%), відсоток якого помітно знижується порівняно з основною частиною і становить (30,19%). Дещо зростає частка розміщення максимуму інтенсивності на передтакті інтоногруп (16,98%) і залишається майже незмінною на наголошеному складі (7,55%) у зіставленні з основною частиною.

Дослідження частоти показників **діапазону інтенсивності** інтоногруп у *вступній частині* інавгураційних і програмних промов застрягаючих акцентуєваних особистостей, зафіксувало домінування інтоногруп у зонах середнього (39,66%) і розширеного (39,66%) діапазону інтенсивності. Кількість інтоногруп, виголошених у звуженій зоні (15,52%) є досить частотною, при цьому найнижча частка інтоногруп зреалізована у вузькій (3,44%) і широкій (1,72%) зоні діапазону інтенсивності.

*Основна частина* характеризується збільшенням частки інтоногруп у зоні розширеного діапазону інтенсивності (49,56%). Водночас, зменшується відсоток інтоногруп у зоні середнього діапазону, що свідчить про підвищення рівня емоційного збудження політиків під час виголошення ними ключових пунктів програми подальшого розвитку країни, оскільки успішне донесення і сприйняття їх слухачами визначає рівень підтримки політичних лідерів і є вирішальним у подальшій політичній боротьбі за пост очільника держави. Щодо частоти інших різновидів діапазону інтенсивності, то частка інтоногруп, виголошених у звуженому діапазоні залишилася майже незмінною і становить

14,16%, у широкому — 2,65%, зону вузького діапазону інтенсивності у цій структурно-композиційній частині промов не зареєстровано.

Аналіз динамічних характеристик *заключної частини* промови показав переважання середнього діапазону інтенсивності (37,74%), наступною є зона розширеного діапазону (30,74%). Значно зростає відсоток інтоногруп, актуалізованих у звуженому діапазоні інтенсивності (22,64% порівняно з основною частиною 14,16%) і вузькому (9,43% — в основній частині інтоногруп цього різновиду діапазону зафіксовано не було). Разом з тим, для цієї частини промов застрягаючих акцентуйованих особистостей виголошення інтоногруп у широкому діапазоні інтенсивності не є властивим. Така дистрибуція динамічних характеристик у заключній частині промов вказує на бажання політиків додатково привернути увагу до найвагоміших пунктів промов та заручитися підтримкою виборців для їх втілення.

Типові динамічні характеристики публічного мовлення особистостей із застрягаючою акцентуацією характеру наочно ілюструє фрагмент вступної частини інавгураційної промови Л. Б. Джонсона: *We are one nation and one people. Our 'fate as a ,nation | and our 'future as a ,people | 'rest \not<sup>ξ</sup>u'pon \one ,citizen, | but u'pon \all ,citizens. || That is the majesty and the meaning of this moment.* (Johnson, 1965).

Тут початок висловлення (*Our 'fate as a ,nation | and our 'future as a ,people |*) актуалізується з помірною гучністю, яка підвищується у його фінальній частині (*'rest \not<sup>ξ</sup>u'pon \one ,citizen, | but u'pon \all ,citizens*) та передає тверду позицію мовця щодо необхідності спільної роботи громадян та уряду для досягнення кращого майбутнього народу. Водночас фрагмент наведеного прикладу (*Our 'fate as a ,nation | and our 'future as a ,people*) має паралельні граматичні й, відповідно, інтонаційні конструкції, які створюють плавний ритмічний малюнок і контрастують з наступною інтонаційною групою (*'rest \not<sup>ξ</sup>u'pon \one ,citizen*), оформленою складним інтонаційним контуром, де заперечна частка *\not* вимовляється з високим спадним тоном з великою швидкістю зміни його руху. В цілому, цьому фрагменту, реалізованому на високому тональному рівні, й, відповідно, у розширеному тональному діапазоні за допомогою усіченої шкали у поєднанні із середньо-пониженим спадно-висхідним тоном, властиве енергійне та категоричне звучання.

Отже, отримані результати дослідження динамічних характеристик публічного мовлення політиків із застрягаючою акцентуацією характеру дозволяють стверджувати, що їхньому мовленню у вступній і основній частинах інавгураційних і програмних промов притаманна локалізація максимуму інтенсивності на такті, тоді як в заключній частині максимум інтенсивності здебільшого локалізується на ядерному складоносіві. Щодо варіювання діапазону інтенсивності у межах структурно-композиційних частин аналізованих промов, то у вступній і заключній частинах промов зареєстровано домінування інтоногруп, актуалізованих у зоні середнього діапазону, тоді як заключна частина характеризується реалізацією інтоногруп у розширеному діапазоні інтенсивності.

### Література

1. Johnson, L. B. (1965). Inaugural Address, 20 January 1965 Retrieved from <http://www.americanrhetoric.com/speeches/lbjinauguraladdress.htm>.

## ФОНЕТИЧНІ РОЗБІЖНОСТІ У СИСТЕМІ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ДІАЛЕКТУ АНГЛІЇ

*Колісник М.П.*

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
[m.p.ruda@gmail.com](mailto:m.p.ruda@gmail.com)*

*The article presents the results of experimental study of the specificity of deviations in the consonant system registered in the pronunciation of the English north-eastern dialect speakers within the period of 1960-2010 years. The nomenclature of segmental units of the north-eastern dialect consonant system was determined by means of auditory and comparative analyses of segmental phonetic units' deviations from the orthoepic norm of the English language.*

*Key words:* North-eastern dialect, English language, pronunciation norm, phonetic deviations, consonant system.

Найхарактернішою ознакою будь-якого мовного відхилення від стандартного варіанту мови є розбіжності зафіксовані на її фонетичному рівні, позаяк звуки як словоформи матеріально реалізують лексеми (De Leeuw, 2018, с. 2). Більше того незначні відхилення від орфоепічної норми можуть повідомити про регіональну, а також і соціальну належність мовця. Тому метою нашої праці є поглиблення та систематизація наукових уявлень про північно-східний діалект Англії шляхом установлення номенклатури конкретних відхилень у системі північного сходу Англії 1960-2010 років.

Під час аналізу приголосних у мовленні носіїв північно-східного діалекту Англії аудитори-фонетисти послуговувалися такими параметрами:

- 1) активний орган мовлення, який бере участь у вимовлянні приголосного, і місце перешкоди;
- 2) тип перешкоди і спосіб продукування шуму;
- 3) дзвінкість / глухість.

Таким чином аудитивний аналіз експериментального матеріалу мовлення носіїв північно-східного діалекту Англії, зафіксованого за 1960-2010 роки дав змогу виокремити й систематизувати такі типові відхилення в актуалізації приголосних від вимовного стандарту:

- 1) некоректна реалізація алофонів **фонем** [l], а саме відсутність його темного алофона [ɫ], тобто наявність її палаталізованого варіанта в усіх позиціях, наприклад: *field* /fi:l' d/ замість /fi:ld/, *school* /sku:l' / замість /sku:l/;
- 2) заміна задньоязикового **сонанта** [ŋ] на апікально-альвеолярний [n], наприклад: *saying* /'seɪn/ замість /'seɪŋ/, *think* /θɪnk/ замість /θɪŋk/;

- 3) опущення **фонем** [h] на початку слова, наприклад: *he* /i:/ замість /hi:/, *his* /ɪz/ замість /hɪz/;
- 4) опущення **фонем** [ð] у службових словах, наприклад: *than* /æn/ замість /ðæn/, *the* /i:/ замість /ði:/;
- 5) опущення **фонем** [d] у ненаголошених позиціях, наприклад: *didn't* /dɪnt/ замість /dɪdnt/, *said* /se/ замість /sed/;
- 6) опущення **фонем** [t] у кінцевій позиції, наприклад: *used* /ju:z/ замість /ju:zd/, *plant* /plɑ:n/ замість /plɑ:nt/;
- 7) наявність глотальної зупинки (зупинки утвореної у ротовій щілині) на місці фонем [p], [t], [k], наприклад: *lot* /lɒʔ/ замість /lɒt/, *what* /wɒʔ/ замість /wɒt/;
- 8) оглушення кінцевих дзвінких приголосних, наприклад: *years* /jɪəs/ замість /jɪəz/, *depends* /dɪ'pendz/ замість /dɪ'pendz/;
- 9) не вимовляння **фонем** [l] прислівникового суфікса *-ly*, наприклад: *really* /'riəl/ замість /'riəli/, *only* /'əʊnɪ/ замість /'əʊnli/.

Крім того, під час зазначеного аналізу, у північно-східному діалекті Англії було виявлено загальну тенденцію до заміщення фонем [p], [t], [k] глотальною зупинкою та наявність елізії приголосних фонем у вимові мешканців цього регіону, що, на наш погляд, пов'язано з певною недбалістю повсякденного мовлення.

### Література

1. De Leeuw, E. (2018). *Phonetic attrition*. In *The Oxford Handbook of Language Attrition*.

## VOICE RECOGNITION TECHNIQUES: VOICEPRINT

*Elizaveta Snegireva*

*Research and Educational Center of Foreign Languages*

*National Academy of Sciences of Ukraine*

*lsnegireva@gmail.com*

*This article provides some insight into voiceprint (spectrogram) studies as one of speech recognition technologies. A brief historic outline is followed by the description of the present-day state of affairs in this area. Pre-commercial and commercial off-the-shelf speech recognition technologies find their way into both civil and military applications. The article also offers some ideas as to the most advanced and novelty ways of using speech recognition methods.*

**Key words:** *voiceprint, spectrogram, speech/ voice recognition, civilian application, military domain*

### ***Voiceprint (spectrograms): brief historic outline and some theory***

Arguably, voiceprint is the top reliable and unique form of human recognition among all other. It is even more complex than fingerprints or retina. The latter faithfully reproduce unique respective tissue lines, whereas the former – voiceprint – is made up by a combination of a speech accent, assimilated and reduced consonant and vowel sounds, and a speech rhythm – all brought to life by the human vocal cords unique to each person.

Such a complex combination of various personified characteristics makes voiceprint the most impregnable of fortresses in personal data protection sphere. Voice verification biometrics has already found its way into security technologies of both military and civil application.

Voice biometrics studies began in later 19<sup>th</sup> century, with Alexander Melville Bell acting as one of the fathers of the methodology. One transcribes not only *what* has been pronounced, but the way *how* is has been uttered. The recordings were initially called “spectrograms”, and in 1944 they received the current more popular name of a “voiceprint” – the metaphoric allusion to a fingerprint (Gray, Kopp, 1944).

Extensive studies of voice biometrics to the purpose of intercepting and monitoring enemy’s voice messages were conducted during the Second World War, in particular, in the USSR and the US.

Naturally, other countries engaged in battlefield and distance warfare during the Second World War also conducted similar research, but documented confirmation of such efforts remains largely “strictly confidential” until now.

In early 1980s voiceprint study results found their way into court hearings in 25 states in the US, including two tribunal and general jurisdiction courts in

Canada. There is also some anecdotal data that “voiceprint” as testimony was taken into consideration in a number of European appeals courts (voicevault.com, 2015).

Conversely, there is no single opinion across scientific and academic community as to whether voiceprint is acceptable as a piece evidence or testimony in court hearings and deliberations.

To support the case of more extensive use of voiceprint (spectrogram) as a speaker identification tool one should mention the work “Voiceprinting: how the law can read the voice of crime” (Block, 1975). The author details the necessary parameters to utilize voiceprints to their full potential: quality and length of the recorded speech sample, presence or absence of any background noise, professional training and expertise level of auditors-assessors.

In this respect it comes as no surprise that linguists and people with near-native and native proficiency in (foreign) languages (educated speakers) stand ready to identify dialects and accents specially “put on” to the purpose of personality disguise. Native language phonetics and pronunciation often permeate through the “worn on purpose” accent or dialect. Also, “accepted” speaking habits often over-perform in terms of emotional coloring and adherence to pronunciation and grammar rules.

Voice disguise technologies also include such physical ways of speech camouflaging as whisper, change in the voice timber (too high or too low), articulation manipulations, or rhinophonia.

Naturally, electronic ways of voice manipulation and speech signal synthesis also range among wide-spread disguise technologies.

***Practical issues of speech recognition technologies utilization: who, what, why***

Today, private detectives and other experts outside academic community widely use voiceprints (spectrograms). To do so, laboratory environment must be in place to study voiceprints ranging from one word to a complete utterance. Of importance here also become the length of a recorded speech sample, acoustic quality of the recorded speech, background noises, and frequency range.

One of the most typical voice recognition technologies includes the so-called “voice parade” presented to an “ear-witness”. This is the auditor equivalent of the police line-up. The so-called “contracting” voices ought to be rather similar to the voiceprint in question and demonstrate, at the same time, some degree of variability.

Currently, apart from laboratory audition methods to study voiceprints, a fusion of forensic methodologies and phonetics and phonology techniques is used for speech/ speaker recognition purposes, namely, in the military domain. Speaker identification/ verification through voiceprints has already been firmly established as an applied field combining phonetics and engineering. Scientific and academic communities at their conferences, symposia, and round-table discussions often demonstrate bias towards theoretical deliberations rather than practicalities and applied use. No wonder that such scientific ruminations make military or civil and security communities impatient and end up in accelerated development of prospective and much-needed applications by the military and to the military purpose only, at the onset.

Then, since progress cannot be stopped, all research results get commercialized, and the future destiny of any discovery depends on its subsequent price-tag. To accelerate scientific and theoretical R&D, the military not only fund but commission the desired “breakthrough”. The Internet, *inter alia*, becomes us all.

Irrespective of the price-tag of technologies development and implementation, security technologies, including voice/ speaker recognition have already made their low-key presence almost ubiquitously. To name but a few: (i) replaying recorded information; (ii) call monitoring and triaging; (iii) automated speaker voice verification or identification, etc.

Military applications of voice and speaker identification, based on information from open sources, include navigating/ homing UVs (unmanned vehicles; aerial and (under)water), ensuring reliable cell communications, etc. To military purposes exclusively one may relate the following technologies of voice/ speaker recognition/ verification: (i) command and control; (ii) communications; (iii) computers and information access systems; (iii) (counter) intelligence; (iv) training; (v) multinational forces. <sup>1</sup> (rta.nato.int, 2005-2017).

The future perspective technologies of voice and speaker recognition/ verification may be described in one word – automation. Examples include:

- Automated interpretation of orders and communications to minimize the response time;
- Transferring human intelligence communications into speech-independent format;

---

<sup>1</sup> This is an abridged list only, since the author abides by a non-disclosure clause



- Automated generation of specific military glossaries and multi-language voice-command lexicons to be used at HQs and field levels in line with the theater of operations stance;
- Enhanced levels of voice signal intelligibility, even in case of heterogeneous transfer modes;
- Coded/ ciphered voice/ speech signal transmittance with simultaneous interpretation at both communication ends.

To conclude, voice recognition technologies may duly take pride in their impressive history. As to the future that awaits them, it definitely is bright and exciting.

The author would like to express her deepest gratitude to fellow-interpreters of the 2019 NATO Parliamentary Assembly for their advice, and appreciation of the colleagues' practical insight when developing this information memo.

### References

- Block, E.B. (1975). *Voiceprinting: how the law can read the voice of crime* (P. 43-57). New York: D. McKay Co. 244 p.
- Gray, C. & Kopp, G. (1944). *Voiceprint Identification*. Report Presented to the Bell Telephone Labs (P.1-14). Bell Laboratories Ltd.
- Rta.nato.int., (2005-2017). *Speech Recognition in Military Environments*. Retrieved 05-08 October 2017, from [www.rta.nato.int/Docs/IT-071-ALL.pdf](http://www.rta.nato.int/Docs/IT-071-ALL.pdf)
- Voicevault.com., (2015). *Voice Biometrics: Brief History*. Retrieved 15 October 2017, from [https://voicevault.com/voice\\_biometrics\\_in\\_brief/](https://voicevault.com/voice_biometrics_in_brief/)

## SPECTRAL CHARACTERISTICS OF THE LITHUANIAN OBSTRUENTS ACCORDING TO GENDER: PRELIMINARY RESULTS OF EXPERIMENTAL RESEARCH

*Jolita Urbanavičienė*

*Institute of the Lithuanian Language,*

*Vilnius, Lithuania*

[\*jolita.urb@gmail.com\*](mailto:jolita.urb@gmail.com)

*A different physiological structure has an impact on the apparatus of male and female voices and the articulation apparatus. The aim of the paper is to compare acoustic features of the consonants pronounced by males and females and to determine which differences depend on the gender of an announcer, and which are related to the individual articulation of the announcers. Three acoustic features are investigated: 1) duration of the release phase; 2) frequency of the spectral peak; 3) relative intensity. The investigation shows that the only parameter – frequency of the spectral peak – can be related to the announcers' gender.*

***Key words:** Standard Lithuanian, obstruent, acoustic feature, gender, duration of the release phase; frequency of the spectral peak; relative intensity.*

**Gender relevant voice parameters.** A different physiological structure has an impact on the apparatus of male and female voices (on the length and thickness of the vocal cords, in particular) and the articulation apparatus (chiefly mouth and nasal resonators). Males and females have different vocal fold sizes (Stevens, 1998, 25; Johnson, 2003, 83–84; Kent&Read, 2002, 19; Кодзасов & Кривнова, 2001, 110). The male vocal tract is about 16,9 cm, female vocal tract is about 14,1 cm. Adult male voices are usually lower pitched due to longer and thicker folds. The male vocal folds are between 17 mm and 25mm in length, while female vocal folds are between 12 mm and 17 mm in length. The difference in vocal fold length and thickness between males and females causes a difference in vocal pitch. Fundamental frequency of male voices is about 120 Hz, female voices – 220 Hz. The male speaking pitch range is between 80 Hz and 170 Hz, while female speaking pitch range is between 150 Hz and 270 Hz. Smaller vocal tract means higher resonances (for female voices) and larger vocal tract means lower resonances (for male voices).

Researchers of the school of Lithuanian phonology have been carrying out instrumental investigations exceptionally with male voices for a long time. Cf. Aleksas Girdenis arguments: “It is best to take male speakers as announcers (if, of course, there is a choice), since the ear perceives and distinguishes sounds pronounced with a high voice less well. Male voices are especially desirable when the same data is intended for spectral analysis: high female voices are poorly suited

for such studies, since they have few harmonics” (Girdenis, 2014, 50). Female voices started to be systematically studied in Lithuanian phonetic works only at the beginning of the 21st century.

**The main aims** of this article are: 1) compare distinctive acoustic features of the consonants of Standard Lithuanian pronounced by males and females; 2) discuss which differences depend on the announcers’ gender and which are related to the announcers’ individual articulation.

**Recorded material.** Lithuanian obstruents were analysed in prevocalic positions in CVC type syllables pronounced in isolation. The research material was produced by the Lithuanian native speaker announcers in standard pronunciation. The material was read by 12 Lithuanian announcers (6 male and 6 female, aged 20–50 years).

The analysis of consonants is based on the objective experimental methods. The obtained data was processed using *MS Excel*, as well as the *SPSS*; the analysis of the sounds was performed using a sound processing and analysis software program *Praat*.

This experimental research was carried out only with obstruents: plosives, fricatives and affricates. Lithuanian prevocalic obstruents in CVC sequences were characterized on the following acoustic features: 1) duration of the release phase; 2) frequency of the spectral peak; 3) relative intensity.

**Duration of the release phase.** In the case of plosives in prevocalic CVC position it is the interval between the release of the closure and the beginning of voicing of the next vowel. The duration of the release phase depends on the size of the resonator (mouth cavities) before and after the release of the closure: the larger the size of resonating cavities, the longer the release phase.

Both male and female data show that the duration of the release phase in voiced obstruents is shorter than in the corresponding voiceless obstruents. In the group of voiced obstruents, consonants produced by males (Figure 1) tend to have higher statistical means of the duration of the release phase to compare to the same obstruents produced by females (Figure 2). The exception is voiced affricates [dʒ] and [dʒʲ], [b], [dʲ], [gʲ] which have longer duration of the release phase in female data than in the male. In the subsystem of voiceless consonants those produced by females have longer duration of the release phase.

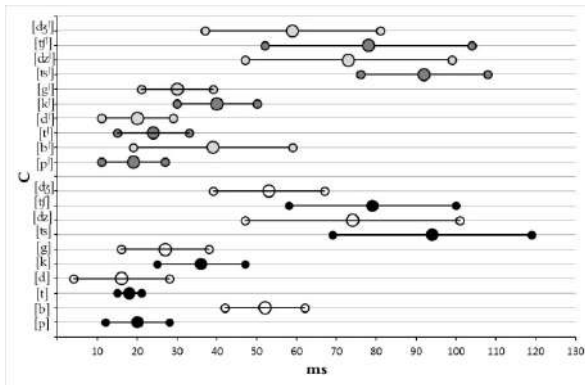


Figure 1. Duration of the release phase: male data (obstruent: ● non-palatalized voiceless, ○ non-palatalized voiced, ● palatalized voiceless, ● palatalized voiced).

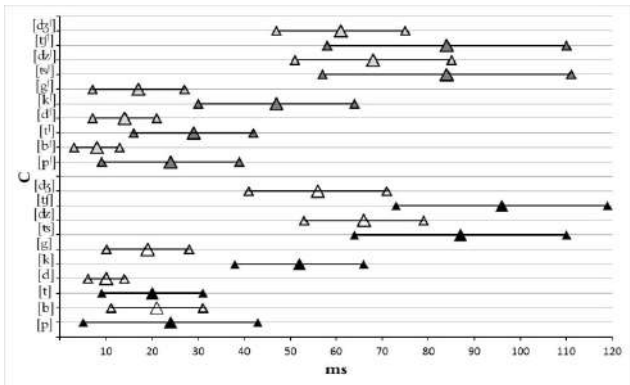


Figure 2. Duration of the release phase: female data (obstruent: ▲ non-palatalized voiceless, △ non-palatalized voiced, ▲ palatalized voiceless, ▲ palatalized voiced).

Comparing intervals for the duration of the release phase for male and female data show, that this data separates voiced and voiceless obstruents: voiced consonants have shorter duration of the plosive phase than their voiceless equivalents.

The duration of the release phase is also affected by the differences in production by different genders: women produce voiced consonants in a ‘more voiced’ way, while men add voicing to the voiceless consonants.

This data might mean that the duration of the release phase, after all, is more affected by the individual peculiarities of announcers, not the differences in production by different genders.

**Frequency of the spectral peak.** The regions of concentrated spectral energy with higher amplitudes of spectral components are called *peaks*. Since the distribution of peaks in the FFT spectrum depends on the vocal tract resonator, it is believed that the analysis of FFT spectrum provides information on the place of articulation of consonants. Thus in the obtained FFT spectrum the energy distribution was analysed in the range of 0–8000 Hz. The frequencies were measured in the spectrum of the dominating, i.e. the highest peak. This interval is considered to be optimal, because it is enough broad not to lose any crucial acoustic information.

The distribution of peaks in the FFT spectrum depends on the vocal tract resonator is more or less dependent of the resonator of the mouth: the larger its size, the lower the F2 frequency.

Obstruents produced by males (Figure 3) have lower statistical means of the frequency of the spectral peak to compare to the same consonants in female data

(Figure 4). In the group of voiceless consonants, the exceptions are the non-palatalized fricative [s] and the palatalized fricative [s<sup>j</sup>], which produced by females are shorter than for the same sounds produced by males. In the group of voiced consonants, the mean frequency of the spectral peak for affricates [dʒ], [dʒ<sup>j</sup>] produced by females is shorter than for the same sounds produced by males.

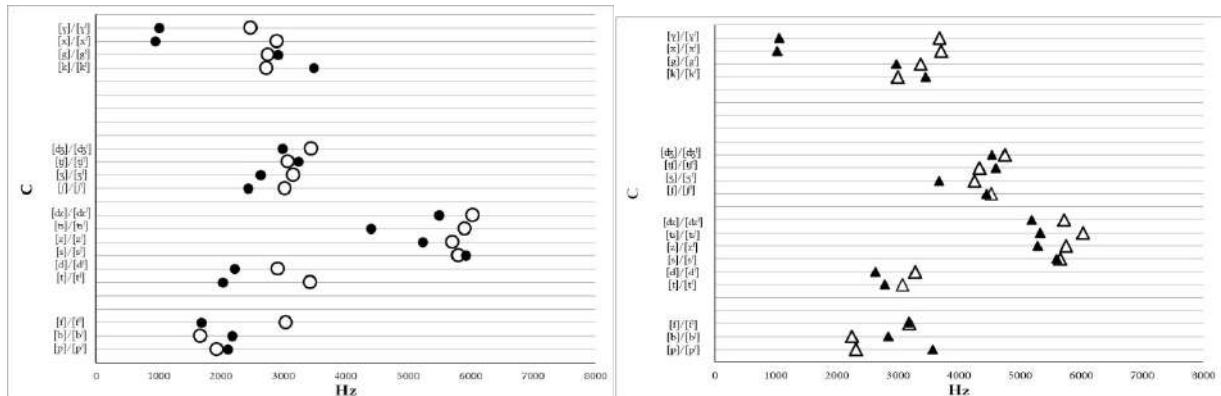


Figure 3. Frequency of the spectral peak: male data (● non-palatalized obstruent, ○ palatalized obstruent).

Figure 4. Frequency of the spectral peak: female data (▲ non-palatalized obstruent, △ palatalized obstruent).

The order of increasing the frequency of the spectral peak is starting from the lowest (velar [x], [ɣ] in male (M) pronunciation) to highest ([dʒ<sup>j</sup>], [z<sup>j</sup>], [tʃ<sup>j</sup>], [s<sup>j</sup>] in female (F) pronunciation):

M. [x], [ɣ] < F. [x], [ɣ] < M. [b<sup>j</sup>], [p<sup>j</sup>] < M. [f] < M. [d], [t] < M. [p], [b] < F. [b<sup>j</sup>], [p<sup>j</sup>] < M. [ʃ], [ʒ] < F. [d], [t] < M. [k<sup>j</sup>], [g<sup>j</sup>], [ɣ<sup>j</sup>], [x<sup>j</sup>] < F. [p], [b] < M. [g], [k] < M. [dʒ], [tʃ] < F. [g], [k] < M. [f<sup>j</sup>] < F. [k<sup>j</sup>], [g<sup>j</sup>] < F. [f], [f<sup>j</sup>] < M. [ʃ<sup>j</sup>], [tʃ<sup>j</sup>], [z<sup>j</sup>], [dʒ<sup>j</sup>] < M. [d<sup>j</sup>], [t<sup>j</sup>] < F. [ɣ<sup>j</sup>], [x<sup>j</sup>] < F. [ʃ], [ʃ<sup>j</sup>], [ʒ], [ʒ<sup>j</sup>], [z], [z<sup>j</sup>], [dʒ], [dʒ<sup>j</sup>] < M. [ts], [z], [dʒ], [s] < F. [dʒ], [z], [ts], [s] < M. [z<sup>j</sup>], [s<sup>j</sup>], [tʃ<sup>j</sup>], [dʒ<sup>j</sup>] < F. [dʒ<sup>j</sup>], [z<sup>j</sup>], [tʃ<sup>j</sup>], [s<sup>j</sup>].

Obstruents produced by males tend to have lower statistical means of the frequency of the spectral peak to compare to the same consonants in the female data. Frequency of the spectral peak can be related to the announcer's gender.

**Relative intensity** shows the relation between the mean intensity of the fricative or affricate and the mean intensity of the vowel in their phonetic environment. The *mean intensity* shows the mean sound intensity in a given interval. The mean values of intensity were obtained from the intervals with duration of 10 ms, while the intensity of vowels was obtained from the intervals with duration of 50 ms, located approximately in the middle of the vowel.

Results of our experiment show that obstruents produced by males (Figure 5) tend to have lower mean relative intensity than the same consonants produced



2) The results of the relative intensity obtained do not confirm the impact of the announcer's gender on the data of relative intensity, the differences fixed are not regular.

3) The investigation shows that the only one parameter – frequency of the spectral peak – can be related to the announcer's gender: lower frequencies of the spectral peak are usually characteristic of the obstruents articulated by male speakers than of the same obstruents articulated by females.

The results of the investigations of the consonants of the Lithuanian language could be compared with the analogous investigations of the consonants of the Latvian language (Urbanavičienė, Indričāne, Jaroslavienė and Grigorjevs, 2019).

In Lithuanian and Latvian, the duration of the release phase in male and female productions varies and there are no consistent differences related to gender.

In Lithuanian, the frequencies of the spectral peaks in plosives, fricatives and affricates produced by males are lower than in the same consonants produced by females. In Latvian, obstruents produced by males have lower mean frequency of the spectral peak than the same obstruents produced by females.

In Lithuanian and Latvian, the influence of gender on relative intensity is uncertain, since the observed differences do not show a clear pattern.

In order to obtain more accurate results we need to gather more data. But current results already show universal tendencies in both Baltic languages comparing male and female pronunciation.

## References

- Girdenis, A. (2014). *Theoretical Foundations of Lithuanian Phonology*. Vilnius: Vilnius University.
- Johnson, K. (2003). *Acoustic & auditory phonetics*. 2nd edn., Oxford: Blackwell Publishers.
- Kent, R. D., Read, Ch. (2002). *The acoustic analysis of speech*, Albany: Thomson Learning.
- Stevens, K. N. (1998). *Acoustic phonetics*. Cambridge, London: The MIT Press.
- Urbanavičienė, J., Indričāne, I., Jaroslavienė, J. & Grigorjevs, J. (2019). *Sounds of the Baltic Languages in the Early 21st Century: An Experimental Study of Consonants*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. doi.org/10.35321/e-pub.2.baltu-garsynas.
- Кодзасов, С. В., Кривнова, О. Ф. (2001). *Общая фонетика*. Москва: Российский государственный гуманитарный университет.

## ЛІНГВОКОНТРАСТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

### ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ПАКЕТУ *ELAN* ДЛЯ АНОТАЦІЇ СУПРОВОДЖУВАЛЬНИХ ЖЕСТІВ КРИТИКИ В МОВЛЕННІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

**Варецька О. О.**

*Національний університет "Одеська юридична академія"*

[grydiushko.olga@gmail.com](mailto:grydiushko.olga@gmail.com)

*The paper represents the use of the ELAN software package for annotating critical co-speech gestures in the speech of German and Ukrainian politicians. The study develops a model for a two-way comparison and suggests that verbal and paraverbal means of expressing political criticism, depend, on the one hand, on the speaker's individual characteristics (age, gender, social status, emotional state, rhetorical competence, etc.) and, on the other hand, have their own ethnic specificity and are determined by the cultural traditions of political criticism in the public discourse of Germany and Ukraine. The research shows that gestural accentuation is independent of the key critic-words, however we registered the use of gestures by politicians who point to the object of criticism, usually with the index finger or the open palm of the right hand.*

**Key words:** *ELAN, Germany, Ukraine, political criticism, verbal and paraverbal means.*

Критика є важливою складовою публічного політичного спілкування, яке в Німеччині і Україні має свої традиції і залежить від ментально-культурних особливостей політиків, мотиваційних настанов критичної риторики, належності до однієї зі сторін в опозитивних дискурсах "свій/чужий", "опозиція/влада", "новий/старий", "підлеглий/лідер", а також особистісної риторичної компетенції мовця, ступеня елоквентності його/її промови тощо [1, 67]. Так, у німецькому політичному дискурсі перевага віддається саме позитивно вмотивованій конструктивній формі критики, яка належить до впливового арсеналу політика, здатного фахово критикувати, приймати критику й відповідати на неї [3]. Маркером конструктивності критики є наявність у критичному коментарі будь-яких пропозицій щодо поліпшення (нім. *Verbesserungsvorschläge*) [4]. В українському політичному дискурсі, навпаки, найактивнішою семантикою критичного висловлювання є критика у формі негативного судження, яке, на відміну від німецького, орієнтоване не на аналіз помилки в діях опонента, а на негативну оцінку його особистості [1, 73].



Як правило, критичне висловлювання в обох мовах супроводжується акцентуючими жестами (англ. *co-speech gestures*) мовця – адресанта критики, які зорієнтовані на семантику критичного висловлювання і посилюють експліцитні (прямі/непрямі) вербальні маркери критики, синхронізуючись із наголошеними складами. До таких жестів відносимо жести правої або лівої руки з конфігурацією кисті у вигляді кулака, вказівного пальця, широко відкритої долоні. Такі рухи мають, як правило, імпульсивний характер, вони спрямовані у бік адресата критики і можуть перевищувати лінію плеча адресанта критики.

У нашому дослідженні ми маємо намір проаналізувати паравербальні засоби, які супроводжують критичні дискурс-фрагменти в промовах німецьких та українських політиків, та за допомогою інструментально-фонетичного аналізу встановити залежність або автономність просодичних і кінетичних засобів оформлення критичного висловлювання від його семантико-синтаксичної структури, ключових концептів та різних форм критики (зауваження, претензія, заперечення, звинувачення, невдоволення та ін.).

Для виконання поставлених завдань було сформовано *загальний корпус мовного матеріалу* дослідження, що складається із відеозаписів різножанрових політичних виступів німецькомовних (А. Merkel, М. Schulz, К. Kühnert, А. Kramp-Karrenbauer, А. Weidel, А. Gauland, Н. Seehofer, F. Merz та ін.) та українських (О. Ляшко, Р. Коцаба, О. Кучеренко, В. Цибулько, Н. Шуфрич, В. Зеленський, П. Порошенко, І. Фаріон, Н. Савченко та ін.) політиків загальним обсягом по 5 годин для кожної мовної групи. Завдяки ідентифікаційному експерименту, з наведеного корпусу було виокремлено методом суцільної вибірки *критичні дискурс-фрагменти* по 500 одиниць для німецької та української мов. У цих фрагментах було ідентифіковано 680 мовленнєвосупровідних жестів, які акцентують критичне висловлювання і мають різні форми: (1) жести правої або лівої руки із конфігурацією кисті у вигляді кулака, вказівного пальця, широко відкритої долоні, (2) кивки голови, (3) рухи тіла. Інструментальна обробка відео-уривків загальним обсягом звучання 100 хвилин була виконана у програмному пакеті відеосигналу Sound Forge 9.0. Екстрагована з відеоряду звукова стрічка була оброблена у програмі PRAAT 5.04.43. [2]. Анотацію мовленнєвосупровідних жестів у критичному дискурс-фрагменті було виконано за допомогою програмного пакету ELAN [6].

У робочому вікні програми, як ми бачимо на рисунках 1 і 2, зображений виокремлений відео-фрагмент і його осцилограма, з якої

синхронізовані вісім рівнів анотації: (1) критичний дискурс-фрагмент, цілий/Criticism Utterance Entire, **CUE**; (2) критичний дискурс-фрагмент, синтагми/Criticism Utterance by Sense-Groups, **CUbySG**; (3) вербальний маркер критики в синтагм / Verbal Criticism Marker in Sense-Group, **VCMInSG**; (4) тип жесту / Type of Co-Speech Gesture, **TofCSG** (одна рука / OneHand, LeftHandUsed, RightHandUsed, дві руки / BothHandsUsed, голова / Head); (5) форма кисті / Hand Shape, **HS** (відкрита долоня / OpenPalm, кулак / Fist, один палець / OneFinger, багато пальців / ManyFingers); (6) положення долоні/Palm Orientation, **PO** (всередину / Inside, назовні/Outside, наверх Up, вниз Down, внутрішня сторона вгору / InsideUp, зовнішня сторона вгору / OutsideUp, внутрішня сторона вниз / InsideDown, зовнішня сторона вниз / OutsideDown); (7) напрямок руху / Movement Direction, **MD** (ліворуч / Left, направо Right, вгору / Up, вниз / Down, ліва вгору / LeftUp, права вгору / RightUp, ліва вниз / LeftDown, права вниз / RightDown, від себе до об'єкта критики / AwayFromSelf (in front, to the object of criticism), до себе самокритика / TowardsSelf (in front, self-criticism); 8) траєкторія руху / Trajectory, **T** (прямо / Straight, дуга/Arch, коло/Circle, спіраль / Spiral, S-лінія/S-Line, інша форма / OtherShape). Усі англомовні позначення і скорочення рівнів анотації критичного дискурс-фрагмента в німецькому і українському політичному дискурсах запропоновані автором цього дослідження (О. Варецька). Види і способи анотації форм кисті, положення долоні, напрямки руху жесту і його траєкторії були позичені в праці [5, 163].

Для ілюстрації використання пакету ELAN у фонетичних дослідженнях було проведено зіставний аудіовізуальний аналіз двох критичних дискурс-фрагментів з електоральних дебатів українських політиків П. Порошенка і В. Зеленського (1) та німецьких – А. Меркель і Мартіна Шульца (2), які визначені аудиторам під час ідентифікаційного експерименту як "самокритика", яка є особливим різновидом експліцитної критики, коли адресатом критики є сам адресант, що рефлексує стосовно самого себе, до власних помилок та визнає їх (англ. *self-criticism*): (укр.) [Зеленський vs. Порошенко: ...І в чому **головна помилка** ... я вам скажу ... ми з вами голосували за одного **Порошенка**, а обрали іншого... це правда.]; (нім.) [Шульц vs. Меркель:... dazu kann ich nicht raten denn [dass wir den **Fehler** gemacht haben unsere europäischen Nachbarn **nicht vorher** einzubeziehen sondern sie hinterher vor vollendete Tatsachen zu stellen / ми зробили **помилку**, що не залучали наших європейських сусідів **ззадалегідь**, а ставили їх перед фактами] führt dazu].

Так, пояснюючи присутнім на дебатах, у чому помилився В. Зеленський і український народ, виказав довіру П. Порошенко на попередніх виборах ("Я вам поясню, в чому ми помилились... велика помилка), В. Зеленський супроводжує жестами правої руки такі ділянки мовлення, а саме (1) "головна помилка" (жест правої руки (OneHand, RightHandUsed), кість якої сформована в кулак із вказівним пальцем (OneFinger), напрямок руху – вгору (Up), траєкторія руху жесту – дуга (Arch) і (2) об'єкт критики – "Порошенко" (жест правої руки (OneHand, RightHandUsed) із відкритою долонею (OpenPalm), зовнішня сторона якої розвернута вгору (OutsideUp), напрямок руху – від себе до об'єкта критики (AwayFromSelf), траєкторія руху жесту – дуга (Arch) (див. Рис. 1).

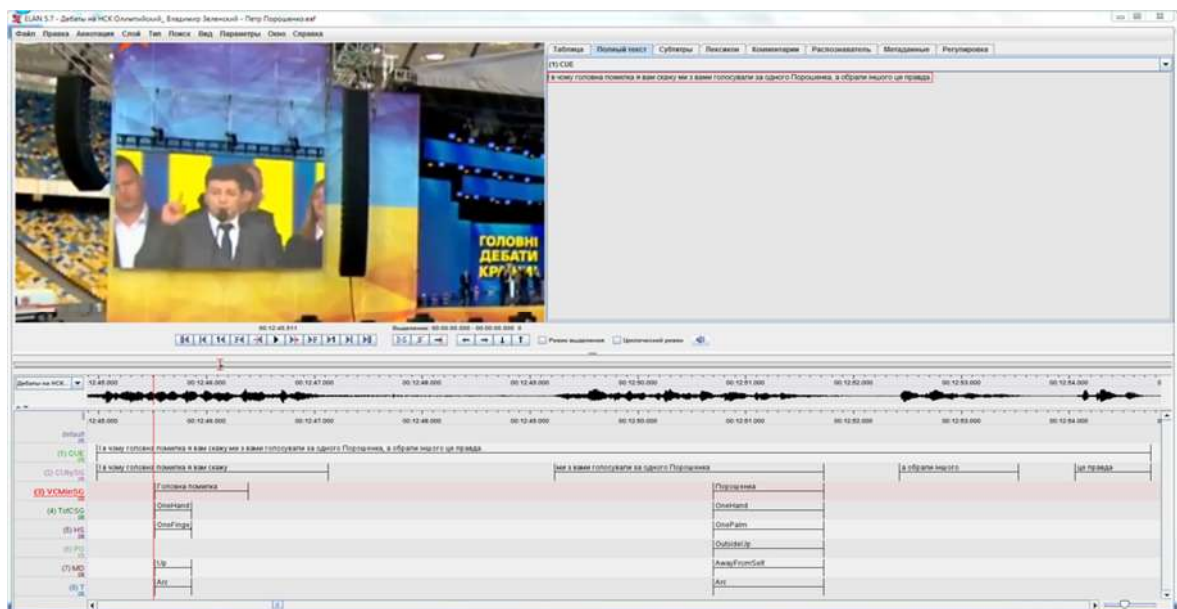


Рис. 1. Анотація критичного дискурс-фрагмента і включених мовленевосупровідних жестів В. Зеленського на дебатах з П. Порошенком в програмі ELAN

У свою чергу, Мартин Шульц, критикуючи Ангелу Меркель за несвоєчасне залучення європейських сусідів до проблем з мігрантами, також, як і В. Зеленський, признає свою помилку разом з іншими політиками, при цьому він акцентує кивками голови та жестами правої руки наступні ділянки у критичному дискурс-фрагменті: (1) "Fehler/помилка" (кивок голови Head Shake) і (2) "nicht vorher/заздалегідь" (жест правої руки (OneHand, RightHandUsed) із відкритою долонею (OpenPalm), зовнішня сторона якої розвернута всередину (Inside), напрямок руху – до себе (TowardsSelf), траєкторія руху жесту – дуга (Arch) (див. Рис. 2).

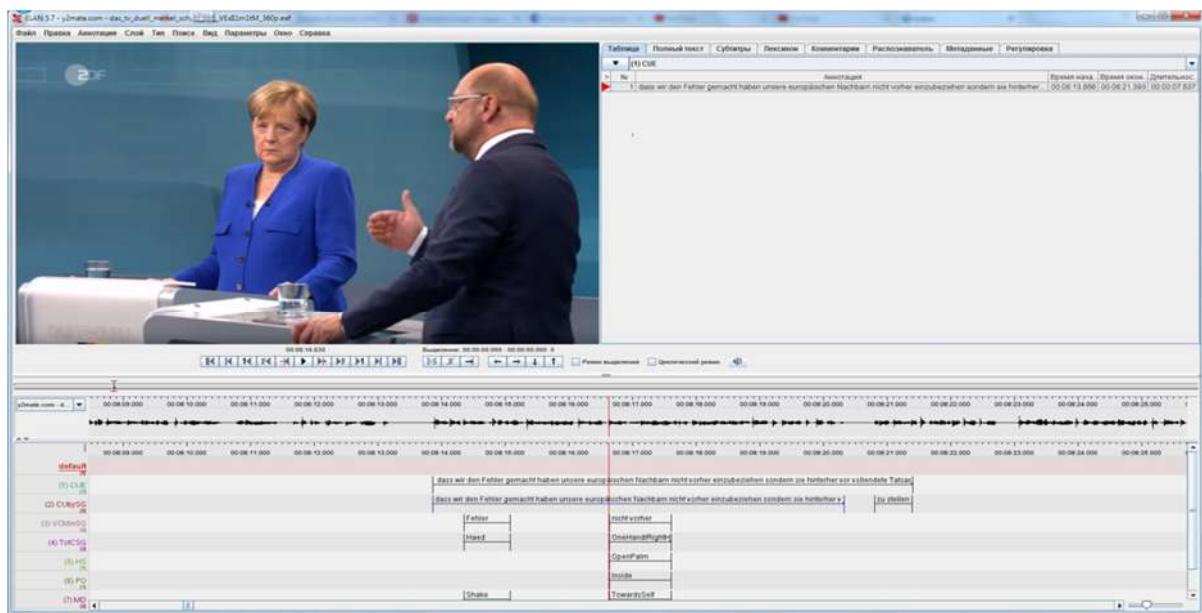


Рис. 2. Анотація критичного дискурс-фрагмента і включених мовленєвосупровідних жестів М.Шульца на дебатах з А.Меркель у програмі ELAN

Таким чином, використання програмного пакету ELAN для анотації супроводжувальних жестів критики в мовленні німецьких та українських політиків дозволяє зробити цікаві спостереження: жестова акцентуація в критичному дискурс-фрагменті робиться на семантично незалежних одиницях – ключових словах критики (укр. неправильно, хибно помилка, нім. Fehler, falsch, unrichtig) та власному імені, яке позначає об'єкта критики (П.Порошенко). Водночас, можна виокремити семантично залежні слова, які не є власне маркерами критики, але вказують на причину помилки (напр., сполучення негативного займенника і прислівника nicht vorher). Це свідчить про незалежність жестової акцентуації від частиномовної належності ключових лексичних одиниць критики. При цьому спостерігається використання політиками жестів, які вказують на об'єкт критики, за допомогою, як правило, правої руки із вказівним пальцем або відкритою долонею.

## Література

1. Варецька, О.О. Лінгводискурсивні контрасти політичного критисайзингу (німецько-українська паралель) // Одеський лінгвістичний вісник: зб. наук. праць / Національний університет "Одеська юридична академія". Вип. 14. Одеса: Фенікс, 2019. С. 65–74.
2. Boersma, P., Weenink, D. Praat: doing phonetics by computer [Computer program]. Version 5.4.08. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.praat.org/>

3. Dahms, M. Motivieren, delegieren, kritisieren: die Erfolgsfaktoren der Führungskraft/ Matthias Dahms. Wiesbaden: Gabler, 2008. 175 S.
4. Franz, B. Öffentlichkeitsrhetorik: massenmedialer Diskurs und Bedeutungswahl / Barbara Franz. Wiesbaden, Dt. Univ.-Verl., 2000. 294 S.
5. Karpinski M. & Jarmolowicz-Nowikow, E., Czoska, A. Gesture annotation scheme development and application for entrainment analysis in task-oriented dialogues in diverse cultures. In Proceedings of International Conference "Gesture and Speech in Interaction" (GESPIN) 2015, Nantes, France, pp. 161–166.
6. Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics, ELAN – linguistic annotator. Language archiving technology portal [computer software]. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.latmpi.eu/tools/elan/>

#### **Ілюстративний матеріал**

1. Дебати кандидатів у президенти П. Порошенка і В. Зеленського на НСК "Олімпійський" 19.04.2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=y9V6WC-eqZI>
2. "TV-Duell" zwischen Angela Merkel (CDU) und Herausforderer Martin Schulz (SPD) 03.09.17 [Electronic resource]. Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=fDXEjSN0MOY>

## THE HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE TRANSLATION INTO ENGLISH

*Tinatin Mshvidobadze*  
*Gori State University, Georgia*  
*tinikomshvidobadze@gmail.com*

*The paper is a review of Ukrainian literature translations into English during XIX-XX centuries. It characterizes activities of the known Ukrainian translators and highlights translations made during the important periods of the history of Ukraine.*

**Key words:** *translations, Ukrainian literature, classical authors, literary texts.*

During the translation from one language to another various creative processes were taking place for the centuries, which have great importance from ancient times to present days. In the 21st century computer programs are actively involved in the mentioned processes.

A general review of Ukrainian literature translations into English allows us to note certain tendencies from the very first glance; they are different from translation process of any other national literature, which is firstly explained by historical and political factors. In their turn, these factors defined the nature of translations strictly by geographic principle, i.e. English-language translations performed on the European continent and beyond. Still, we can objectively state that the latter dominate over the former. In our opinion, there are solid reasons for that, as it is in the United States of America, Canada and Australia that powerful scientific centers and Ukrainian studies institutions are located.

As for Europe, and the United Kingdom in particular, the interest towards Ukrainian studies has always been much weaker. Despite the existence of the Institute of Ukrainian Studies and Department of Ukrainian Studies in National British Library (London), Ukrainian studies as such were established only recently, in 2008 in Cambridge University. Therefore, the number of translators working on translations of Ukrainian literature in the United Kingdom and the USA, Canada or Australia is different. The most famous British authors are Vira Rich and Steven Komarnitsky, Sarah Lukacs being less known; we can also mention Thomas Moore from Ireland and Robert Jamison from Scotland. If we look at translations from Ukrainian beyond Europe and only selectively, among the most well-known we can name Michael Naydan, Larysa Zaleska-Onyshkevych, Mariya Skrypnyk, Marko Tsarynnyk, Bohdan Boychuk, Yuriy Lutsky, Patricia Warren (Kylyna), Virlyana Tkach, Wanda Philips, Marko Pavlyshyn, Yuriy Tkach, Vitaliy Chernetsky, Roma Franko, Marko Andreychyk, Dzvina Orlovska, and others.

An interesting phenomenon is the publication of Ukrainian literature (both classical and modern) in English conducted in Ukraine (mostly in Lviv in such publishing houses as “Litopys”, “Sribne slovo”, “Spolom”, “Klasyka”, “Kalvariya”, “Piramida”, “Vydavnytstvo Starogo Leva”; there are also two publishing houses in Kyiv, “Mystetstvo” and “Vydavnychy dim Burago”); they include both individual authors, mostly poets, and anthologies, mono- and bilingual. Among those we can name the following:

a) monolingual publications: poetry collection by Ivan Franko “Withered Leaves” translated by Ivan Teply (2009); anthology of works by the youngest generation of writers, in particular Lyubko Deresh, Irena Karpa, Kateryna Khinkulova, Svitlana Pyrkalo and Ostap Slyvynsky under the title “Half a Breath” (2009); fairy tales by Zirka Mentazyuk “Kyiv Fairy Tales” (2006);

b) bilingual publications of individual authors, in particular poets: “Autumn Stars” by Maksym Rylsky (2008); “Great Harmony” by Bohdan-Ihor Antonych (2007); “Flying Head and Other Poems” by Viktor Neborak (2006); “Memory Landscapes” by Lina Kostenko (2002); “Early Lyrics” by Pavlo Tychyna (2000) and collection of prose by Yuriy Vynnychuk “Windows of Frozen Time” (2000) translated by Michael Naydan (“Litopys” publishing house); poetry collections by Volodymyr Tsybulko “Eye on Bell Tower” and “Angels in the Pyramid” translated by Yuriy Tarnavsky (2005, 2001); Taras Shevchenko “Selected Poems. Paintings. Graphics” translated by Vira Rich (2007); small prose works by Vasyl Gabor “The Book of Exotic Dreams and Real Events” translated by Patrick Cornes, Nataliya Pomirko and Oksana Bunyo (2012);

c) bilingual anthologies: “In Other Light” is the anthology of classical and modern poems translated by Virlyana Tkach and Wanda Phipps (2008) and “100 Years of Youth” is the anthology of Ukrainian poetry of the 20<sup>th</sup> century translated by Michael Naydan and other authors.

If we analyze translations of Ukrainian literature into English, which were published beyond Europe, despite similar tendencies in publishing both single books and anthologies, texts for English readership are more complete and diverse in writers.

As Maxim Tarnawsky points out, the history of translations of Ukrainian literature into English is rather short and not always regular. With the exception of publishing Ukrainian classical authors, in particular Taras Shevchenko, Ivan Franko, Lesya Ukrainka and several other writers, Ukrainian literature was published in English extremely rarely. As for translations in the UK, up until 2000 there had not been a single publication of Ukrainian book in English there. Still, it

doesn't undermine in any way several decades of work in poetry translation by one of the most famous British translators of Ukrainian literature, Vira Rich, whose texts were published abroad and in periodicals, especially during 1990s. In the English-language space beyond Europe the situation has been somewhat different. Ukrainian literature has been translated, but the choice of authors has been sporadic and did not reflect the general state and main trends of Ukrainian literature development.



## АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФОНЕТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

### THE EVOCATIVE POWER OF PHONETICS IN MIXED ABILITY ENGLISH CLASS

*Olga Ilchenko, Zinaida Shelkovanikova*  
*Research and Educational Center for Foreign Languages,*  
*National Academy of Sciences of Ukraine*  
*olgilch@hotmail.com, z.shelkovanikova@gmail.com*

*The present paper sets out to explore the role of evocativeness in teaching remedial pronunciation to Ukrainian PhD students in mixed ability classes. We focus on tricky pronunciation cases of academic vocabulary. Special attention is paid to word stress, palatalization, devoicing, and basic intonation patterns, including, but not limited to questions and negation phonic contouring. Relevant useful online resources are also discussed.*

**Key words:** *evocativeness, emotions, remedial phonetics, academic vocabulary, mixed ability classes, context, language variation*

As language educators we all know: there is no such thing as an ideal learner – in the majority of cases. Most of our classes are mixed ability ones: non-homogeneous, with students of differing backgrounds, learning speed, motivation and linguistic abilities (or “linguistic intelligence” in terms of Howard Gardner's multiple intelligence theory). The classes of PhD candidates getting ready to pass their qualifying exams in English are no exceptions to the rule. We do have high and low level ability classes and the mix of both. We argue that evocativeness is the key to awakening both linguistic and emotional intelligence that results more effective memorizing of phonics patterns, thus improving the students’ overall language performance (in terms of Chomskian linguistics). Let us concentrate on some effective techniques that could be used for integrated remedial phonetics practice. The rule number one here would be: adapting instructional materials to elicit their evocative potential. What does it mean? While everything is more or less clear with adapting, evocativeness definitely deserves more than a word or two. While enjoying different definitions, it still boils down to the following: the effect of emotions on a person’s memory and/or feelings (Bedanokova, 2018) or, simply put, an emotional impact, something resonant that has the ability to touch the soul, and even some sort of elusive quality that “makes your prose stimulating” (Raja, 2020). We might well add: not just the prose, but speaking as well. In fact, all four ingredients of good writing: simplicity, clarity, elegance and evocativeness, as suggested by Shani Raja, might be applicable to speaking as well. We agree

with him that putting those four ingredients together makes someone's writing (and speaking!) truly outstanding. What might help? We suggest:

- concentrating on “difficult” pronunciation cases (British and American English differences <https://dictionary.cambridge.org/>);

- using short (!) videos featuring outstanding and charismatic personalities;

- using such YouTube resource as YouGlish that demonstrates how English is spoken by real people and in context: <https://youglish.com/> in addition to tongue twisters, poems, and songs. The emotional component in English speech does make a difference. Let's take the case of “Excuse me (!)”, where – depending on the stress – the phrase can signal:

Excuse me.(,)

vs.

Excuse **me!**

**apology**

vs.

I disagree!

**a way of polite interrupting**

**strong disagreement**

**starting to say something**

Or take the word everyone uses but often mispronounces: “interesting”. Jason Durham and Alshon Tye (2020) suggest visualizing pronunciation in the following way: interesting – inch-r-sting, or, when “interesting” is used for emphasis, like this: in-tres-ting. Other cases worth noting: comfortable – “comf-ta-bl”; country – “coun-ch-ry” (Ibid.).

Our teaching experience has allowed us to compile a unique list of words and phrases most commonly mispronounced by Ukrainian students – and to suggest some ways of dealing with the problem. Actually, we start with teaching the correct way of pronouncing frequently mispronounced academic words, such as: word, data, interest, interesting, version (2 ways of pronouncing), resource (2 ways of pronouncing); say vs. says; colleague; decade; electron; important; question; unique; technique; cheque; recipe, receipt; component; audio; video; stereotype; authentic; theory; variety; hierarchy; paradigm; procedure; chemistry; technology; technique; genre; urgent; customer; (to) rely (on), reliable; vehicle; hotel; circumstances; synthesis; consequences; tough; rough; though; although; visual; anxious; anxiety; advocacy; region; religion; religious; strengths; doubt; no doubt / undoubtedly; author, co-author; psychological; psychology; pharmaceutical; society; chimera; ratio; Greenwich; Caribbean; Cambridge; David; Leicester; Malta; Ottawa; Montreal; Washington D.C.; Chicago; Tucson; Iowa; Arkansas; Illinois; Xerox; McDonald's; Alfred Nobel; Isaac Newton. We also suggest employing the so-called emphatic “visualizations”, e.g., interested vs. interesting. We say: “Are you interested in science?” but “Science is interesting.” We can also say “Thanks, I'm not interested” to politely decline an offer. Here, we

use the book by Caitlin Alfred “Fashion Keeps Us Interested, Style Keeps Us Interesting”.



We often use what we call “there is no... in...” visualizations: of course – NO fl, matrix – NO mat!, vegetable – NO table!, certificate – NO Kate!, candidate – NO date!, determine – NO mine!, examine – NO mine!, elite – NO light/lite!, infamous – NO famous!, cupboard – NO cup!, extraordinary – NO extra!, sword – NO word!, architecture – NO arch!, experiment – NO ex-!, experience – NO ex-!, Greenwich – NO green!, Buckingham – NO ham!

Some tricky cases deserve special attention:

**soft** (м’який) – **soften** (пом’якшувати),

**comb** **climb** **tomb** **calm** **palm** **yolk** **Sherlock Holmes**.

**BUT: helm** (штурвал), **realm** (царина, галузь, сфера діяльності).

We also focus on contrasting words:

**illustrate** – **illustration**, **pronounce** – **pronunciation**,

**hypothesis** /sis/ (гіпотеза) – **hypotheses** /si:z/ (гіпотези),

**parenthesis** /sis/ (extra information that departs from the main subject, відхилення від теми\_ – **parentheses** /si:z/ (round brackets ( ), дужки),

**silicone** (силікон, силіконовий) – **silicon** (кремній, кремнієвий),

**angel** – **angelic** – Los Angeles,

**island** – **isle** – **isles**, **sign** – **signature** – **insignia**,

**natural** – **nature**, **national** – **nation**, **south** – **southern**,

**breath** – **breathe**, **pure** – **purée**, **suit** (костюм) – **suite** (номер-люкс),

**quote** – **quotation** (цитата), **to quote** (цитувати) – **quotient** (коефіцієнт).

And on some regional varieties (e.g. British English vs. American English): **niche**, **tomato**, **advertisement**, **address** (адреса), **example**, **sample**, **enhance**, **tube**, **new**, **template**, **qualitative**, **quantitative**, **towards**, **direct**, **direction**, **either... or**; **neither... nor**.

Here, we might mention other regional varieties, for instance, a “mix” of British and American English called “the mid-Atlantic accent”, or “transatlantic accent” a.k.a. “Boston Brahmins” or “Boston elite” “upper crust” pronunciation (Abbate, 2013). Its sociolinguistic essence, so to speak, is perhaps best conveyed in the poem by John Collins Bossidy:

And this is good old Boston,  
The home of the bean and the cod,  
Where the Lowells talk to the Cabots,  
And the Cabots talk only to God.

<https://allpoetry.com/poem/8619607-Boston-by-John-Collins-Bossidy>

Another tricky thing is pronouncing abbreviations, e.g.: IEEE, ASCII, A.S.A.P. / a.s.a.p. – as soon as possible, a.k.a. – also known as, and word combinations like: there is; there are; far away; later on; as far as I know; Or is it? **black coffee** vs. **orange juice**. Word stress is yet another point worth mentioning:

product (продукт, продукція) – produce (продукт, продукція) – to produce (виробляти),

process (процес) – to process (обробляти, переробляти),

content (зміст, контент) – content (задоволений, pleased with),

present (подарунок, присутній, теперішній) – to present (дарувати, презентувати),

estimate (оцінка) – to estimate (оцінювати),

project (проект) – to project (планувати, проектувати),

address (AmE) – address (BrE) (адреса) – to address (розглядати (питання, проблему), звертатися (до), адресувати).

More word stress cases: every **day**;

**bad-tempered** vs. **bad-tempered person**;

**paper** factory (function) vs. paper **plate** (material).

Other useful points worth drawing attention to:

•NO devoicing:            **and**    **ant**            **ice**    **eyes**            **had**    **hat**;

•NO palatalization:        **rich**    **leave**            **research**    **serendipity** / **intuition**;

•discriminating between    w/v, th/s, z/th:

very well, this thing, that zone, think sink also zoo though although  
use (використання) VS. to use (використовувати),

house (дім, оселя) VS. to house (містити (the museum houses an array of art));

•minimal pairs: it / eat, ship / sheep, hill/heel, bed / bad, ten / tan;

•always stressed “no / not” Cf. *I can **do** it.* VS. *I **can't** do it;*

- “the” is pronounced as /ði:/ before a vowel sound: *the only one*;
- “the” can also be pronounced as /ði:/ for emphasis: *Was it the president of IEEE?*
- falling intonation for Wh-questions (Wh-questions + How questions):  
*What’s your name? Where are you from? What do you think?*

An effective tool for improving pronunciation might be watching short YouTube videos that feature charismatic presenters like Richard Feynman, David Crystal, Michael McCarthy, Martin Hewings, Howard Gardner, Elon Musk, to name a few. And even – believe it or not – some LEGO-inspired videos!

All of the above deals with challenging words and phrases that students often don’t bother to pronounce correctly, just because they won’t pay attention to pronunciation rules, to say nothing of obvious and sometimes subtle differences in the ways the words and phrases combine, which results in students’ inability to sound right. So here, some things might be of help. Practice? Repetition? Yes, but no boring drills (well, maybe some really good ones, as those suggested by Ann Baker and Sharon Goldstein (2007)). What really helps is igniting emotions galore to awaken the innate desire to speak better. This means various visualizations (employing color, fonts, pictures, etc.), using funny tongue twisters, listening to and reciting beautiful poems, singing (or at least whispering) songs, watching charismatic presenters and so much more... Because, above all, with pronunciation, like with writing or speaking, evocativeness is the name of the game.

### References

- Abbate, P. (2013). In Boston, We Call it a “Wicked Smaht-Phone”. Public Opinion, Technology, Thought Starter. Retrieved from: <https://spotlight.ipsos-na.com/technology/boston-wicked-smaht-phone/>
- Baker, A., & Goldstein, S. (2007). *Pronunciation Pairs: An Introduction to the Sounds of English*. Cambridge University Press
- Bedanokova, Z.K. (2018). *Evokativnost kak kognitivno-semiotoicheskaya I recheyazikoaya forma (na primere rossiyskoi reklamy) : diss. ... doktora filol. nauk*. Tver
- Durham, J., & Tye, A. (2020). *The Ultimate Guide To English Vocabulary And Effective Communication: An Interactive Road-Map To Learning Words, Fixing Spellings, And Building Fluent Pronunciation Skills Forever (ENG Wizards) Brilliance Courses & The Great GRE Builder*.
- Pronunciation Resources: The University of Iowa Speaking Center (2020). Online. Retrieved from: <https://speakingcenter.uiowa.edu/pronunciation-resources>
- Raja, S. (2020). *Secret Sauce of Great Writing*. Online. <https://www.udemy.com/course/secret-sauce-of-great-writing/>
- Youglish.com. (2020). Online. Retrieved from: <https://youglish.com/>

## ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФРАНКОМОВНОЇ ФОНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

*Полюк І.С.*

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
ipolyuk1953@gmail.com*

*The paper highlights the importance of increasing the students' foreign language competence through including segmental and suprasegmental phonetics into the practical classes of French.*

***Key words:** phonetics, phonetic competence, communicative skills, foreign language teaching, practical classes of French.*

Фонетичні вправи відіграють значну роль у формуванні фонологічної компетентності, оскільки вони є основним інструментом коректної вимови будь-якого слова або висловлення. Тому на початку вивчення французької мови у вищих закладах освіти бажано приділяти увагу труднощам, що виникають у студентів у процесі опанування вимови, враховуючи специфіку фонологічних систем рідної та іноземної мов. До таких труднощів, зокрема, відносимо невідомі звуки (*u, ch*), плутанину між назальними (*an/on*), тонічний наголос (наприкінці слова) тощо. Опанувавши артикуляційну базу іноземної мови, можна переходити до вправ, орієнтованих на тренування таких явищ:

- звукових одиниць мови (фонем): голосні та приголосні;
- диференційних фонетичних особливостей фонем: гучність, назальність (носові звуки), оклюзія (відкриті та закриті звуки), лабіяльність (губні звуки);
- фонетичної будови слів, тобто їхня складова структура, дистрибуція наголосу в словах тощо;
- просодії, або надсегментної організації речення: інтонація, яка містить такі складові, як фразовий наголос, ритм, паузи, темп, гучність і тембральні характеристики (1).

Типові приклад фонетичних вправ містить їхня підбірка, розміщена у вільному доступі в мережі Інтернет (2). Ці вправи, адаптовані до широкого кола користувачів різного рівня мовної підготовки, спрямовані на:

1. Розпізнавання звуків у словах:

- Позначте літеру, яка відповідає звуку [y]: *uniforme, réunion, retribuer, recours, jury, voiture, jouet, judo.*

- Позначте літеру, яка відповідає звуку [y] в кожному слові: *justice, lutte, lotus, musette, musulman, rupture.*

2. Розпізнавання фонетично споріднених звуків:

- Позначте склади зі звуком [y] і підкресліть склади зі звуком [u]:  
*La famille Lulibou a une voiture rouge.*

*Augustin et Julie ont un chien qui a pour nom Bouboul.*

- Замість крапок напишіть графічну відповідність звуків [ã], [õ], [ɛ]: *Jard..., ...fant, sil...ce, leç..., comm...cer, ch...bre, torch....*

- Знайдіть 10 слів: 5 зі звуком [ɛ] і 5 зі звуком [e].

3. Структуру складів:

- Прослухайте такі слова і визначіть кількість складів у них:

*Mère, fenêtre, mouchoir, collection, philatelie, machinateur.*

- Сформуйте два слова з такими складами і доповніть ними речення:

*Rie lib rai*

*Il y a une ... tout près de ma maison.*

*Cho lat co*

*Nous avons chacun deux bols de....*

4. Наголос слів (тонічний наголос):

- Прослухайте і прочитайте подані нижче слова. Зробіть наголос на останньому складі:

*Cigal, fourmi, nourriture, mouche, pupitre, voisine, chapeau.*

- Прослухайте наведені речення і прочитайте їх уголос. Поставте тонічний наголос на останньому складі кожної групи слів:

*Le soleil s'était depuis longtemps levé quand il se reveilla.*

5. Інтонацію:

- Прослухайте і трансформуйте стверджувальне речення у питальне:

*Grand-mère joue du piano. Il s'appelle Serge. Il habite Paris.*

- Прослухайте і повторіть за диктором, наголошуючи підкреслені склади:

*C'est insupportable! C'est terrible!*

6. Ритмічні групи та паузи:

- Прочитайте речення, розбийте його на інтонаційні групи, позначте паузи між інтонаційними групами:

*Quand la cloche sonne je prends ma boîte de crayons de couleur avec moi et je sors de la maison.*

7. З'єднання:

- Прочитайте речення і визначіть звук, який ви чуєте на стику підкреслених слів:

*Les enfants jouent aux échecs.*

*Qui est absent aujourd'hui?*

- Прочитайте речення. Підкресліть з'єднання на стику між словами:

*Maman achète à Michel une montre.*

*Quelle heure est-il?*

*Il est deux heures.*

8. Німі літери (літери, які не вимовляються):

- Прочитайте речення і підкресліть літери, які не вимовляються:

*Quelques garçons se lèvent et apportent les crayons.*

- Заповніть пропуски літерами, які не вимовляються:

*Le ... garçon... commenc ... à se battr....*

9. Різницю між звуком і його графічним представленням на письмі:

- Прочитайте речення і дайте відповідь, якими буквами може передаватися звук [ɛ] на письмі:

*On est invité à danser chez Sebastien un garçon sympathique qui a une ravissante maison.*

- Заповніть пропуски такими буквами і буквосполученнями **o, au, eau:**

*Le drap... est b....*

*Ferme la p...rte!*

*Les fillettes s...tent à la corde.*

Запропоновані фонетичні тренування можуть бути доповнені вправами з Міжнародного Фонетичного Алфавіту – Alphabet Phonétique International (API) на кшталт:

- Дайте орфографічну форму таких затранскибованих слів: [vitraj], [trubl], [trwe], [galvode], [diskre];

- Визначіть, написання яких літер відповідає звуку [o] у слові [marto]: o, au, eau?



Основна перевага останніх вправ полягає в тому, що вони дозволяють студентів, ознайомитися з правильною вимовою того чи того слова у французькому словнику.

### Література

1. Conseil De L'Europe. (2001). Cadre europeen commun de reference pour les langues. Apprendre, enseigner, evaluer, Paris, Didier, 5.2.1.4.
2. <http://www.les-coccinelles.fr>; <http://phonetique.free.fr>
3. Goullier F. (2005). Les outils du Conseil de L'Europe en classe de langue. Cadre europeen commun et Portfolios, Paris, Didier.

## МЕТОДИЧНИЙ ПРИНЦИП ЗАНУРЕННЯ У ПРЕДМЕТНИЙ ЗМІСТ ЗАСОБАМИ ВИУЧУВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

*Корнєва З.М.*

*Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
zoymk18@gmail.com*

*The talk highlights the necessity in using content-based approach in teaching ESP to tertiary school students. The given technique is realized within the limits of the immersion principle of teaching content through a foreign language.*

*Key words: tertiary school students, content-based instruction, immersion principle.*

Повернути психологічну реальність виучуваної іноземної мови (ІМ) професійного спрямування як когнітивного утворення, що втілюється у комунікативній діяльності, створити можливості для автентичного використання ІМ фаху в аудиторії може лише миттєва і безпосередня практична реалізація засвоюваного змісту навчання. Під цим ми розуміємо реалізацію цього змісту в умовах, які імітують практичну діяльність, заради якої і вивчається ІМ. Саме в такій імітації предметна когнітивна компетентність (володіння контентом дисципліни) реалізується через іншомовну професійну комунікативну компетентність, тобто через здатність розуміти та використовувати ІМ у професійному спілкуванні.

Якщо оволодіння ІМ відбувається задля спілкування у професійній сфері у процесі професійної діяльності, то оволодіння спілкуванням цією мовою повинно протікати в процесі такої активності саме у даній сфері. Лише тоді може бути реалізованим зазначений вище феномен, коли контент спілкування перетворюється на епістеміологічний аспект знань, а ІМ стає його процесуальним аспектом, тобто створюється когнітивно-дискурсивна парадигма, яка складає підґрунтя для використання міждисциплінарного підходу до оволодіння ІМ.

Це означає, що освітній процес повинен максимально повно відтворювати вищезгадану активність та умови її протікання. В іншому випадку студентам буде важко або взагалі неможливо психологічно пов'язати те, що вони роблять в аудиторії, з тим, заради чого вони все це роблять – участі в англomовній професійній діяльності. Усі навички, у тому числі і мовленнєві, функціонують лише в умовах, які є максимально аналогічними до умов їхнього формування. Саме тому, якщо формувати

мовленнєві навички в умовах, які різко відрізняються від тих, у яких їх слід буде застосовувати, то немає жодної гарантії того, що ці навички «спрацюють» у реальному спілкуванні. І навпаки, якщо в аудиторії буде створена повна імітація тієї реальної практичної діяльності для комунікації, в якій навички є необхідними, можна бути впевненими, що вони працюватимуть у тій самій діяльності.

Зробити це за відсутності зовнішнього іншомовного середовища та можливості його відтворення лише в аудиторних умовах можна лише в тому випадку, якщо студенти є зануреними у предметний зміст навчання і якщо таке навчання є проблемно та ситуативно обумовленим.

У сучасній методиці викладання ІМ фаху вже неодноразово підкреслювалася теза про те, що однією з ключових вимог постає пріоритет предметної складової як навчання, так і спілкування над власне мовним аспектом. Наприклад, у тих, хто вивчають мову для професійного спілкування, необхідно створити концептуальні системи, які через виучувану мову відповідають за систематизацію та класифікацію професійних знань, причому ці системи повинні бути двомовними (рідна та ІМ), належачи до єдиної когнітивної або концептуальної системи, пов'язаної з майбутньою професією.

Вимога про пріоритет предметної складової навчання і спілкування цілком і повністю реалізується через так званий «контент-підхід» (*content-based approach*). Широко використовуваний у сучасній методичній науці, цей підхід був розроблений для одночасного навчання носіїв ІМ предметного змісту засобами виучуваної мови. Контент – це зміст будь-якої навчальної дисципліни, з одного боку, та рушійна сила в оволодінні ІМ – з іншого.

Такий підхід, у якому реалізується вимога контекстуалізованого, інтегрованого з професійною підготовкою, викладання мови, слід застосовувати не лише у процесі відбору змісту навчання, але й для побудови його методу. Це обумовлено не лише тим, що предметний складник професійної комунікативної компетентності посідає у її складі не менш важливе місце, аніж власне лінгвістичний компонент. Головне полягає у тому, що спілкування лише тоді стає реальним і повноцінним, коли комуніканти зосереджені на предметному аспекті мовлення, а його форма або взагалі ними не усвідомлюється, або перебуває на периферії свідомості. За умов спілкування у професійному середовищі це тим більше ймовірно, оскільки лише предметний зміст визначає успіх чи неуспіх комунікації. Саме з цієї причини, якщо ставиться завдання постійно практично реалізовувати

іншомовну професійну мовленнєву компетентність у навчальному процесі, то і сама навчальна комунікація, і оволодіння нею повинні бути сконцентровані на предметному змісті мовлення (комунікація заради професійних потреб), а не на іншомовній формі. Теоретично ця вимога і є втіленою у методичному **принципі занурення у предметний зміст**.

Цей принцип забезпечує «природний» шлях оволодіння мовою для професійного спілкування – шлях, який відповідає підходу С. Крешена: 1) оволодіння мовою через спілкування нею, а не через виучування, тобто створення специфічного навчального середовища, в якому відбувається «самоконструювання» власних знань, навичок і вмінь у процесі професійно орієнтованої комунікації; 2) природна послідовність оволодіння мовними явищами у повній відповідності до потреб професійної комунікації з дуже обмеженим підключенням мовних знань – лише виключно для моніторингу власної мовленнєвої продукції; 3) введення предметної професійної інформації ІМ згідно з логікою цієї інформації, яка неминуче веде до того, що інформація усно чи письмово вводиться на один щабель вище повної посильності для студентів за формулою  $i+1$ , тим самим ефективно стимулюючи і їхній професійний, і мовно-мовленнєвий розвиток.

Принцип занурення у предметний зміст у практиці навчання може реалізовуватися як на заняттях з ІМ професійного спрямування (I-III курси навчання), так і безпосередньо тоді, коли викладання спеціальних дисциплін на старших курсах навчання відбувається засобами ІМ.

## LE PHENOMENE D'INTERFERENCE PHONETIQUE CHEZ LES ELEVES DEBUTANTS

*Viktoriya Koulykova*

*Université nationale technique d'Ukraine*

*«Igor Sikorsky Institut polytechnique de Kiev»*

*koul.kiev@ukr.net*

*The paper deals with the problem of phonetic interference in the process of studying French language. Attention is drawn to the fact that at the initial stage of learning a foreign language, the most common is phonetic interference, which is influenced by sound and intonation systems of the language. Examples and ways to avoid phonetic errors in student speech are also given.*

**Key words:** *interference, French, English, mother tongue, phonetic errors, pronunciation.*

Dès le début de l'apprentissage du français comme première langue pour les élèves qui ont déjà appris une langue étrangère, y compris l'anglais, l'enseignant est confronté à la double tâche de «surmonter» le phénomène d'interférence du côté de la langue maternelle et de l'anglais à la fois. L'interférence est possible à tous les niveaux de la langue: phonétique, grammaticale et lexico-sémantique, qui est liée aux différences typologiques de l'ukrainien, de l'anglais et du français, aux particularités de la langue maternelle, au niveau de la maîtrise de l'anglais, etc. **L'actualité** du rapport proposé tient tout d'abord au fait qu'à la première étape de l'apprentissage d'une langue étrangère, l'interférence phonétique est la plus répandue, elle affecte le système sonore et l'intonation de la langue étudiée.

Le rapport a pour **objectif** d'identifier les problèmes d'interférence phonétique en examinant le langage des étudiants qui étudient le français comme première langue étrangère.

L'analyse du langage oral français des étudiants qui ont déjà étudié l'anglais prouve que la plupart des écarts par rapport au français sont notés au niveau phonétique. L'interférence phonétique se manifeste à toutes les étapes de l'étude initiale du français: du changement de l'accentuation; l'utilisation de sons qui ne sont pas propres à la langue française; la fausse prononciation des sons sous l'influence de la langue maternelle et d'autres langues étrangères; aux erreurs prosodiques liées à l'intonation de différents types de phrases aussi bien que leur division en groupes rythmiques et syntagmes. Afin d'éviter la formation de compétences de prononciation incorrecte, qui à l'avenir nécessiteraient beaucoup d'efforts et de temps, l'enseignant doit corriger les erreurs dès les premières leçons, quels que soient les phénomènes phonétiques déjà appris et lesquels ne le sont pas [1].

Les erreurs phonologiques déforment la forme du son et le sens, perturbant ainsi la communication. La principale raison de l'interférence phonétique est les différences typologiques des systèmes phonologiques de l'ukrainien, de l'anglais et du français: la présence de sons nasaux en français et leur absence en anglais et en ukrainien; la présence en anglais de phonèmes, qui ne sont disponibles ni en français ni en ukrainien, par exemple, [θ], [ð], [w], etc.; l'absence en français de consonnes présentées dans les autres langues, comme [h], [tʃ], [dʒ] et [x], [h], [j]. Une difficulté particulière de la prononciation correcte constitue la consonne uvulaire française [r].

Comme la recherche montre, le plus souvent, des interférences phonétiques se produisent lorsqu'une caractéristique différenciée du système phonétique d'une langue est absente dans d'autres langues. Ainsi, l'erreur la plus courante chez les étudiants ukrainiens apprenant le français comme première langue étrangère est le mélange des voyelles françaises [e] et [ɛ], ou [ø] et [œ], ce qui fausse le sens des mots et conduit à une communication incorrecte.

Les erreurs phonétiques sont des troubles de la prononciation de certains sons, mots, phrases, intonations incorrectes de phrases, etc. Ils sont particulièrement visibles lors de la lecture à haute voix. Les erreurs des lettres correspondantes *c, g, h, j, u, w, y* ou des combinaisons de lettres *eu, au, eau, ai, ay, ail, en* etc. sont courantes. Une prononciation incorrecte de ces lettres et combinaisons de lettres entraîne leur faute d'orthographe. Les élèves ont également recours à des erreurs de lecture lorsqu'il y a une coïncidence graphique des lettres françaises et ukrainiennes: *y, e, u*, ou sous l'influence de la prononciation de mots anglais présents en français, tels que: *nation, important, page, patience*, etc.

**Conclusions.** Ainsi, l'étude a permis d'établir que le phénomène d'interférence phonétique est courant dans le langage français des élèves, et dans certains cas conduit à une déformation du sens des mots et des phrases en général. Les principaux cas d'interférence phonétique sont la prononciation incorrecte de sons qui n'existent pas en ukrainien ou sous l'influence de la prononciation anglaise, ainsi que les erreurs prosodiques liées à l'intonation et à la division des phrases en groupes rythmiques et syntagmes.

### Littérature

1. Почтарьова, Л.Я. (2012). Характеристика труднощів, які виникають під час вивчення іноземної мови та рекомендації щодо їх подолання // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Дні науки-2012» (12-14 квітня 2012 року). Прага, С. 48–50.

### ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

**Barna, Claudio** – Dr., Department of International Studies, University of Milan, Italy.

**Chung, Raung-fu** – Chair professor, Department of Applied English, Southern Taiwan University of Science and Technology, Tainan, Taiwan.

**Mshvidobadze, Tinatin** – Doctor of Technical Sciences, Professor, Gori State University, Gori, Georgia.

**Urbanavičienė, Jolita** – Doctor of Humanities, Senior Researcher at the Research Center of the Standard Language, Institute of the Lithuanian Language, Vilnius, Lithuania.

**Vitale, Alessandro** – Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Political, Economic and Social Sciences, University of Milan, Italy.

**Агаева Мансура Тифлис** – старший викладач кафедри англійської мови (для гуманітарних факультетів) Бакинського державного університету, Баку, Азербайджан.

**Алексієвцев Оксана Миколаївна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської і фіно-угорської філології імені проф. Г.Г. Почепцова Київського національного лінгвістичного університету.

**Андрущенко Ірина Олександрівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О. М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету.

**Борбенчук Ірина Миколаївна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Бурка Наталія Анатоліївна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу факультету сходознавства Київського національного лінгвістичного університету.

**Валігура Ольга Романівна** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету.

**Варецька Ольга Олегівна** – асистент кафедри іноземних мов № 2 Національного університету «Одеська юридична академія».

**Гуменюк Інна Леонідівна** – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри практики англійської мови Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

**Ільченко Ольга Михайлівна** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України.

**Існюк Ольга Юріївна** – магістрант факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Калита Алла Андріївна** – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Колісник Марина Павлівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Корнєва Зоя Михайлівна** – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Кривов'яз Яна Олегівна** – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Куликова Вікторія Григорівна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Куценко Микола Анатолійович** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м. Київ.

**Лісовська Алла Олегівна** – кандидат філологічних наук, викладач кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.

**Макарук Лариса Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, декан факультету іноземної філології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

**Мамедова Кенуль Габіб** – докторант кафедри загального мовознавства Бакинського державного університету, Баку, Азербайджан.

**Мамедова Рена Гамід** – викладач кафедри іранської філології Бакинського державного університету, Баку, Азербайджан.



**Марценюк Вікторія Василівна** – магістрант факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Марченко Валентина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Мусієнко Юлія Анатоліївна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської і фіно-угорської філології імені проф. Г.Г. Поцепцова Київського національного лінгвістичного університету.

**Насікан Зоряна Сергіївна** – кандидат філологічних наук, викладач кафедри фонетики і практики англійської мови Київського національного лінгвістичного університету.

**Петлюченко Наталія Володимирівна** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.

**Полюк Ірина Станіславівна** – доцент, завідувач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Савчук Валерій Іванович** – викладач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”.

**Снегірєва Єлизавета Олександрівна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України.

**Сокирська Ольга Сергіївна** – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Тараненко Лариса Іванівна** – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

**Шелковнікова Зінаїда Борисівна** – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України.

Наукове видання

# Сучасні тенденції фонетичних досліджень

Збірник матеріалів

IV Круглого столу з міжнародною участю  
23 квітня 2020 р.

*Українською, французькою, англійською та російською мовами*

*За редакцією авторів  
Комп'ютерне верстання авторське*

Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 5354 від 25.05.2017 р.,  
просп. Перемоги, 37  
Київ, 03056

Темплан 2020 р., поз. 3-3-002

Підп. до друку 10.04.2020. Формат 60×84<sup>1</sup>/<sub>16</sub>. Папір офс.  
Гарнітура Times New Roman.  
Спосіб друку – ризографічний. Ум. друк. арк. 8,14. Обл.-вид. арк. 13,53. Наклад 50 пр.  
Зам. № 20-035.

Видавництво «Політехніка», КПІ ім. Ігоря Сікорського  
вул. Політехнічна, 14, корп. 15  
Київ, 03056  
тел. (044) 204-81-78